

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

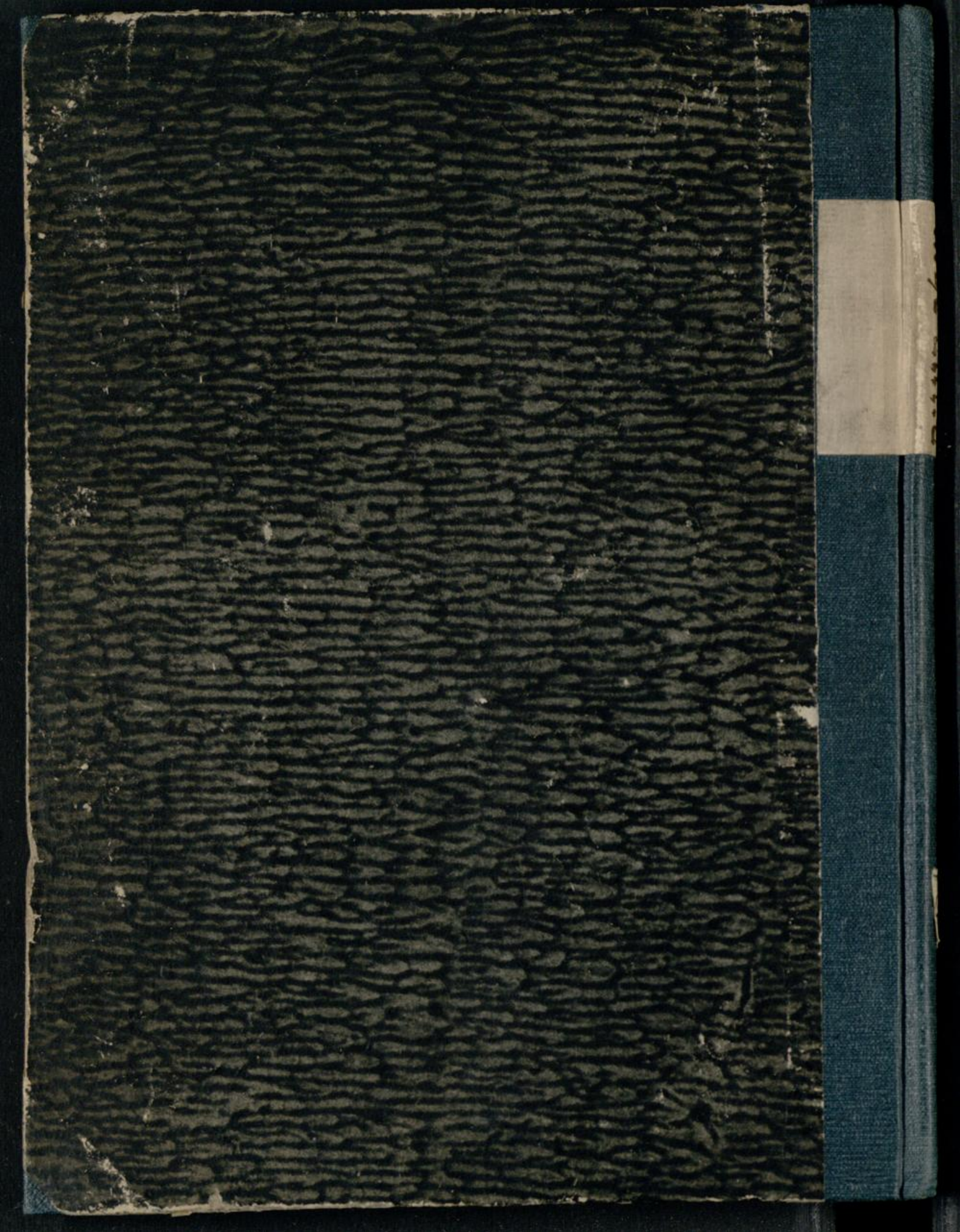
Masekhet megilat ta'anit

Avraham Segal <mi-Kraḳo>

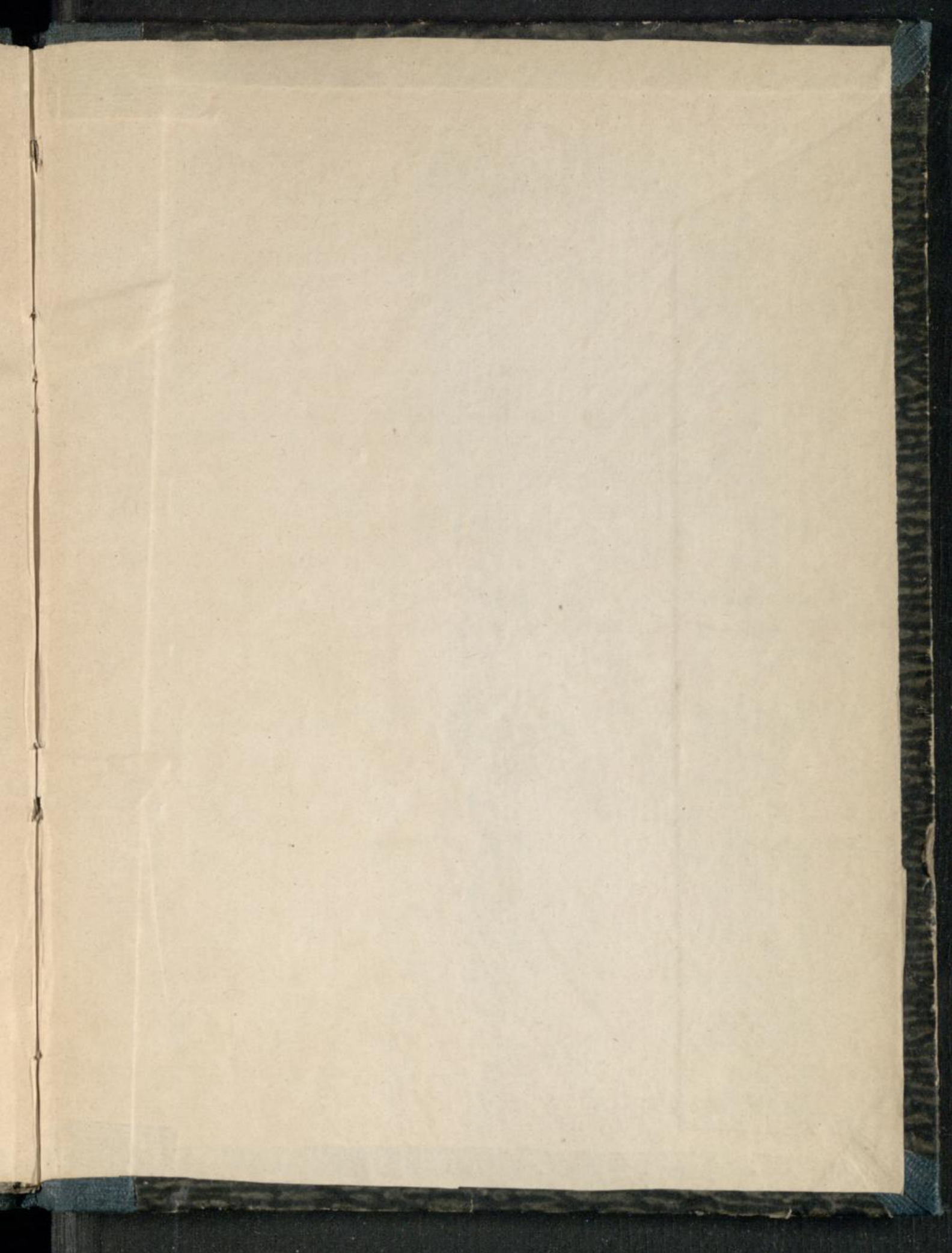
<אקארקמ> ל"גס ץרפ מהרבא ןב ל"גס ףסוי ןב יולה מהרבא

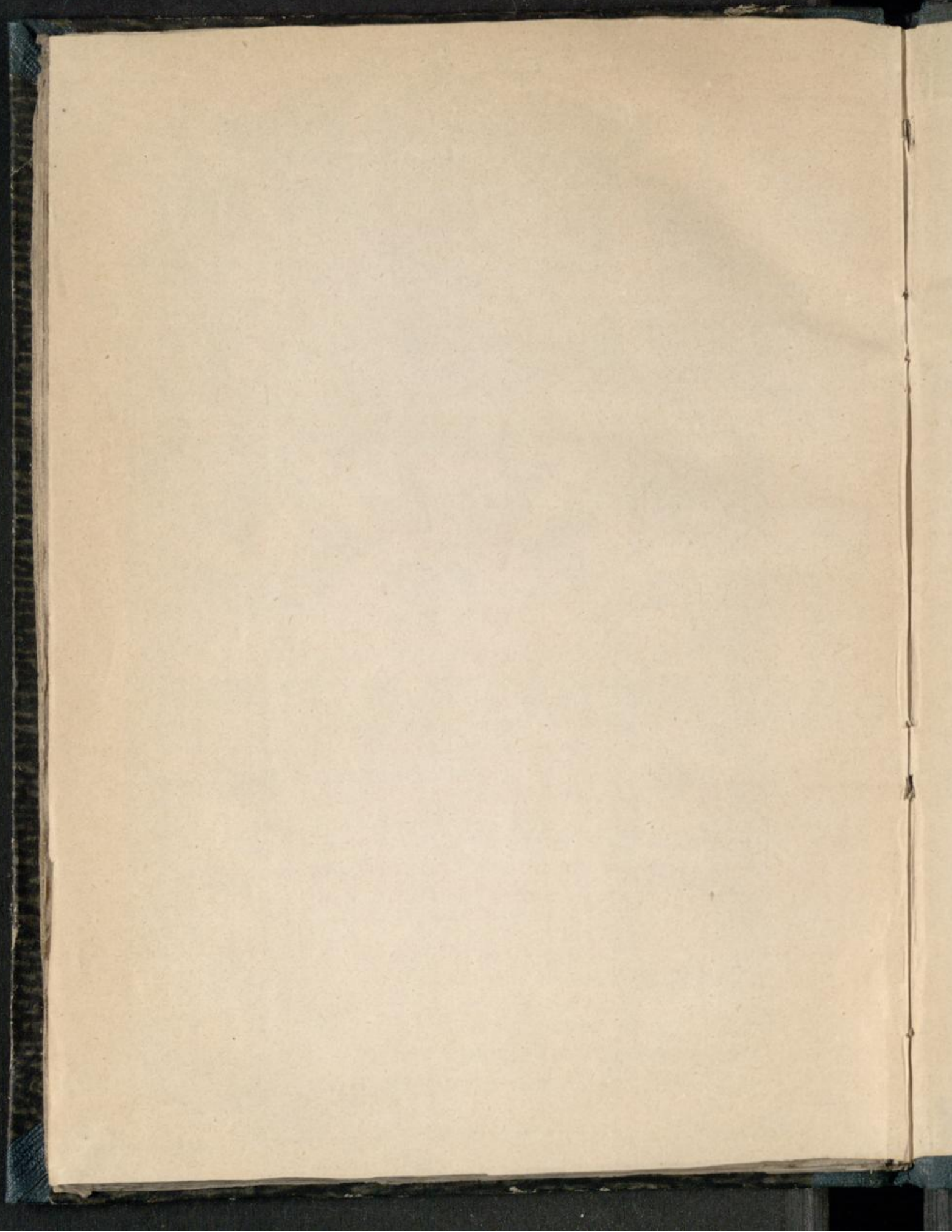
Amsterdam, 419 [1658/1659]

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-10315

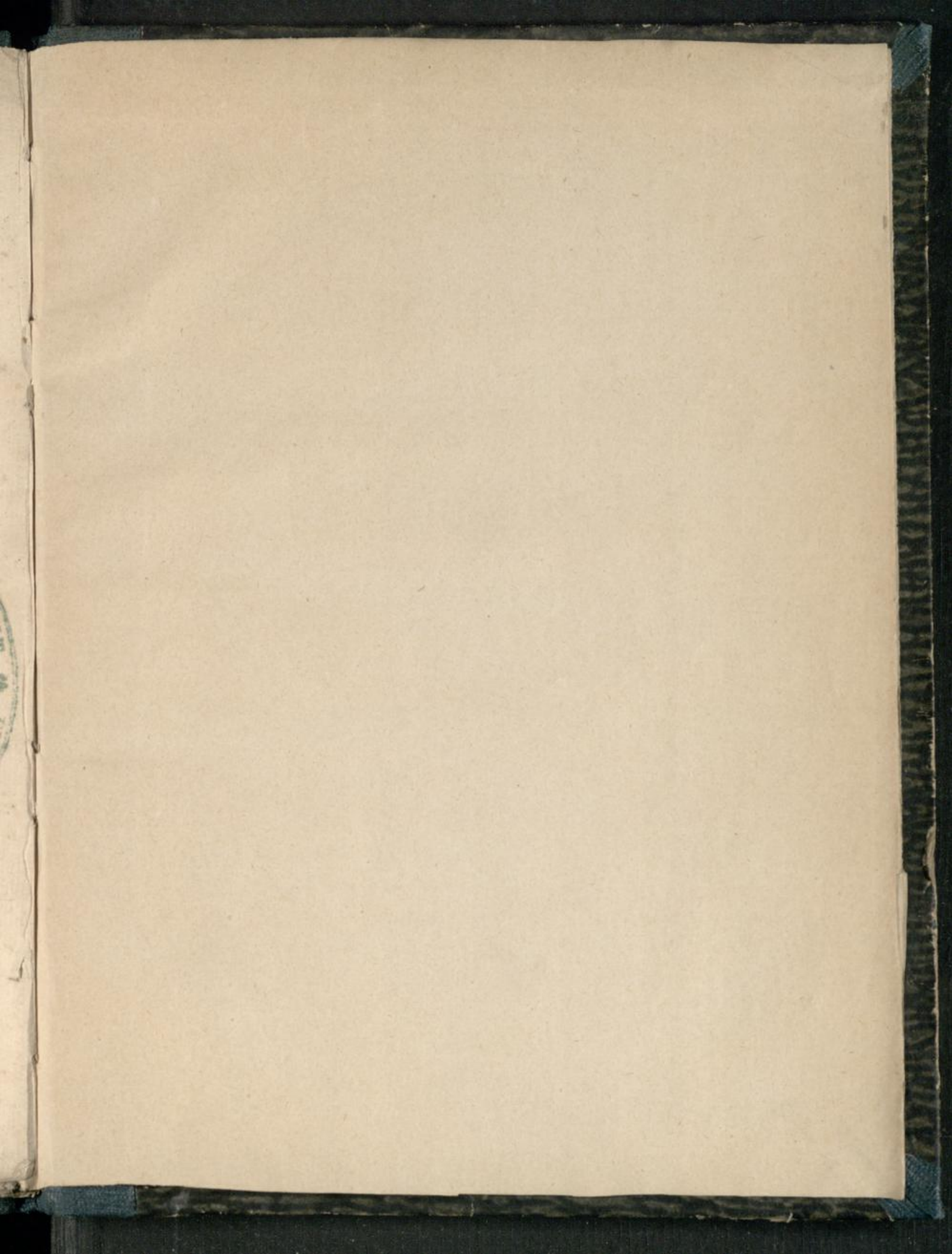

Handwritten signature or name in the top right corner.

מסכת
מגילת העניית

ראה זה חרש אשר לא חיה לעולמי מסכת זו
עם פירוש מספיק שנלקט מן סוגיות ומסקנת
תלמוד בבלי ותלמוד ירושלמי מן רש"י ותוספו'
ולפעמים מחרש המחבר פירוש מספיק מדעת
עצמו ונקרא שמו פירוש כולל של מהרא"ה על
שם שכולל כל הפירושים פירוש רש"י ותוספות
ותפש אותם בקצור נמרץ . גם פירוש על
המלו' ורות ע"פ ספר הנחמד ערוך חרש והמה
מצד א' של זה הספר ומצר הב' חידושי המחבר
שירר לעוסקו של הלכה ברברי רש"י ותוספות
וצלל במים ארורים דברי הפוסקים וגם
לפעמים מחרש חידושי רושיים דברים
מחוקים מרבש ונופת צופים . ונקראים
חידושי מהרא"ה על שמו ה"ה האלוף
והתורני מוהר"ר אברהם הלוי בן האלוף
והתורני מוהר"ר יוסף סנ"ל וצ"ל בן האלוף
ומסופלג והחסיד מוהר"ר אברהם פריץ סנ"ל
וצ' לסק"ק קראקא מדינת פולין קטן :

גרפס באמשטרדם
ת"ט' ל"ק

הקדמה

ב

היקרים והישרים הנריבים האחים הגבירים האלופים והמרומים כמד אהרן סיניאור
יצו וכמד רוד סיניאור בני האלוף והמרומם לכבוד ולמעלה הגביר יעקב סיניאור
ז"ל כגזע ספרדים יצו :

הגדתי

היום לה' אלהינו שאינני כפוי טובה
ולחזיר מסדו של מקום שבאתי אל
הארץ הזאת ואל מקום הקדוש ק"ק המבורך ברוך ה' אשר
לא עוב מסדו ואמתו מאנרהם עבדו והנמני כדרך אמת
ללכת אל בית מועלתכם אנשי מסד ואנשי מעשה והכרתי
את מדת טובכם וענותכותכם וכמשאל כל מקום שאתם
מוזא גדולתו שם מוזא אתה ענותנותו ובתיכם פתוחים
לרובה ומחויקים ידי לומדי תורה ומכס לא מנעתם
מפי והייתי מאובלי שלמכסם אמרתי בלבי להעלו
על שלמכס מה שעולה על שלמן של מלכים מאן מלכי
רבנן ועתה הנה הבאתי את ראשית פרי ו התורה
שבקרא ראשית אשר נתן לי ה' כפי סלקי שקבלתי על הר
סיני והנחתי לפניכם כי יש למעלתכם חלק גדול במזוה
ון בהדפם הספר ותהיה מכתת בכורים הספר הזה רנויה
לפניכם להיות לכבודכם ולפכוד בניכם ותוכל להיות בתי
לימודי ה' לומדי תורה בתי אחרו מאל ארמים הבנן
הוון ליה בנן רבנן יהי שלום במילכסם ושלום בארמכות
הואיל ואתא עמות בכורים לידן בימא בהו מילתא
לכבודכם כי רש' מפרש על הפסוקים ארמי
אבד אבי וירד מצרימה * ויגר שם במתי מעש ויהי שם לבני
גדול עגום ורבי וירעו אתנו המצרים ויענונו ויתנו עלינו
עבודה קשה וכמשקל ה' אלהי אבותינו וישמע ה' את קולינו
וירא את עבינו ואת עמלינו ואת למצינו כדי להזכיר מסדו
של מקום מעשה לישראל וקשה לי מאי הוכרת מסד הוא
שהיו ישראל לבני גדול במצרי להיות עבדים לפרעה עיקר
הכס היה שהוציא הק"נה את ישראל מארץ מצרי משעבוד
הקשה וה"ל ארמי אבד אבי וירד מצרימה וירעו לבן
המצרים וגו' וישמע ה' את קולינו וירא את עבינו וגו'
וכל לתרץ כי יש שלשה תרומים על הקושיא שמקשים כל
המפרשים לא איש אל ויכוב הוא אמר ועבדו וענו אותם
ארכע מאות שנה לישראל לא היו רק רד' שנים ועיקר
השעבוד קושי לא היה רק פ"ו שנה משכולד מרים וכמקום
אמר ומוסב בני ישראל אשר ישנו במצרים שלשים
וארכע מאות שנה התירון הראשון הוא מי כתיב בארץ
מצרים בארץ לא להם כתיב הגירות התחיל משכולד ימק
במה פעמים כתיבתורה ויגר אנרהם ויגר ימק ומאותו

הומן יש ארכע מאות שנה כי קודם ירדת ישראל למצרים
היו בגלות משכולד ימק והתירון השני * שמעתי ענין
כאמר למה באמת היו ישראל בשעבוד הקשה פ"ו שני ולא
פחות ולא יותר משכולד מרים : אלא באמת הק"נה אמר
ועבדו וענו אותם ארכע מאות על ישראל מה שהם על
הרוב ס' רבוא וישראל היו במצרים יותר מזה ארכע פעמי
כמו שמצינו בפסוק וממושים עלו בני ישראל מארץ מצרי
אמרו ח"ל ארכע חלקים עתו בשלשת ימי אפילה בתוך
מצרים וסלק אחד יבאו מארץ מצרים וישראל עכ"פ יבאו
מארץ מצרים ס' רבוא והיו במצרי ארבעה פעמים ככה א"כ
עבדו במצרים כפ"ו שנה מה שהיה להם לעבוד בת"ל שנה
כי ארבע פעמים פ"ו הוא כמין ת"ל ג"כ שומעתי ולזה
אמרתי זהו כוונת הפסוק וימת יוסף וכל אחיו וכל הדוד
ההוא ובני ישראל פרו וישרנו כי אמרו ח"ל כל זמן שיוסף
ואחד מן השבטי' היה קיים לא התחיל השעבוד אבל כיון
שמיתו כולם התחיל השעבוד ועיקר תקנת' היה שפרו ורבו
והיו זמן קצר בגלות לכן אמר וימת יוסף וכל אחיו וכל
הדוד ההוא והתחיל השעבוד לכן ובני ישראל פרו וישרנו *
וזהו כוונת הפסוק וימת פרעה מלך מצרים * ויאכחו בני
ישראל מן העבודה אמרו ח"ל עיקר אכמתם היה שכנטרע
פרעה ורופאים אמרו לשקוט הבנים קטנים של ישראל
ולרמוץ אותם בדמים שלהם וכשביל זה כאכחו והקשו כל
המפרשים ז"ל הפסוק אחר הטעם אכמתם מן העבדה
ויאכחו בני ישראל מן העבדה אבל לדרכנו יונן דבשלמא
קודם לכן היה להם נחמה ובני ישראל פרו וישרנו שיהיו
זמן חושט בגלות כמו שאמרו ח"ל עכשיו שנשחטו בני
ישראל א"כ יהיו זמן רב בגלות לכן בשביל זה ויאכחו בני
ישראל מן העבדה זהו התירון השני והתירון השלישי הוא
השעבוד הקשה היה משלים הומן וכבר הארכתי בזה
בחיבורי הגדול שהתחלתי לשכר על התורה ולזה אמר
הפסוק ארמי אבד אבי להזכיר מסדו של מקום שהוציא את
ישראל מצרי ויוקשה לך עדיין לא היה הומן מושל לכן אמר
שלשה תרומי שאמרו הראשון ארמי אבד אבי וירד מצרי
ר"ל בשילה בקש לבן לעקור את הכל וזה היה קוד' ירידה
מצרימה ואחר כך וירד מצרימה ובתירוף הגלות שהיה להם
קודם ירדת מצרים והגלות שהיה להם במצרי' הומן כשלא

א ב 2 1 וסתירן

ביאור
הפסוק
ארמי אבד
אבי וגו'
ענין כמאל
למה היו
ישראל בגלו
בשעבוד
הקשה פ"ו
שנה לא
פחות ולא
יותר
ביאור
הפסוק
וימת מלך
מצרים
ויאכחו
בני ישראל
מן העבודה

הקרמה

היתה לאחד אני בקש לעקור את הכל וה' הציל אותי ובאתי אל המקום הזה ומצאתי מן כשיכס לכן להראות שאיני כפוי טובה אמרתי להבי' מנחת בכורי לפניך וכזכו עשיית דורש מנוה האנוורה בענין וזו תכנסו לארץ הקדושה וזוכה לבנין ירושלים אמין: כה דברי אהובכס שלומכם ומבקש טובתכם בלב שלם וכנפש מפניה:

נהתי דרוץ השני ויגר סס נחמי ופסטי ויהי סס לגוי גדול א"כ היו עובדים כפ"ו שנה מה שהיש להם לעבוד כמ"ל שנים כמו שאמרו והתי דרוץ השלשי וירעו לנו הווצרים ויענונו ויתנו עלינו עבודה קשה והשעבוד הקשה השלים הזמן לכן כשכיל זה וישמע ה' את קולנו וירא את ענינו וגו': והנה כשהיתי בתוך המהפכה של מדינת פולוניי' הגוירה

נאם אברהם בן מוהר"ר יוסף זצ"ל בן האלוף והמופלג החסיד מוהר"ר אברהם פריץ סג"ל מקראקא מדינת פולין קטן:

הקרמה

אמר המחבר

למודין בנרות ואין הנרות מצויות לבוא עליהם אלא בזמן הזה שהם למודים בנרות והנרות באות עליהם בכל שנה ושנה אם היו כל הימים דיו וכל האנשים קולמוסי' וכל בני אדם לבלרין אינם מספיקין לכתוב הנרות הבאות עליהם בכל שנה ושנה: ד"א אין שוטה כפגע ולא בשר המת מרגיש באיזו זמן עכ"ל: ואם זה נאמר בימיהם ומה נאמר ומה נדבר בזמננו בימים האלו שנרתה מרובה מחכרתה כוודאי אלו כל הימים דיו וכל האנשים קולמוסי' וכל בני אדם לבלרין אינם מספיקין לכתוב הנרות הבאות עלינו משנת ת"מ לפ"ק עד שנת תמ"א לפ"ק ועדין לא שקטה הארץ מתרועעת מלחמה כמעט בכל העול' השם יגיל את פליטת ישראל. וראיתי במגילת תענית כסופו כותב כל הימים שמחויבים להתענות בהם מן התורה ומן הראוי להזכיר התענית צבור מה שרכנן גאוני ארץ ומכמים של מדינת פולנייא בהסכמת ארבע ארצות גורו תענית במדינת פולין ביום כ' סיון שנת ת"ס לפ"ק קבלו עליהם לקיים לעולם. וגם לי לזכרון כתבתי תענית שלי ר"ס אייר שנת תת"ו לפ"ק:

אני הנכר ראה עני בשנת עברתו עשה ה' אשר זמס בצע אמרתו השליך משמים ארץ תפארתו. בשנת ת"ו י"ד נ"ו לפק וכתמבר האות מ"ס אל ת"ו י"ד ו"ו וכעשה מ"תו כמו שאונו בספר גלאנטי כשנאה הכמש אל מוה המשיכה בדברים עד שפתחה באות ו' דהיינו מפרי העץ הגן כאכל יוד בטל הכמש אות מ' ושם אותנו על ורועו השימאלי והיה עמתינו ו' ת' מופיה כדי להיות מו"ת ככון לפניהם התחיל לפתותה עד דכתיב ותרא האמה וגו' שרצו ו' ת' לחנר עם אות מ' ל' הו' מות ככון לפניה 'אות מ' ס' ביתה עולה ויורד' ולא רצתה לחנר עמהם עד שכתפתה ויהבת ו' ת' ד' זמנין נאפיקת לאות מ' ס' דכתיב 'ותרא 'ותקס מפריו' ותאכל 'ותתן וכעשה מות מ' ד' נדדין עכ"ל: ובטוביכו כסרנו כמה וכמה קבלות קדושות ובתי מקדשות מעט שלנו בר"ס אייר שנת ה'כ"ו ונהרגו כמה וכמה מאות בעלי הבתים ובתוכם היו גאוני ארץ ובעלי התריסין הם ונשותיהן וטפס ומעט כולטו מפני המרד ואני הנכר הייתי בתוך המפכ"ו וכפשע היה ביני ובין היותי מי יוכל לספר גדול הנס והכפלאות ומכד גדול שעשה הק' בה לעבדו אברה' על זה דאנה לבי נחשכה עיני על שרא תי באשר האויבים קרבו אלינו קפצו כוזה וכמה כפשות מישראל לתוך המים על קדושת השם ואני הייתי כיונה בחגוי הכלעו' המשכי ממים רבי' ככן כתבתי לי זה היום ר"ס אייר שנת תת"ו לפ"ק מגילת תענית' וקבלנו עלינו אני ואנשי ביתי כל שנה ושנה כזה היום תענית ולשאום כלילה אשר התענית כמו שמחת טורים על גדול הנס שעשה לי הק' בה ביום ה'כ"ל. וראיתי וקראתי כווסכת מגילת תענית שכתב שם פרק י"ב וז"ל ומי כתב מגילת תענית סיעתו של רבי אליעזר בן חניכא בן חזקיה בן גרון כתבו מגילת תענית ולמה כתבוה מפני שאין

ואגבוה

ראיתי במגילת תענית שאין לחסכת ופירושו כלל ויש בתוכה כמה שטות חמורות ועמוקות שנוגעים כמעט לכל התלמוד בבלי ולפעמים לתלמוד ירושלמי וה' גילה זה הספר שבא לידי מיום שכתברתי מארץ מולדתי ובאתי א' ק"ק המבורג אל המכהב שתי ישיבות של הספרדיים שני מכמים מוסלמים השלמים מאורות הגדולים אשר אור תורתם זורח למרחוק ולמדתי שם בישיבות שלהם והם עורולי שלא להיות נע וכד בארץ והקהל של ספרדיים ק"ק המבורג עשו לי טובות הרבה ולכל אנשי בני הגולה השם ישלם פעלם ומשכרתם וערכה להם שנתם כימי עולם וכשנים קדמוניות גם לפי הכשמש

הכשונם עשו כל אנשי ספרד טובות הרבה לאנשי בני
הגולה שלנו כק"ק אמשטרדם ובשאר קהלות אשר הם שם
השם ישלם להם גמולות מ"ט מה שעשו בארץ אשכנז
ובפרט הקהלה הקדושה עיר ואם שיכשר א"ק. פרנקפורט
טוב הרבה לאנשי בני הגולה שלנו ושאר הקהלות שכמדי"כ
זו עשו טובות הרבה לאנשי בני הגולה שלנו השם ישלם
פעלם להיות על מוכנס ימי שלום בארץ לישוב איש תחת
נפכו ותאמתו ופעם אחד הוזכרתי לעינין בספרי הלכותי
לכית הנביר אהרן סיניאור לעינין בספרי של הפוסק השלם
מוהר"ר שלמה סיניאור ז"ל אחיו וזאתי בתוך הספרים
מסכת מגילת תעני' מה שלא ראיתי מעולם כמדנית פולין
על טוב יזכר שמו מוגלגלין וכות על ידי וכאי ועל ידו
כעשה מצוה זו יהיה לו לכת רוח בנ"ע עם נשמת שאר
צדיקים זכ"ל. מיר אורתי חלני כגבור קיל לעינין בתלמוד
בבלי ותלמוד ירושלמי ורדתי בעומקו של הלכה וברש"י
ובתוספות על כל עניינים הנמצא בהם מוסכת מגילת
תענית זו וכללתי הפירוש של רש"י ותוספות בחד פירוש
ותפסתי אותם בקיצור נמרץ גם תפסתי מוסכת
התלמוד בבלי ותלמוד ירושלמי הכללתי אותם הכל בפירוש
אחד ע"פ אמת של הלכה ונס פרשתי על המאמר של
מגילת תענית ומה שלא נמצאו בתלמוד בבלי ותלמוד
ירושלמי והם מחורו פרשתי פירוש מספיק כפי אשר הורכי
עון השמים ונס כללתי בפירוש זו פירוש הגולות ורות
שנמצא במוסכת זו ע"פ ספר ערוך חדש ואותו פירוש
כתבתי מחד אחד בספרי וקראתי לאותו פירוש פירו' כולל
של מהר"אה על שם שכולל את הכל מה שכתבתי למעלה
ובגד השני של הספר הזה כתבתי פירוש שלי שמדדתי
ברש"י ותוספות על השטות תמורות שנמצאו במגילת תעני'
ואותם השטות הוה בתלמוד בבלי ותלמוד ירושלמי ירדתי
וכללתי במים אדירים כפי אשר הורכי עון השמי' ונס כללתי
בדברי הפוסקים השייכ' למאמרים של מגילת תעני' ע"פ
המסקנא להלכתא ותרצתי הדקדוקים מה שראוי לדקדק
בהם וקראתי זה פירוש מהר"אה על שם שמי' גם

לפעמי' בדרסאות המחולקי' בן מגילת תענית ובין תלמוד
בבלי ותלמוד ירושלמי הפל ישבתי על כבון כדי שילמדו
הכל מוסכת זו בלי פיקפוק כלל :
ואף על פי טרוב הפוסקים מסכימים לדעה זו
שכטלה מגילת תענית. אעפ"כ הראב"ד
והרא"ש והטור מסכימי' שלא בטלה מגיל' תעני' לא לעינין
תעני' יסיד אבל לעינין תענית צבור לא בטלה ורא"ה שלהם
הוא מוסכת תענית גבי יום טוב ויימים. ואע"פ שה"רן
דמה את סגרת הראב"ד מבק סוף פ"ק דר"ה בשמשתתא
אם בטלה מגילת תענית או לא. אעפ"כ הוכחתי שיותר
מסתבר כדעת הראב"ד ותרצתי שלא יהא קשה על הראב"ד
מספ"ק דר"ה אבל מוסכת תענית הוא קשה על הר"ן לכן
כל שהסכימו הראש והטור לדעת הראב"ד עינין מה
שכתבתי מזה במדושים שלי בפרק י"א ובדעיות כשמעתי
לעומקה תמצא שבכונ דעת הראב"ד. וא"כ בזה נסתלק
תמיהת הנ"ל על הטור ודרכיו ירוסם שכתבו דברי הראב"ד
כלי חולק ולא כתבו עליו שאין המנהג כן ד"ל הטור ודרכיו
ירוסם מסכימים לדעת הראב"ד מטעם שאמרנו. ונס
לפעמים מדדתי בזה הספר פירוש דרושים על אנדות
שנמצאו בספר הזה מתוקים מדגש ונופת זופים וה' יוכה
אותי לגמור ביאור על התורה ע"פ שלשה חלקים שלק
הראשון ע"פ אנדה והסלק השני ע"פ חכמי המקובלים
והסלק השלישי ע"פ הדין כאשר התלמי לחנר. ויען
וכיען שמוסכת זו מגילת תענית אינו נמצא ויש בזה
תופלת גדול לתלמוד בבלי ותלמוד ירושלמי מאותן
המאמרים של תלמוד בבלי ותלמוד ירושלמי שנמצאו במוסכת
מגילת זו ובפרט בחלוק הכומאז. כדי לעינין בו כדי
לזכות את הרבים הנאתי זה הספר לבית הדפוס כמו
שאר הפסוק עשות ספרים הרבה אין קץ ובו נוכח לקץ
היעינין ונרתיכו ואכלכו יהפוך לרכון. לביאת המשיט
ששמו יפון :

היום יוס' ה' ל' לחודש תשרי תת"ל לפ"ק

אלה דברי המחבר

אברהם בן האלוף והמרומם מוהר"ר יוסף סג"ל זצ"ל בן האלוף והמופלג החסיד
מוהר"ר אברהם פריץ סג"ל זצ"ל מקראקא :

היום יוס' ה' ל' לחודש תשרי תת"ל לפ"ק

אילן

א דלא להשתאפה בהון אבל למספר שרי במקצתן ומקצתהון איכא דתמיד כולה שרי דאפילו למספר אסורים : ב איתוקס תמידא הוקס התמיד על משפטו כדמסר לקמן ואף על פי דר"ס גלאו הכי הוא י"ט והלל חתרי כניסין ועד תמיא ביה וכו' בכר הקשו קושיא זו בנמר במסכ פענית דף י"ב ס"ג שני ומתוך רכ לא נכרעה אלא לאסור יום שלפניו . והקשו שלפניו כתי תיפוק ליה דהוה ליה יום שלפני ד"ס ומתוך ר"ס דאורייתא הוא דאורייתא לא בעי סיווק דתניא הימים האלה הכתובין במגילת תענית לפניהם ולאחריהם אסורין . שנתות וימים טובים לפניהם ולאחריהם מותרין . ומה הפרש בין זה לזה הללו דברי תורה ולדברי תורה אף כפיין סיווק הללו דברי סופרים ודברי סופרים נתייבין סיווק דלא כרש"ב דר"ס תלשין דלא להשתאפה בהון דלא למספר בהון ומה ת"ל בהון בהון לומר לך שכן אסורים לפניהם ולאחריהם מותרין אלא באורך רש"ב דמסר בירושלמי מה ת"ל בהון בהון שני פעמים אלא תלמד שהלילה מותר היום אסור כן כ"ל : ג למספר רש"י ז"ל גרם במצות אכל תמיד דלא למספר ואכל סגא דשבושיא דלא להשתאפה בהון אבל למספר שרי דלא הוה שמחה יתירה בשל עגרת כבשל תמיד משום דעגרא לא הוה שם ראייה לנכרי ביתוסין אבל בתמיד היתה ראייה לדכריהם ואעפ"כ נכנס משום זה אסור אפילו למספר . ותוספות מסכימים לגרם כמו שאית במסכת תענית להיפך אבל תמיד דלא להשתאפה בהון ואכל סגא דשבושיא דלא למספר בהון ומוכיחין זה מן הגמרא עיין בדפוסים שלי בסוף פ"ק טעם בזה ובכאן במסכת זו גרם בשתיקן דלא למספר . ועיין פירושי תוספות שלי מה שכתבתי מזה ליישב הגמרא בשתיקן דלא למספר הגמרא הוא טוב מכל הגמראות ונס גרסת רש"י ז"ל שגרם אבל תמיד דלא למספר ואכל עגרת דלא להשתאפה וליישב ולדמות הוכחה של תוספות דלא יהיה קשה על רש"י שום קושיא :

אילן יומיא : א דלא להתנאה בהון ומקצתהון דלא למספר בהון מן ריש ירחא דניסין ועד תמיא ביה : ב איתוקס חמירא : ג דלא למספר שהיו צדוקין אומרים מביאים חמירים משל יחיד זה מביא שבת אחר וזה מביא שתי שבתות וזה מביא שלשים יום ומרה היו דורשי אמרו כתוב בחורח את הכבש אחד תעשה כבקר ליחיד משמע אמרו להם חכמים אין אחם רשאים לעשות כן לפי שאין קרבן ציבור בא אלא משל כל ישראל שנאמר צואה בני ישראל וכו' קרבני זרה הרים לחמי אלו חלבים לאשיזה הקטורת ריח זהו חלבונה גיחוחי אלו חנסכים וכל שהוא כריח גיחוחי השמרו להקריב לי במועדו שיהא כולם באים מתרומת הלשכה : ד עקיבא אומר מניין שלא יצא וירעה בעדרת"ל תשמרו להקריב לי במועדו ולהלן הוא אומר והיה לכם למשמרת

דלא למספר וכו' כ"ל הגמרא כמו שלפניו הוא יותר כפון לפשתיהן אבל תמיד ואכל סגא דשבושיא גרם דלא למספר לא כמו דאיתא במסכת מנחות דף ס"ה ס"ו בתוספתא ז"ל מדיש ירשא לכיסן ועד תמיא ביה איתוקס תמידא דלא למספר כך הגמרא בכל הספרים ונקוטנרם פירוש הטעם דלא הוה שמחה בשל עגרת פנשל תמיד משום דעגרא לא היתה שום חשיה לנכרי ביתוסין אבל בתמיד קיה קצת ראייה לנכרי ביתוסין ומרוביהו מפרש לקמן ולהכי אסור ואפילו למספר ובסוף סדר תענית כיצד כתיבא הגמרא להיפך איתוקס תמידא די לא להשתאפה איתוקס סגא דשבושיא די לא למספר אגריסא זו ככונה מדפריך התם למה ליה לחומר עד סוף יומעדא כיצא עד יומעדא ומועד גופיה י"ט הוא ומשני לא נכרעה אלא לאסור כמאן בר יוסי דאמר בין לפניו ובין לאחריו אסור : זאי בנירסא דשמעתא דגרסי סגא דשבושיא דלא להשתאפה א"כ אפי' לה ימי לא איתא דבה כ"ע מורו דלא אריו מותר דתנן התם כל הכתוב במגילת תענית דלא למספר לפניו הוא אסור ולא אריו הוא מותר רבי יוסי אומר לפניו ולא אריו הוא אסור דלא להשתאפה לפניו ולא אריו הוא מותר ר' יוסי אומר לפניו ולא אריו מותר : אבל אי גרם סגא דשבושיא דלא למספר אתי ספיר בר יוסי דאמר דלא למספר בין לפניו ובין לאחריו הוא אסור . ומיהו קצתקשה לגירסא זו דפריך התם למה לי למימר מדיש ירשא לכיסן ליתא מתרי בניסין ור"ס גופא י"ט דאורייתא אחר רבא לא נכרעה לאסור יום שלפניו והשתא הוה ליה למספר עלה כמאן בר יוסי כדפריך בתר הכי . ושמיא נטר עד לכסוף ואכלה מילתא קא פריך ואית ספרים דגרם בתרוביהו דלא למספר עכ"ל .

וא"כ

כ"ל דיותר טוב הוא לגרום בשתיקן דלא למספר כמו שאית שלפניו מלגרום אבל סגא דשבושיא דלא למספר ואכל תמיד דלא להשתאפה דא"כ קשה למה לא מקשה

פרק ראשון

ותוספות

ד ומתמניא ביה ועד סוף מועדא וכו' והקשה
 בגמרא שם באסכת תענית פרק כיצד למה לי עד סוף
 מועדא ליתא עד מועדא ומועדא נופיה י"ט הוא ואסור ומתוך
 לאסור יום שלאחריו כר' יוסי דאמר כין לפניו כין לאחריו
 אסור והקשה למה לי מתמניא ביה
 ליתא תתעבה ביה ותמניא נופיה
 אסור דהוה ליה יומא דאיתוק ביה
 תמידא ומתוך כיון דאלו מקלע
 ליה מילתא ובטליה לטבע תמניא
 נופיה אסור דהוה ליה יומא קמא
 דאיתותב ביה קנא דטבעי והקשה
 רש"י ז"ל ואי קשיא אכתי ליתא
 תשעה ואפילו אם אירע מילתא
 דבטלי אכתי הוא אסור תמניא
 נופיה משום קמא יומא דאיתותב
 קנא שזעזע דהוה יום שלפניו לאו
 כירכא הוא דהא י"ט נוסף בטל
 ואנא ליקום ולגזור קמיה יומא
 דקנא דאיתותב קנא דטבעי וכה"ג
 מתוך לקמן ביום טורייכום עכ"ל ועיין בדדושי שלי שנלאו
 הכי הוא מתוך ואינו דונוה ליד טורייכום ועיין בשמעתתא
 לקמן שאמר כי הא דרב קאמן נור תעניתא בתריסר אמרו
 ליה רבנן יום טורייכום הוא אמר להו יום טורייכום נופיה
 בטולי בטליה הואי וכו' ותמניא שכמן הוא תה שכתבתי
 דלא קשה מידי :

מקשה קוד לכן כמאן כר' יוסי אריש ומה שמתוך התוספות
 ז"ל שמא נטר עד לכסוף זהו סניא דמיקא דיותר טוב הוה
 ליה להקשות ארישא כמאן כר' יוסי ויכול להקשות לפי זה
 אי הכי כר' יוסי מוקמת לה למה אמר מר"ק כדי לאסור
 למשמרת עד ארבעה עשר יום מה להלן
 מבקרין אותו ארבעה ימים קודם לשחיטתו
 אף כאן מבקרין אותו ארבעה ימים קודם
 לשחיטתו וכשבבדעליהם ונצחום החקיגו
 שיהו שוקלין שקליה' ומניחין אותן בלשכה
 והיו חמיהין קדיבון משל ציבור וכל אותן
 הימים שדנום עשאוים ימים טובים :
 ד ומתמניא ביה ועד סוף מועדא
 איחוחב חגא דשבועי"א דלא למספר
 ואינו זו העצרת והלא לא נצרכו לכתוב כל
 הימים הטובים שבטבעיה אלא שהיו דנין
 כנגד ביתוסין שהיו אומרים :
 עצרת
 מוכח שפיר דאיתא כר' יוסי ולא כר' תאיר דאלו לר' מאיר
 לאחריו הוא יותר ואם כן בוודאי רישא גס כן כר' יוסי
 דבוודאי אין לומר רישא איתא כר' מאיר וסיפא כר' יוסי
 לכן פריך שפיר כמאן כר' יוסי ושבת רבנן ואתי שפיה
 לשון אי הכי דזוכת עכשיו מסיפא דכולה שיטה אולא כר'
 יוסי למה אמר מר"ק כדי לאסור יומא דעשרים ותשעה
 דאדר הא בלאו הכי הוא אסור דיום דבתר עשרים ותמניא
 דקוק שאחרו בלשון שמא נטר עד לכסוף ולא את' בלשון וודאי וי"ל
 דנטר עד לכסוף אלא דמשום שהוא דקוק לומר שהמתין אם יכול להקשות מרישא במקומו כדאמרן :
 לפי זה דגרים כשתיהן דלא למספר וא"כ לר' יוסי יום האחרון ג"כ הוא אסור ואם כן
 למה אמר מר"ק ניסן ועד תמניא ביה איתוקס תמידא ה"לל עד שבעה ביה ותמניא
 איתא הוא אסור משום יום האחרון כמו שפירש' רש"י ז"ל על קנא דטבעי וי"ע כסעוך : ואין לומר דילגא באמת אמה
 עד תמניא ולא עד בכלל ויום תמניא נופיה הוא אסור משום דהוא יום האחרון : דוק אינו לפי העושמות של
 היקשן שהקשה למה לי למימר מתמניא ביה ליתא ותשעה ביה ותמניא נופיה הוא אסור דהוה ליה יומא דאיתוקס ביה
 תמידא גבו הא לפי זה דעד ולא עד בכלל א"כ לא איתוקס תמידא ביה וכך ה"לל דהא יומא בתר דאיתוקס ביה תמידא
 הוא אלא עכ"ל דעד ועד בכלל הוא לכן הקשה שפיר הא יומא דאיתוקס ביה תמידא ואם כן הדרא קושיא לדוכתא למה
 אמר עד תמניא ה"לל עד שבעה ותמניא נופיה הוא אסור משום יום של אחריו : ד"ל דלא קשה מידי דכאמת יבול
 לומר דתמניא נופיה הוא אסור משום יום שלאחריו אלא יותר נוח לו לומר דאסור משום יום דאיתוקס ביה תמידא דיש
 בו קומרא יתירה דאפי' לנוספד כמו הוא אסור אבל אם אמר דהוא אסור משום יום שלאחריו לא הוה אסור לא בתענית
 והספד שרי כמו שאמר רב אשי בשמעתא נוסף כל שלאחריו : בתענית הוא אסור אבל בהספד שרי וכן מה שמקשה
 בגמרא למה לי מר"ק ר"ת נופיה י"ט היינו משום ר"ת נופיה י"ט וא"כ בלאו הכי הוא אסור בהספד ובתענית וגם כסעוך
 מקשה

ואין להקשות

הוא : וגם לפי דברי תוספות ענאם משמע שהוא דקוק שאחרו בלשון שמא נטר עד לכסוף ולא את' בלשון וודאי וי"ל
 דנטר עד לכסוף אלא דמשום שהוא דקוק לומר שהמתין אם יכול להקשות מרישא במקומו כדאמרן :
 לפי זה דגרים כשתיהן דלא למספר וא"כ לר' יוסי יום האחרון ג"כ הוא אסור ואם כן
 למה אמר מר"ק ניסן ועד תמניא ביה איתוקס תמידא ה"לל עד שבעה ביה ותמניא
 איתא הוא אסור משום יום האחרון כמו שפירש' רש"י ז"ל על קנא דטבעי וי"ע כסעוך : ואין לומר דילגא באמת אמה
 עד תמניא ולא עד בכלל ויום תמניא נופיה הוא אסור משום דהוא יום האחרון : דוק אינו לפי העושמות של
 היקשן שהקשה למה לי למימר מתמניא ביה ליתא ותשעה ביה ותמניא נופיה הוא אסור דהוה ליה יומא דאיתוקס ביה
 תמידא גבו הא לפי זה דעד ולא עד בכלל א"כ לא איתוקס תמידא ביה וכך ה"לל דהא יומא בתר דאיתוקס ביה תמידא
 הוא אלא עכ"ל דעד ועד בכלל הוא לכן הקשה שפיר הא יומא דאיתוקס ביה תמידא ואם כן הדרא קושיא לדוכתא למה
 אמר עד תמניא ה"לל עד שבעה ותמניא נופיה הוא אסור משום יום של אחריו : ד"ל דלא קשה מידי דכאמת יבול
 לומר דתמניא נופיה הוא אסור משום יום שלאחריו אלא יותר נוח לו לומר דאסור משום יום דאיתוקס ביה תמידא דיש
 בו קומרא יתירה דאפי' לנוספד כמו הוא אסור אבל אם אמר דהוא אסור משום יום שלאחריו לא הוה אסור לא בתענית
 והספד שרי כמו שאמר רב אשי בשמעתא נוסף כל שלאחריו : בתענית הוא אסור אבל בהספד שרי וכן מה שמקשה
 בגמרא למה לי מר"ק ר"ת נופיה י"ט היינו משום ר"ת נופיה י"ט וא"כ בלאו הכי הוא אסור בהספד ובתענית וגם כסעוך
 מקשה

מקשה ספיר לימא מתעבה ביה ותמכיא ביה נופיה אסור דהוה ליה יומא דאיתוקם ביה תמידא ואסור בהספד :

ומה

הקשה רש"י ז"ל כסיוך אכתי לימא תעבה ואפי"ס אירע מילתא דכעלי אכתי הוא אסור תמכיא נופא משום קרא יומא דאגן שבושת דהוה יום שלפניו עכ"ל ונחאי הקשה דאדרבא יותר טוב לומר שאסור משום י"ט נופא דאיתותב תנא דשבושיית מלומר שאסור משום יום שלפניו מטעם שאמרנו : ד"ל משום דרש"י אויל לטעמיה דגרים אנל תנא דשבושיית דלא להשתעבא וא"כ משמע דווקא דלא להשתעבא בהו הוא דקרי ליה י"ט אבל למספד בהו שרי ואס"בן מקשה שפיר הא יום שלפניו כתי תר דיכא הוא ככ"ל פשוט :

ובאמת

תמילי על רש"י ז"ל דאע"פ שם ד"כא הוא אפילו הכי כתיב לי' לומר שאסור משום דאיתותב תנא דשבושיית בעמנו ולומר שהוא קמא יומא דהוה יום שלפניו מאשר דאין לן כפקותא לעבין דיכא דאלת"ה קשה למה ליה להקפזן להקפז' לימא נעשמה ביה ותמכיא נופיה הוא אסור משום יומא דאיתוקם ביה תמיד' ה"ל דקיינור לימא מתעבה ותמכיא נופיה אסור משום יום שלפניו ורש"י ז"ל מקשה זה לפי האמת על התרנן ואפילו אם אירע וכו' אבל חכי מקשה על המקפזן ודוק הישיב דלא טייך לתרן תירון שלדש"א לא ע"ב דכמקו דמך דיכ' הוא יותר טוב לומר שאסור הוא משום עיקר דהיינו י"ט נופא ולא משום תפל דהיינו יום שלפניו ויום שלאחריו לכן מקשה דהא יומא דאיתוקם ביה תמידא וא"כ אף להספד הוא אסור ואנל תנא דשבושיית הוא רק לא להשתעבא אבל להספד הוא שרי וא"כ יש לן כפקותא גדול לעבין דיכא ונס למעלה מקשה לימא עד מועד ומועד נופיה הוא י"ט מן התורה וגם מה שמקשה למעלה לימא מתרי בכיוסן ור"ס נופא הוא י"ט ג"כ ר"מ נופא הוא י"ט מדאורייתא ואס"בן פשיטא לפי גרסת רש"י ז"ל שגרים אנל תנא דשבושיית דלא להשתעבא וא"כ למספד בהו שרי ומקשה שפיר למה לי עד סוף מועד' לימא עד מועד ומועד נופיה הוא י"ט מדאורייתא' ואס"בן אף למספד הוא אסור ויש לן כפקותא גדול לעבין דיכא וכן מה שהקשה ר"מ נופיה הוא י"ט וא"כ אף להספד הוא אסור * ולפי דברי תוספות שגורסים אנל תמיד דלא להשתעבא א"כ יש כפקותא גדול לעבין דיכא ואף לפי גרסת התוספות ולפי גרסת סגורסים אנל תנא דשבושיית דלא למספד ליכא כפקותא לן לעבין דיכ' אפי' שריך שפיר למה לי עד סוף מועדא הא מועד ככלל והוא י"ט דמדאורייתא וא"כ למה לי לאידנש

הכמיו' אנל מה שמקשה רש"י ז"ל לימא מתעבה ביה ותמכיא נופיה הוא אסור משום יום שלפניו וליכא לן כפקותא לעבין דיכא יותר טוב לנו לומר שאסור משום עיקר מלומר שאסור משום אסור התפל :

ומה

שהנ"ל רש"י ז"ל דכה"ג מתרן לקמן כיוס טורייכוס אינו דומה זה לזה דמש אמר כי הא דרב כחזון גור תעביתא בתריסר אפרו ליה רבנן יום טורייכוס הוא אמר להו יום טורייכוס נופיה בטולי בטליה וכו' ופריך ותיפוק ליה דהוה יום שלפניו וכו' וא"כ שם יש לן כפקותא גדול לעבין דיכא דהוה גור יום תעביתא ואפרו ליה רבנן יום טורייכוס ולכל הפסות אסור הוא להשתעבא בו והשיב הוא לן טורייכוס נופיה בטולי בטליה וא"כ הוא מותר להשתעבא בו ופריך ותיפוק ליה דהוה יום שלפני כקבור ואס"בן הוא אסור להשתעבא בו יש לן כפקותא גדול לעבין דיכא דאף לפי דברי רב אשי שאמר כל שלאחריו בתעביתא הוא אסור אבל בהספד הוא שרי וכן יום שלפניו מ"מ ב"ג מודו בתעביתא הוא אסור אבל כחזון הס שוין לעבין דיכא יותר טוב לומר שאסור משום עיקר ולא משום אסור התפל : וזה כ"ל ברור בהמעיין היטב בשמעתא בתעבית דף י"ט וכן הוא מוכח מתוך ירושלמי של מסכת תעבית ומנילה ישוין שם :

וגם

אף לרש"י ז"ל שגרים אנל תמיד דלא להספד ואנל תנא דשבושיית דלא להשתעבא הוא דבר תמו' מאוד דא"כ הדרא קושיא לדוכתא ה"ל מתמכיא ועד מועד ומועד נופיה הוא י"ט ולא טייך לומר על זה תירון של רב פפא לאסור יום שלאחריו דהא ר' יוסי מודה דיום שלאחריו הוא מותר :

וביותר

תמוה על רש"י ז"ל לפי גרסת שלנו במסכ' תעבית : גרים רש"י ז"ל איתוקם תמידא דלא למספד איתותב תנא דשבושיית דלא להשתעבא וז"ל של רש"י שם ה"ג איתוקם תמידא דלא למספד גרים ולא גרסינן להשתעבא בדמוכס בסמוך דקתני לא נכרכה אלא לאסור את שלפניו ואי גרסינן דלא להשתעבא א"כ היינו ר' יוסי האמר לפירו אסור והא ליכא למיור דר' יוסי היא דקא פריך כמאן כר' יוסי בתמיה מכלל דכרבנן פסיקא לה עכ"ל : וא"כ הרגיש רש"י ז"ל בקושיא של רישא דאיתוקם תמידא ולא התיישב בסיפא של תנא דשבושיית לפי גרסתו שגרים אנל תנא דשבושיית דלא להשתעבא ואתא דלא כמאן אפי' דלא כר' יוסי משום דלר' יוסי אנל תנא דשבושיית שהוא דלא להשתעבא יום האחרון הוא מותר וזהו קשה להולמו על רש"י שגרים במסכת תעבית כמו שגרים במסכת פירק רבו ישמעאל

ישמעאל ודלא בנירסת התוספות שגורסי' במסכת תענית
 אבל תמיד דלא להתעבאה ואכל חנא דשבועי' דלא למוספד
 דהא גירסת התוספות הן נודקין יותר כדי ליישב הסוגיא
 דשעתי' .

ואפשר ליישב דרש' היה לו גרסא ג"כ בתענית
 אבל חנא דשבועי' דלא למוספד ואכל
 תמיד ג"כ דלא למוספד כמו שיש בגמרות שלנו והוא הסכי'
 בגרסא זו בתענית אבל זה הוא דוק נדול לומר שבמקומות
 הסכים בגרסא אבל חנא דשבועי' דלא להתעבאה ונתעבי'
 הסכי' דלא למוספד שרש' וסודר מדעתו מזה שכתב במכתו'
 אבל ליישב להיות הכל בסגנון אחד כ"ל דרש' ז"ל אומר זה
 לפי המסקנא שמקשה במאן כר' יוסי נתמיד והיאך שנקת
 לרבנן ואם לפי באו' אבי גורם דלא להתעבאה ולהורות
 שאסור יום שלפניו א"כ ע"כ הוא כר' יוסי ולא כרבנן והו'
 תימה דהיאך שבקינן לרבנן ועבדינן כר' יוסי אבל רב ורב
 פפא שמתרביס לאסור יום של אחריו הם סברו הלכה כר'
 יוסי דמסתם הברייתא כוותיה דתניא הימים האלה
 הכתובין במגילת תענית לפניהם ולאחריהם אסורין וע"כ
 אתיא כר' יוסי וכפשוטו לא יכול להיות שכל הימים הכתובין
 בנגילת תענית אפילו דלא להתעבאה לפניהם ולאחריהם
 אסורין א"כ לא אתיא דלא במאן דהאר' יוסי מודה
 שיותר יום האחרון אבל דלא להתעבאה לא ע"כ דלגדין
 קתני הימים האלה הכתובין במגילת תענית לפניהם
 ולאחריהם אסורים דהיינו אבל חנא דשבועי' דכתיב דלא
 להתעבאה וכיוצא בזה דכתיב ביה דלא להתעבאה אסור
 לפניהם ולא לאחריהם ואכל תמיד וכיוצא בזה דכתיב
 בהם דלא למוספד אסור לפניהם ולאחריהם וא"כ ע"כ הוא
 כר' יוסי ולא כרבנן דאי כרבנן לא מיניחן בשום מקום
 דאסור יום האחרון לכן הם גורסין במתניתא אבל
 תמיד דלא להתעבאה ואכל חנא דשבועי' דלא למוספד
 כדי שיהא כולה מתניתא דת"ר כר' יוסי אבל רש' ז"ל סבר
 הלכה כרבנן ולכן גורם לפי האמת אבל תמיד דלא למוספד
 כדי לאוקמא כרבנן ואכל חנא דשבועי' דלא להתעבאה
 ועל הקושיא שמקשה בגמרא למה אומר עד סוף מועדא
 ולא אומר עד מועד ומועד גופא י"ט הוא נושם זה אוקעא
 לאסור יום שלאחריו והו' רב ורב פפא דסברו הלכה כר' יוסי
 אבל לרש' יש על זה תירוץ אחר דאמר עד סוף מועד ולא
 עד מועד דהא בלא זה קשה על רשב"ג דרייק בלשון בהון
 בהון והיינו דלא למוספד בהון ולא להתעבאה בהון לומר
 בהון בעצמם ולא לפניהם ולאחריהם א"כ למה אומר מריש
 ירשא הא ר"ק גופיה י"ט הוא גם למה אומר אבל חנא

דשבועי' עד סוף מועדא הא גופיה י"ט הוא היינו כל
 הקושיות של הגמרא אלא עכ"ל אתי לאשמועינן מידוש
 גדול דלא כר' יוסי דאם אומר דאסור נושם ר' חור' מ'
 גופא י"ט הוא ה"א דמה שאמר בהון בהון להורות שאין
 אסור לפניהם ולאחריהם היינו משום דר' מדרורייתא
 גם י"ט ומדרורייתא אין צריך סיווק כמו שאמר בגמרא
 בהדיא אבל אם הוא אסור מדרבנן שצריך סיווק אסור יום
 שלפניו ולאחריו כר' יוסי לכן אומר מן ריש ירשא דכיון גם
 עד סוף מועדא לומר שאע"פ דאסור הוא מדרבנן אעפ"כ
 הוא דווקא בהון הוא אסור ולא לפניו ולאחריו דרשב"ג
 הוא מולק על ר' יוסי ועל רבנן א"כ רש' ז"ל דפוסק כחכמי'
 ולא מדרקק הלכות של בהון וסובר דהדוק ארסת
 דנשלמא ברישא אבל תמיד קשה למה אומר מריש ירשא הא
 ר"ק גופיה י"ט הוא אלא עכ"ל לאסור יום שלפניו דלא
 הווכר בזה מיעוט אבל כשיפא אומר עד סוף מועדא אומר
 הלשון עד משמע מיעוט עד סוף מועדא הוא אסור
 ולא יום שאחר מועד כר' יוסי דאסור יום שלאחריו לכן אומר
 ג"כ עד סוף מועדא ולא עד מועד ומועד בכלל י"ט דה"א
 דמה שיותר יום שלאחריו משום דמועד גופא י"ט הוא
 מדרורייתא ומדרורייתא אין צריך סיווק לכן אומר עד סוף
 מועדא דהיינו אסור מדרבנן ג"כ ואפילו הכי עד הוא
 מיעוט ולא יום שלאחריו כמו אליביה דרשב"ג והיינו

כרבנן ודוק היטב :

לפי דברי התוספות שגורסים אבל תמיד דלא
 להתעבאה ואכל חנא דשבועי' דלא למוספד
 לכאורה קשה איפכא מסתברא דגם של תמיד היה גדול
 משל חנא דשבועי' דאכל תמיד היה לבייתוסין קצת ראייה
 ואעפ"כ נחמס הדין כותן דאפילו למוספד אסור ואכל חנא
 דשבועי' לא היה להביתוסין שום ראייה וא"כ אין מידוש
 כ"כ שנחמס ואם כן הדין כותן רק דלא להתעבאה אבל
 למוספד שרי כמו שמפרש רש' ז"ל במסכת מנחות שם
 ונראה שתוספות סברו דגם של חנא דשבועי' היה גדול
 דלפי סברתם היו מקריבין עומר זימנין לאחר רגל כגון
 שחל פסח באחד בשבת וגם שתי לשם של עגרת היו
 מקריבין אחר עגרת ובעגרת של תורה לא היו מקריבין
 רק בעגרת שלהם ועבר זמנו בטל קרבנו אבל קרבן תמיד
 היו מקריבין בזמנו רק הביתוסין אחרו תעשה אפילו ביתיד
 לכן בתמיד דלא להתעבאה אבל למוספד שרי ואכל חנא
 דשבועי' אפילו למוספד הוא אסור :

אחר עשר ימים ממזבח דרך הר שער עד קדש
 דכרעונו' וכתבו התוספות ז"ל וז"ל ורש' פ'
 ב א 1 2 בפירוש

א עזרת לאחר שבת וכו' . משום דכתיב ומקרת השבת וכו' תספרו חמשי יום וביתוסין אמרו ומקרת השבת היינו יום א' אחר שבת וא"כ לעולם נסיימין שבע שבתות בשבת וכו' א' עזרת אבל האמת מקרת השבת היינו מקרת י"ט של פסח כדלקמן :

ו לפיכך עמד ותקנה לאחר השבת וכו' . ומפרשים התוספות ז"ל וז"ל והק"כ הסכים על ידו ע"כ כ"ל משום דקשה לתוספות שא' רבן יוסן כ"כ באי לבייתוסין שוטים ע"כין לכס פ"י מן התורה שנה בשס לעשות עזרת לעולם אחר שבת והזקן השיב לו משום שמה אזהב ישראל היה כדי שיתענגו שני ימים משום עונם שלהם תקן לעשו' עזרת לאחר שבת לכן מפרשים תוספות והק"כ הסכים על ידו משום דראיה שלהם היה באמת מן התורה ומקרת השבת משמע מקרת השבת משמע אך דלמא באמת מקרת השבת היינו מקרת י"ט כמו שהאמת כן הוא לכן אמר הזקן משה אזהב ישראל היה ומסכר' תקן עזרת לאחר שבת כדי שיתענגו שני ימים ומקמת אותו סברה בנודאי הק"כ הסכים על ידו ומקמתא אחר השס נס כן מקרת השבת משמע כדי שיהא עזרת שני ימים וק"כ ז"ל :

אחד עשר ימים מקורב דרך הר שעיר וכו' . ואם היה עשה מוליד את ישראל דרך הר שעיר היו באין באחד עשר יום לקדש שהיא סמוכ' לא' ואם אזהבן למה אחרן ארבעים שנה ודמוי בעלמא קאמר ליה : ח יכול לא יהא המניין תלוי אלא לשבתות וכו' מדכתיב שבע שבתות היינו ו' שבעות ושבעות לא קרי אלא אותן המתמילין באחד בשבת ומסיימין בשבת ת"ל :

א משום יום משמע ימים ולא שבעות אלא הא כיצד וכו' : ח הספירה תלויה ב' ד' מדכתי' תספור לך משמע לך כעמר הספירה דהיינו לכו"ר שהם קובעין את המועדות וכו' :

ה עזרת לאחר שבת' נטפל להם רבן יוחנן בן זכאי אמר להם שוטים זו מנין לכם ולא היה בהן אדם שהחזיר לודבר הוץ מזקן אחר שהיה כפופט כנגדו אמר משה רבינו אזהב ישראל היה ויורע שהעצר' יום אחר הוא : ו לפיכך עמד ותקנה לאחר השבת כרי שיתענגו שני ימים וז"ל אחר זה קרא לו המקרא הזה : ו אחר עשר ימים מקורב דרך הר שעיר עד קדש ברנע אם משה רבינו אזהב את ישראל היה מפני מה עבבם במדבר ארבעים שנה אמר לו ר' ובכך אתה פוטרני אמר לו שוטה שבעול ולא תהא תורה שלמה שלנו כשיחה בטלה שלכם אמר לו ובמה אתה פוטרני אמ' לו הכתוב אומר וספרתם לכם ממחרת השבת וכו' : ח יכול לא יהא המניין הלוי אלא לשבתות ח"ל תספרו חמשים יום הא כיצד אירע יום ט"ו להיות בשבת סוגרה שבע שבתות חל להיות אחר שבת סוגרה חמשים יום וכשאתה קורא ממחרת השבת ממחרת י"ט הראשון של פסח ור' אליעזר אומר אינו צריך הרי הוא אומר תספור לך מהחל : ט הספירה התלויה בבית דין יצאתה שבת בראשית שספירתה ככל אדם ר' הושע אומר אמרה חזרת סנה ימים וקדש ראש חדש מנה ימים וקדש עזרת סנה ראש

כפי' שמוע' איך לך דרך קצרה מקורב לקדש ברנע כדרך הר שעיר ואף הוא מהלך אחד עשר ואתם הלכתם אותו בשלשה ימים שהרי בעשרים באייר נסעו מקורב סכ' ויהי בשנה השנית כקודש השני בעשרים כקודש נעלה הענין וכו' בעשרים ותשעה בסיון שלמו המרגלים מקדש ברנע זא מהם שלשים יום שעשו בקצרות התאווה אכלו בשר קדש ימים ושבעה ימים שעשו כפירות להסגרה של מרים כמא' שבשלשה ימים הלכו כל אותו הדרך וכל כך היה שכינה מתלבטת בשבילך למה' כיאתכ' לארץ ובשביל שקלקלתם הסיב אתכם סביבות הר שעיר מ' שנה עד כאן לשונו והשתא כראה דלהכי מיייתי האי קרא דאחד עשר יום דאם היה אזהב ישראל למה אימין מ' שנה ולא הכלימו ללכת כמו שעשו באותן ג' ימים עד כאן לשונו של תוספות ז"ל ובתפילה מביא לשון רש"י של כאן וז"ל אחד עשר יום פירוש בקונטרס שאם היה מוליד את ישראל דרך הר שעיר היה הולכי' באחד עשר יום לקדש שהיא סמוכ' לארץ ואם היה אזהבן למה אימין ואם' ככתב ובפירושו קומע פירש שכל אותו הדרך הלכו בשלשה ימים וכו' משמע מלכונו שאמר והשתא כראה דלהכי מיייתי האי קרא דא' יום וכו' סמוכ' לשון נמרא דכאן שאמר רבן יוסן בן זכאי להזקן שני פרושים של רש"י הפירוט דכאן והפ' מה שפירש רש"י בפומע' א"ס

כן קשה למה מפרש רש"י כאן פירוש אחר מה שלא פירש בפומע' דהא פירושו כפומע' ג"כ סובל הפ' של נמרא ככאן : ובאמת כ"ל לפרש דשני פרושים של רש"י ז"ל דקו יסדיו דבאמת כפומע' מפרש רש"י ז"ל שהיה משם מוכיחין את ישראל אמר להם אחד עשר יום וכו' ראו מה גרמתם אין דרך קצרה מקורב לקדש ברנע כדרך הר שעיר ואף היא מהלך אחד עשר יום ואתם הלכת' אותה

אם עזרת סנה ראש

ונריך לשאלו אימתי מל"ט ראשון של פסח שמתקיל למנות
הספירה ממחרת וכן כתוב שם במנחות בהדי' : י מה
ר"מ סמוך לביאתו נכרת ה'ג שם במנחות מה ר"מ סמוך
לביאתו נכרת שהוא מפורש מיום שלפניו טוהו קדש וזה
קול אף עזרת סמוך לביאת' כיכרת
וא"ת עזרת לעולם אחר השבת
היאך תהא נכרת והלא זה קדש וזה
קדש ונפרש רש"י ז"ל שם מנה ימי'
וקדש קדש עד קדש יום ויקדש קדש
תשעה ועשרים יום ויקדש קדש
כיום שלשים : מה קדש סמוך
לביאתו נכרת סמוך לביא' קשכוכו
כיכר תאימתי מתקיל למנו' דהיינו
מיום כ"ט משעת חולד הלכנה אף
עזרת סמוך לביאת מנין המששים
כיכר להם יום קבוע שיתקילו
לימנות בו דהיינו מוקרת י"ט

י ראש חרש סמוך לביאתו נכרת : ר'
ישמעאל אומר אמרה התורה הבא עומר
בפסח והבא שתי הלחם בעצרת יא
מה להלן רגל (ס"א ותמלת הרגל) אף כאן
רגל ותחלת הרגל ר' יהורא בן בתיר' אומר
נאמר שבח למטה ונאמר שבח למעלה
מה יב להלן רגל ותחלת רגל בסמוך
לו וכשאתה קורא מסחרת חשבת מסחרת
יום הראשון של פסח :

סליק הפרק הראשון

ראשון שאם ממתינין עד לאחר השבת אין שם היכר יום קבוע דפעמים שמתקיל
למנות (נט"ו) פעמים ב"ו פעמי' ב"ז עכ"ל של רש"י ז"ל וכל' שבדאי שלא היה
לרש"י ז"ל גרסא במנחות כמו שהוא לפנינו רק סתם כמו שנכתב כאן במגילת
תענית מה ראש קדש סמוך לביאתו נכרת אף עזרת סמוך לביאתה נכרת ותו לא
דאל"כ שהיה לפניו גרסא כמו שהו' לפנינו אם כן למה ליה לרש"י לפרש שאם ממתינין עד לאחר השבת אין שם היכר יום
קבוע דפעמים שמתקיל למנות ב"ו פעמי' ב"ז ופעמים ב"ז אף בלא זה כמי סותר דברי ביתוסין כמו שנופרש בהדיא
פשוט טוה קודש וזה קודש וק"ל וזה נראה לי פשוט : יא מה להלן רגל אף כאן רגל ותמלת הרגל ה'ג שם בעונתו מה
להלן רגל ותמלת הרגל כמו שמייס בסיפ' אף כאן רגל ותמלת הרגל וזהו גרסא נכונה לפי דעתי וה'פ מה להלן רגל
מה להלן נשתי' לסם בעזרת רגל הוא ותמלת הרגל אף כאן יום הבאת עומר רגל ותמלת הרגל ואם כמתין עד לאחר
השבת פעמים שהיו באים נסוף הרגל כשאל פסח כשני בשבת עכ"ל של רש"י ז"ל והתוספות פירשו לה מה להלן רגל וכו'
ולדבריהם זימנין דהוי אחר רגל כגון דאל פסח באחד בשבת עכ"ל של תוספות ועיין במדושים שלי בענין קמפלג' רש"י
ותוספות דלמה התוספות אמרו כגון שאל פסח באחד בשבת : יב מה להלן רגל ותמלת הרגל כסמוך לו במנחות מייס
אף כאן רגל ותמלת הרגל כסמוך לו פי' כאמר שבת למטה עד ומחרת השבת השביעית ונו' והקדחתם מנחה מדשה
דהיינו העזרת וכאמר שבת למעל' וספרתם לכם ממחר' השבת ונו' מה להלן בשבת שלמטה האומר נשתי' לסם רגל ותמלת
הרגל סמוך לאותו שבת דהיינו העזרת המתמלת למחרת השבת שניש' לאחר שעברה שבוט דאותו שבת היינו שבוט אף
שבת שלמעלה האמורה בעומר רגל ותמלת הרגל סמוך לו דהיינו יום ראשון של פסח שהיא סמוך לרגל עומר אלמא
ממחרת השבת מחרת י"ט קאמר ד"ט קרוי שבת דכתיב ביום הראשון שבתון : ונבמרא מסקינן לכולה אית להו פירכא
לבר דר' ישמעאל ודר' יהודא בן בתירא לית להו פירכא דאי עדר' יומא בן זכאי דילמא באבני דאמר אבני מנזה למימתי
ימי ונו' ומנזה למימתי שבועי אי מדר' אלעזר ור' יהושע ממאי דכ"ט ראשון קאי דילמא ב"ט אחרון קאי ופירשי ז"ל אי
עדר' אליעזר דאמר תלויה בכ"ד כהי דאפיקתיה משבת מתא אלא ממאי דממחרת יום הראשון מנזה דילמא מ"ט אחרון
וכן לר' יהושע דאמר סמוך לביאתה נכרת דילמא מ"ט דאחרון קאמר קרא דהוה כמי היכר קבוע הוא יום בא' לניסן :
ונתוספות שם כתב רכיבו משולם גרסא אחרת מנה שנים
וקדש יוכל ומאריך שם עיין שם :

אותה בשלשה ימים וא"כ ראו מה גרמתיס לעצמיכ' נשטא
שלבס אכל כאן היה דומה רבן יומא בן זכאי להוקן בדמי
בעלמא אסיה מנלה לו האמת של פסוק הוא שמש
הוכיח את ישראל שמתקילה הלכו מהלך אחד עשר יום
בשלשה ימים טוב לא היה יכול לוש'
לו רבן יומא בן זכאי אם משפ
אזכהן מפני מה כעבן במדבר
ארבעים שנה דילמא באמת משפ
היה אזכהן אף הקטא שלהם גרם
לעכב במדבר ארבעים שנה לכן
נפרש רש"י כאן דלא גילה לו רבן
יומא בן זכאי כלום שהלכו בשלשה
ימים אלא אמר להם פתם אחד
עשר יום מקורב דרך הר שער עד
קדש ברנע שאם היה מוליך את
ישראל דרך הר שער היו הולכים
באחד עשר יום לקדש שהיא סמוכה
לא' ואם משפ אזכהן למה אימאן
מ' שנה במדב' זק"ל וזהו כ"ל פשוט :
פ"ל

ת"ל

תספרו חמשים יום כתבו תוספות שם במסכת
 מנחות וז"ל ואת והלא לא ספרינן לא מ"ט יום
 וז"ל שלא נינה הכתוב לספור חמשים יום דה"ק קרא עד
 ומערת השבת השביעית שהוא יום חמשים תספרו א"כ
 חמשים יום אוהקרבתם דבתריה קאי וה"ק עד ומערת
 השבת השביעית תספרו ולא עד בכלל כ"י ומהקרבתם מנחה
 קדשה עכ"ל של תוספות. וכ"ל דלפי השני פרושים של
 תוספו' קשה למה באמת לא אמר הפסוק בסדר עד ומערת
 השבת השביעית תספרו מ"ט יום אבל עכשיו שאמר תספרו
 חמשים יום גרידן אכתבו לסרס הפסוק ולומר עד ומערת
 השבת השביעית שהוא חמשים יום תספרו גם לפי הפירוש
 השני שופרס חמשים יום אוהקרבתם קאי כלומר וספרתם
 לכם ומערת השבת וגו' עד ומערת השבת השביעית ועד
 ומערת השבת קאי גל וספרתם ואת"כ אמר חמשים יום
 והקרבתם ג"כ קשה למה אמר שתי פעמים ספירה בפסוק
 אחד אף לפי רבן יוחנן בן זכאי דאמר אמרה התורה
 פעם אחד שבע שבתות ופעם אחד חמשים יום להורות אם
 קל ט"ו של פסח להיות בשבת מוכה שבע שבתות קל להיות
 אחד שבת מוכה חמשים יום עדיין קשה למה לא אמר
 וספרתם לכם ומערת השבת שבע שבתות וגו' עד ומערת
 השבת השביעית חמשים יום ואנו ידענו שחמשים יום קאי
 על וספרתם דתחילת הפסוק לאכ"י קשה זה דאמר מנחה
 למימני יומי ומנחה למימני שבועי קשה זה :
וג"ל ליישב אליבא רבן יוחנן בן זכאי ור' יוסי בר
 יהודה דמשום זה כתוב לנו התורה תספרו
 חמשים יום כדי לספור דברי הביטוסין שאמרו אין עזרת
 אלא לאחר שבת וא"כ לפי דבריהם גריך להמתין בהבאת
 עומר אם קל פסח ביום ה' או ברביעי בשבת עד לאחר
 שבת כדי שיהא עזרת גם כן לאחר שבת לכן אמרה תורה
 תספרו חמשים יום להורות לנו דחמשים יום קאי על עזרת
 שהוא חמשים והקרבתם דלפי דברי ביטוסין יהיה לפעמים
 יותר מחמשים יום מעערת השבת שהוא י"ט של פסח כמו
 שאמר רבי יוסי בר יהוד' בהדיא אבל אם היה אמר הפסוק
 קסדר וספרתם מ"ט יום ה"א כמו שמקשה בגמרא לקמן אי
 מדרבן יוחנן בן זכאי דילמא כאכ"י דאמר מנחה למימני

יומי ומנחה למימני שבועי לכן אמר הכתוב שלא כסדר
 תספרו חמשים דהיינו עזרת ובאמת זהו מיותר דהספירה
 אינה לא מ"ט יום לא לומר לעול' תספור שיהא י"ט של עזרת
 דקוק מ"ט של פסח כשזה חמשים יום ולא פעמים כ"כ או
 כ"ג אבל לרבא כראה לו דקוק קנת לומר טעם זה וקילס
 תשובת ר' שמעל' ור' יהודא בן בתירא שלית להו פירכא כלל
 וגם זהו טעמו של רבי יוסי בר יהוד' שאמר כל ספירו' שאת'
 כופר יהיה בשוק לעולם חמשים יום ודקדוקו כמו שאמרת
 והו' שאמר בלשוננו הרי הוא אומר תספרו חמשים כלומר
 הא באמת לא אמרה התורה לספור אלא מ"ט יום לא עכ"ל
 כדאמרן חמשים יום קאי על עזרת לומר שלעולם
 תספור חמשים יום שיהא עזרת לעולם בשוק ואם כן רבן
 יוחנן בן זכאי ור' יוסי בר יהוד' קרובים דכריהם להדרי' אף
 רבן יוחנן בן זכאי למד מדכתי' חמשים יום משמע אם קל
 פסח להיות באמצע שבוע מוכה חמשים יום שיהיה יום
 חמשים עזרת להוציא מדברי הביטוסין כנזכר :
כתבו תוספות ז"ל וז"ל מה להלן רגל וכו' ולדבריהם
 וימני דהוי אחר רגל כגון דקל פסח בא'
 בשבת עכ"ל : ולכאורה קשה במאי קמפלגי רש"י ותוספות
 רש"י אמר כגון דקל פסח בשני בשבת ואם כן העומר בא'
 בסוף הרגל ותוספות אמרו ולדבריהם וימני דהוי אחר
 הרגל כגון דקל פסח באחד בשבת : וכ"ל האמת שמה
 אחר קרא וזר אומר קרא ולא פליגי שהתוספות סונד' גם
 הפירוש של רש"י אף קשה להם דאם פירושו כפי רש"י לאוד
 אם כן למה אמר מה להלן רגל ותחילת רגל למה לא אמר
 מה להלן תחילת רגל אף כאן תחילת רגל אבל לפי דברי
 ביטוסין הוה בסוף רגל לכן מפרשי' התוספות ולדבריהם וימני
 דהוי אחר הרגל כגון דקל פסח באחד בשבת לכן אמר
 שפיר מה להלן רגל ותחילת רגל ואם כן בשתיקן נסתרו
 דברי הביטוסין מה להלן רגל ולפי דברי הביטוסין הוה
 אחר הרגל כגון דקל פסח להיות באחד בשבת ומה להלן
 תחילת רגל וימני הוה סוף רגל לפי דברי ביטוסין כגון
 דקל פסח בשני בשבת לכן אמר שפיר מה להלן רגל ותחילת
 הרגל וכאן הוי וימני אחר רגל ווימני סוף רגל :
 וק"ל וזהו כראה לי ברור :

מה דאיתא בריש פרק זה ועיי' לקמן בסוף הפרק הועמד בחקומו הראוי לנו בדף ה' א"א והוא
 ד"ה לפי דברי התוספות :

סליק פרק הראשון

הנהיג רבינו יצחק גינת שופר

א השיב ר' אליעזר אומר אבר מן המת הוא טהור פי' דאיידי
 בשאין על האבר כוית בשר אבל אם יש עליו כוית צמר הכל
 מודים שהוא טמא משום כוית בשר ומטמא במגע ובמשא
 ובאהל כדן המת בעצמו אטע"י שיש באבר עגס ומטמא
 בכשעורה כהי דמטמא במגע
 ובטמא מ"מ באהל לא מטמא אבל
 אבר מן הסי עיקר טומאתו הוא
 משום אבר ולא משום בשר דבשר
 הפורש מן הסי הוא טהור לכן הוא
 מטמא משום אבר במגע ובמשא
 ובאהל אפי' אין עליו כוית בשר
 משא"כ באבר המת עיקר טומאתו
 הוא משום בשר המת ואם אין כוית
 בשר שהוא שזור לעומא אינו מטמא
 משום אבר להיות כמת ענינו לטמא
 אף באהל וטהור שאמר ר"א היינו
 מטמא אהל אבל במגע ומשא מטמא
 וכן הוא מוכח בהרמב"ם בפ"ב
 מהלכות טומאת מת א"כ טהור
 לגמרי קאמר ר"א נאידי באבר
 מכלל שאין בו עגס כשעורה וכמו
 שהמליץ ופי' הרב כסף משנה דברי
 הרמב"ם ממה שהשיג עליו בזה
 הראב"ד טעם בפ"ב ב' וכתוב
 במגילת תענית פסחא ועירא וכו'
 כלומר בתמיה פסחא ועירא דהיינו
 פסח שני ולא למספד אבל פסחא
 רבא היינו פסח ראשון מותר
 למספד לא ק"ו לפסחא רבא שהוא
 ולא למספד ה"ה כנוי אבר
 מן המת מטמא באהל וק"ו דאבר
 מן הסי וכן מפורש בקולין בפס"ר
 העור והדומה דף קכ"ט ע"ב: ג
 ומש לא ימא ונו' והיתה הפכיר'
 פיס ונו' פסוק הוא בשמואל י"ד אבל
 תפלת מלכות שאול מפירוט רש"י ז"ל
 לא היו מנוי בתפלת מלכות שאול
 כי הפלשתים המושלים בישראל
 העבירו כל חרשי ברזל מישראל פן
 ישנו כלי ויין להלחם: וירדו כל
 ישראל הפלשתים וכסהיו ישראל
 דריבין לחרשי ברזל ללבוש איתים וקדרומות ומקרישות היו וקוקים לירד

פרק שני גמרא

אייר

בשבעה באייר חנוכה שור' פ'
 חומה) ירושלים דלא למספדי
 בשני מקומות כתוב במגילה הזאת חנוכה
 ירושלים דלא למספד אחר כשעלו ישראל
 מהגולה ואחר כשפרצוהו מלכיו ון נדרוהו
 בית חשמונאי שנאמר ותשלם החומה
 בעשרים ונו' ואעפ"י שנבנתה החומה עדין
 השערים לא עמדו שכן הוא אומר גם עד
 העת ההיא לא העמרתו השערי' ואומר הוא
 יבננו ויטללנו ויעמד מנעליו ונו' ואומר
 ויקחו המשרדים והשוערים ועושי המלאכ'
 וכשגמרו למנותם אותו היום עשאוהו יום
 טוב: בארבעת עשר ביה נביסת פסחא
 זעירא דלא למספד וזו השיב ר' יהושע את
 ר' אליעזר: א שהיה ר' אליעזר אומר אבר
 מן החי טמא ואבר מן המת טהור אמר לו
 רבי יהושע אם אבר מן החי טמא לא כל
 שכן קל וחומר מן המת מה אם מן החי שהוא
 טהור אבר הפורש ממנו טמא המת שהוא
 טמא לא כל שכן: ג וכתוב במגילת
 תענית פסחא זעירא דלא למספד קל
 וחומר לפסחא רבא: ועוד דבר אחר השיב
 ר' יהושע שהיה ר' אליעזר אומר זכין לקטן
 ואין זכין לגדול ואמר לו רבי יהושע אם
 לקטן אמרת ק"ו לגדול וכסצות פסח
 גדול כן מצות פסח קטן בכ' ותלתא
 ביה נפקו בני הקרא מירושלים הוא דכתב
 וילבוד רוד את מצודות ציון היא עיר דוד
 זה הוא מקום הקראים עכשיו שהיו מצרים
 לבני ירושלי' ולא היו ישראל יכולין לצאת
 ולבוא מפניהם ביום אלא בלילה וכשנבר'
 בית חשמונאי הגלו אותם משם ואותו היום
 שעקרום עשאוהו יום טוב: בעשרים
 ושבעה

כותבין על מצחו של שור ועל מצחו של חמור וכו':
 כראה ל' הטעם באמת למה היו כותבין דווקא על מצחו
 של שור ועל מצחו של חמור ולא על דבר אחר ויובן על פי
 הוהר דאיתא בזהר הנוחה תמיד תיאונתה לקטור
 בקדושה והכס מתפלה בא כחש
 וכשך ליעקב והיינו סמאל שכתו
 שור ואמר בא חמור בשכס לקטורה
 ליה ושמעון ולזי כתנברו על חמור
 ואף גם ששמעון מזליה שור והוא
 עשה מלחמה עם החמור ולא רצה
 לכפר עם החמור כי אין וזוג' עולה
 יפה על כן נתנבר עליו ואמר כך
 מכרו השכטים את יוסף ומכרו
 אותו עם החמור כי יוסף בכור
 שורו הדר לו ומגדים בשר חמורים
 בשרם על כן נבר הקטורו וכמכרו
 ישראל לחמורים למגדים שנקראו
 חמורים והיו שם בגלות עד שעמד
 לוי' שהוא משה והוציא השור מתוך
 החמורים דכתיב ויקח משה את
 עמנות יוסף וכשם שכשכס קודם
 טהרנס הים להם לכימן דס שמלו
 כן במגרי' היה קודם לכן דס ואס"כ
 מכת בכורות וכמו שהזכר בשכס
 זאת מילס בזו כן במגרי' כלי כסף
 וכלי זהב ושמלות את זה לטומות זה
 ומסיים השתא דעשו קאים וכשך
 להו לישראל מאן יקום לגביה יעקב
 ויוסף עכ"ל כללל דמילתא אין
 כל הקליפו' הטומא כמו קליפות
 השור והחמור ועשום זה זוש
 הק"כ ל' ישראל לא תארוט בשר
 וחמור יסדיו אכל כשחטאו השבטי'
 ומכרו את יוסף שנקרא שור והיו
 מחברים השתי קליפות יחד אזי
 כמו זכיה צרות עמדו לישראל
 מחנות סידיהס של א"ה עליונה על
 ישראל והמה השרים שלהם שאומד'
 תמת מתפלתם עד שעמד משה
 והוציא השור זה יוסף מן החמורי'
 בעה

לירד

ליד אל ארץ פלשתיים : והיתה הפצירה פיס למקדשות
והיתה להם לאותם שהיה להם טורח לרדת אל הפלשתיים
ללבוש : היתה הפצירה פיס לימא כלעו שיש לה הפצר
פיות כלומר קיות ומידודים הרבה היתה להם למדד
המקדשות והאתים עכ"ל : וקשה
לי מאי שייכות זה למעלה למעשה
של יון שהיו כותבין על מצחו של
שור ועל מצחו של חמור שאין
לבעליהן חלק באלהי ישראל :

וכ"ל כמו שמפרש הרד"ק ז"ל ספר
הכתוב לנו זה כי לא נמצא חרב
ומכ"כיד כל העם כי אם כיד שאול
ויהונתן להודיע כי לא נקרב
ומכ"כ יושביה וילו לכדו התשועה
אע"פ שהיה כנגד עם רב כחול
הים והם לא היו אלא אלק ושש
מאות איש אעפ"כ היתה תשועה
גדולה ביום ההוא ואם כן הפלשתיים
חשבו נ"כ שאין להם חלק באלהי
ישראל להשיע להם בלא חרב ומכ"כ
ועיין בחידושי דרושים שלי טעם
מספיק למה היו כותבין דוקא על
מצחו של שור ושל חמור דוקא ולא
על דבר אחר :

ביאור
מאמר
פקד
פקד
פקד
בע"ה
פקוד
בע"ה

רעה בימי יוגים וכשנברה יר בני השכונאי כבשוהו הוציאו משם והושיבו ישראל
בחוכה ואותו היום שבשוהו עשאוהו יום טוב :

לקטרנ בקדוש' כמו שהיא תמיד תיאונתה לקטרנ בקדושה אבל אם לא תעלו את עצמותי א"כ יהיה דניקות גדול השתי
קליפות ביחד ויהיה כח להטומאה מ"ו לקטרנ בקדוש' ואתם גרמיתם את זאת שמכרת' אותי למכרים שהמה חמורי וא"כ
המטא שלכם יהיה כבודאי שמור לע"ה ואלו יהיה לכם חלק עה"כ בשבילי מאמר שהטומאה יהיה לכם למקטרנ אבל אם
העליתם את עצמותי א"כ פקד יפקד בע"ה ובע"ה וכוה המטא שלכם כתקן : וק"ו כוונת ח"ל בפסוק שמעון ולוי אחיכם
כלי חמס ונו"כ כי באפס הרגו איש זה שכם וממור כאיש אחד ונכוננס עקרו שור זה יוסף שנקרא שור וקשה מאי שייכות
הריגת שכם למכירת יוסף אלא הוא הדבר אשר דברנו בשם הוזהר שיעקב הוכיח לשמעון ולוי שהנדילו מטאם במכירת
יוסף שהיו מחברי השתי קליפו' יחד שור וממור ובמהם נפשך מטאת' כאחד משתיהן או במכירת יוסף או אצל הריגת שכם
כי באפס הרגו איש זה שכם וממור וא"כ למה באמת הרגתם לא ע"כ כדאמורן בשם הוזהר כדי להפריד בין השתי קליפו'
בין שור וממור ואם כן ונכוננס עקרו שור במזיד עקרו שור זה יוסף ומכרתם השתי קליפות יחד ומזד זה כתעורר על
ישראל כמה צרות לכן אמר ונכוננס עקרו שור ר"ל במזיד שידעו גודל הנרמית ההיוק כמכרת אלו הקליפות יחד דמשום
זה הרגו שכם וממור כדי לנטלם ואעפ"כ מכרו ליוסף לכן אמר ארור אפס ועל זה איתא בבוהר ששלם יעקב אל עשו כח
אמר עבדך יעקב ויהי לי שור וממור זאן ועבד-משפחה ר"ל כל הקליפות של שור וממור ונס שאר הקליפות הטומאה של
זאן ועבד ומשפחה הם בידי ואני מושל עליהן ומיד כשהודיע זה לעשו היה מתיירא עשו יראה גדולה ופשה שלום עם יעקב
ולא היה נריך יעקב להכניע את עצמו נגד עשו לאמר כמה פעמים עבדך יעקב ונכיל זה נענש כלל סולה מדבריכו

לכך כ"ל שזהו הטעם של ח"ל שאמרו על
המה המכרים : פסוק ועתה לכה ואשלחך אל פרעה ונו' לכה וודאית אם
אין אתה גאלם אין אחר גאלם וקשה למה באמת כן תלה
הנאולה דווקא במשה ולא באדם אחר אבל לפי דבריכו יונק
משום שמשה שהיה משבט לוי היה
צריך לתקן המטא של לוי שמכר את
יוסף שנקרא שור למכרים שנקראו
חמורים והיה מקבר השתי קליפות
שור וממור יחד והונרך לעשות
פירוד בין הקליפות ולהוכיח השור
זה יוסף לכן ויקח משה את עצמות
יוסף ונו' : וזהו כוונת יוסף שאמר
אל אחיו פקד יפקד ונו' והעליתם
את עצמותי ונו' ואמרו ח"ל פקד
במכרים יפקד בים פקד בעה"ו
יעקב בעה"כ ר"ל הכל תלוי כי אם
אתם תעלו את עצמותי ותעשו
פירוד בין שתי קליפות אלו אזי
יעשה לכם הק"ה לכם כיסוס
במכר' וכו' כיס' כיס אבל אם לא תעלו
את עצמותי ויהיה עדין דניקות בין
הקליפות אלו אזי לא תהיה לכם
תקומה מפני הכרו' שיעברו עליכם
וזהו שאמר פקד בע"ה יפקד
בע"ה אש העליתם את עצמותי
אם כן יהיה לכם תקומה בע"ה
ונכ"ה ואלו יהיה כח בטומאה

ושבעה ביה איתגמיל כלילאי מיהודה
ומירושלים שבימי מלכות יון היו מביאים
עטרות של וורת תולין אותן על פתחי בתי
ע"ו שלהם ועל פתחי החנויות ועל פתחי
החצרות ושרין בשיר לע"ו וכוהבין על
מצחו של שור ועל מצחו של חמור שאין
לבעליהן חלק באלהי ישראל כמו שהיו
פלשתיים עושים כמו שנ' : נ וחרשלא
ימצא ונו' והיה הפציר' פים ונו' וכשנברה יר
בני השמונאי בטלוהו ויום שבטלוהו
עשאוהו יום טוב :

סליק פרק שני

סיון

בשבעה עשר בסיון אחרת (פי')
אמידת זו אמיתת תרנוס אמונת
כחלה אמידת אמסכתא פי' גלכד העיר נור
הקולות מדינה שהיא ח"ל ואיכו עושה פירות
ערוך) מנרול צור זו קסרי בת ארום שהיתה
יושבת בין החולו' והיא היתה לישראל יתר
רעה בימי יוגים וכשנברה יר בני השכונאי כבשוהו הוציאו משם והושיבו ישראל
בחוכה ואותו היום שבשוהו עשאוהו יום טוב :

שעיקר הקליפות להטומאה הם שור וממור וכשהם נימד אזי יד האומות על עליזת ישראל לכן גזרה מלכות יון לכתוב במצחו של שור ושל ממור שאין לבעליהן חלק באלהי ישראל שהם מסבנו שלטולם הקליפות אלו יעמדו להם ואין ס'ו תקומה לישראל משמת סמאל שנקרא שור אבל הק'נה יפקד כנא מרום כמרום ואמר כך על מלכי ארמה ויגדול ישראל במהרה:

סליק פרק שני

א איתנטלו דיומסנאי מיהודה בתפלה אמי רוצה לכתוב השטות בנרסאות בין הכא ובין מדרש רבה והוא בילקוש מחמת שקרובים רכריכה להדרי אך קנת שמוס כיניהם ואמ"כ אכתוב שמוס רכיס מה שיש בין הנמרא של מסכת סנהדרין בפרק חלק כי שמוס רכיס בין נרסא דבאן ובין הנרסאות של מדרש רבה ונמרא דפרק חלק בין שלשתן שמוס רכיס: בכאן אמרו ישמעאלים כיום ההוא כרת ה' את אברם ברית לאמר וגו' ואנו מודעו של אברהם שיסמעאל בן לאברה' ונחלוק עמכם משמע שלא בקשו ליטול רק חלק פשוט ובמדרש גרם כתיב את הנכור בן השכונה יכיר לתת לו פי שנים וישמעאל בדין הוא שיטול פי שנים א"כ היה מקשה ליטול חלק הנכורה ואם כן זריבין ליתן טעם לשבט על זה כמאי קא מפלגי הנהו תרין גרסאות: ועוד גרם סס א"ל גביהא בן פסיסא אדוכי המלך וכו' אין אדם עושה ספנו בין בניו א"ל הן וא"ל והכתיב ויתן אברהם כל אשר לו ליצחק א"ל והיכן הוא כותב לבני קטורה א"ל ולבני הפלגשים וגו' ונסתלקו עשס בנושת פכים וא"כ אמר לו בתפיל הפסוק ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק ואמ"כ כשאמר לו המלך והיכן הוא כותב לבני קטורה השיב לו גביה' ולבני הפלגשים וגו' וכאן השיב לו מיד שני פסוקים ביחד ויתפילה הפסוק ולבני הפלגשים ואמ"כ הפסוק ויתן את כל אשר לו ליצחק גס סס גרם ונסתלקו עשס בנושת פכים וכאן גרם סתם מיד ברוח להם: ועוד אבל כנעניים גרם סס בתשובה של גביהא כתיב ארור כנען ונסתלקו עשס בנושת פכים ולא גרם יותר כמו בכאן שגרם ולא עו' וכו': ו'עוד' אבל מצריים גרם סס סתם שטים רבוא וכו' ולא גרם סס הפסוק של ויתנללו את מצריים וגו' כמו שגרם כאן גס בתשובה של גביהא גרם ס' רבוא עשו אבלס ר' שטים מהם כספ' ומהם זהים יתנו לנו דיכר כל יום ויום ולא גרם סס הפסוק של ומושב בני ישראל כמו בכאן רק ר' שטים וכו' זריבין ליתן טעם על זה גס גרם סס דיכר כל יום ויום וככאן סלע כל יום ויום:

בטו' ביה ובשיחא עשר ביה גלו אנשי בית שאן ואנשי בקעתה ואף הם היו יתר רעה לישראל בימי יונים כלפיו הערבים ספני שלא נתחייבו גלוח בראשונה ולא הגלה אותם לא יהושע בן נון ולא רוד כולך ישראל וכיון שנתחייבו גלות גברה ירם של בית השמונאי והגלו אותם ואוחו היום עשאוהו י"ט ששמהה היא לפני המקו' שמלכת הרשע נעקר' סן העול' שג' ועלו מושיעים בהר ציון וגו' ח' מלך עולם ועד אימתי כשיאכדו גוים מארצו ואומר יתמו חטאי' מן הארץ וגו': בעשרים וחמשה ביה א איתנטלו דיומסנאי מיהודה ומירושלים כשבאו בני ישמעאל לעורר על ישראל על הבכורה ובאו עמהם שתי משפחות רעות כנעניים ומצרים אמרו מי ילך וידון עמהם א' להם גביהא בן פסיסא שוער הבית לחכמים אני אלך וארון עמהם אמרו לו הוחר שלא (תחלוט) את ישראל אמר להם אלך וארון עמהם אם ינצחוני אמרו להם הרינום שבנו נצחתם אמרו ישמעאלים כתוב בתורה כיום ההוא כרת ה' את אברם ברית לאמר לורעך אחך את הארץ ואנו מודעו של אברהם שיסמעאל בן אברהם ונחלוק עמכם: השיב להם גביהא בן פסיסא כחוב בתורה ולבני הפלגשים אשר לאברהם נתן אברהם מתנות וכתוב בתורה ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק ברוח להם: כנעניים אמרו ארץ כנען שלנו היא שכן כתוב בתורה ארץ כנען לנבולותיה אמר להם גביהא בן פסיסא וכי ישגור דין שמקצתו בטל ומקצתו קיים הרי כתוב בתורה ויאמר

ובכאן איתנטלו דיומסנאי מיהוד ומירושלים כשבאו בני אפריקא לדון עם ישראל לפני אלכסנדרוס מוקדון אמרו ארץ כנען שלנו הוא וכו' דכתיב ארץ כנען לנבולתיה וכו' ולא גרם סס כמו שגרם כאן וכאן נכחו עמהם שתי משפחות רעות וגם קא חשיב סס כנעניים בתפילה ואמ"כ מצריים ואמ"כ ישמעאל וכאן חשיב ישמעאל בתפילה ואמ"כ כנעניים ואמ"כ מצריים וא"כ הנרסא של מסכת סנהדרין הוא כנען וכאן נכד כאן נכד מדרש רבה: ו'עוד' גרם סס אבל המצרי' שכ' זה' כתן את סן העם בעיני מצרים וישאלום וכאן בתפילה ונכד כנעני' הפס וק של ויתנללו וגו' ותו גרם סס

חידושי הדרושים של מהרא"ה מסכת מגילת תענית פרק שלישי

אלו נגזרים שאמרו לו תנו לנו זמן שלשה ימים וכו' מיד ברחו והכימו שדותיהן וכו' כמו למעלה אלל כנטיי' וא"כ זהו כנע
כאן וכנע מדרש רבה: ועוד גרס גם אלל ישמעאל שישמעאל בא כטענה מהפסוק לא תולדו ישמעאל בן אברהם וכתב אלה
תולדות יצחק בן אברהם א"כ ארץ כנען שלבו ושלכם הוא וא"כ קצת הוא נשוא כנרסא של מסכת זו אך הוא מוקל
בפסוק דכאן מביא הפסוק של כיום הוא כרת ה' את אברהם ברית וגו' וא"כ קצת הוא מוקל ואע"פ לענין דינא ליכא
כפיקותא דכשתיהן לא באו אלא על

ויאמר ארור כנען עבד עבדים וכו' עבד שקנה גבסם עבד למי ונכסים למי ולא
עוד אלא שיש לכם שנים הרבה שלא עבדתם אותנו אמר להם אלכסנדרוס
תשובה נצחת השיב אתכם אם אתם מחזורין תשובה הרי מוטב ואם לאו הרי
אתם לולעברים אמרו חן לנו זמן שלשה ימים והלכו ולא סצאו תשובה מיד
הניחו בתיהם כשהיו סלאים שדותיהם כשהם זרועות כרמיהם כשהם גטועות
הלכו וברחו להם: תנא אוחו שנה שביעית היתה ועשו אותה היום יום טוב:

כאן הסצרים ואמרו מתורתם אנו מביאין עליהם ראייה שני' ושאלה אשר
משכנחה ששימי רבוא אנשים יצאו מאצלינו כולם טעונין כסף וזהב שכן כתוב
בתורתם ויצלו את מצרים יתנו לנו כספיו וזהבנו אמר להם גביהא בן פסיסא
כלום אתם מביאין ראייה אלא מן התורה כתוב בתורה ומושב בני ישראל אשר
ישבו במצרים שלשים שנה וארבע מאות שנה ששים רבוא היו אבותינו
והעבדים בחמר ובלבנים ובכל עבודה חנם בלא שכר ראו כמה שוה פעולתינו
לנו לכל יום ויום סלע לכל אחר וא' כיום ישבו פלוסופים וחשבו ולא הגיע למאת
שנה עד שהיתה מצרים שלהם והלכו משם בבושת פנים: ובקש אלכסנדרוס
מוקדון לעלות לירושלים הלכו הכותיים ואמרו לו והור שאינן מביאין אותך
להיכנס לבית קדשי הקדשים שלהם מפני שאתה ערל וכיון שהרגיש גביה' בן
פסיסא הלך ועשה לו שתי אנפילאות ונתן בהם שתי אבנים טובות ובהם ריבוא
כסף וכיון שהגיע להר הבית אמר לו ארוני המלך שלוף מנעלך ונעל סתי
אנפילאות הללו מפני שהרצפה חלקה שלא חחליק רגלך וכיון שהגיע לבית
קדשי הקדשים אמר לו אדוני המלך עד כאן יש לנו רשות להיכנס מיכאן ואילך
אין לנו רשות להיכנס אמר לו הרי אני נכנס וכשאצא אשוה לך גביהתך אמר
לו אם אתה עושה בן רופא אומן תקרא ושכר הרבה תטול אמרו לא זו שם
עד שהכ שו נחש אמרו חכמים לגביהא בן פסיסא עליך חכתוב אומר ישמת
אביך ואסך ותגל יולדתך וכתוב חכם בני ושמת לבי ואשיבה חרפי דבר:

סליק פרק שלישי

וארבעה בנין איתנטי' לוי דיימכאי וכו' וככאן גרס בעשרים ושמשה בסיון איתנטי' לוי דיימכאי וכו'
וא"כ נעשה זה התעשה שתי פעמים וכל פעם ופעם סיפר המעשה כמו שהיה אך קשה במדרש רבה המשמעות מוזכר
מדכתב סתם בימי אלכסנדרוס מוקדון ומספר המעשה כמו שמספר המעשה במגילת תענית משמע ששתיהן יוספרי' קד
מעשה כמו שהיה א"כ יש לתמוה למה נשנה בלשוננו משה שאיתא במסכת זו ומכ"ש משה שאיתא במסכת סנהדרין פרק
סלק יש ביניהם שינויים הרבה: ובספר כותנות אור מאריך שם בישוב הנרסאות של מדרש רבה ושל מסכת סנהדרין
יעין שם: ועל פי הקדמה זו שיש במסכת זו שמצרים באו כפינה בשביל שכתב בתורה ויתכללו את נגזרים יתנו לנו
כספיו וזהנינו ונביהא בן פסיסא השיב להם שישראל כסלו שכר עבודה שלהם שעבדו ר"ה פנים על פי זה שמעתי ענין
כחיד נפי בעל כותנות אור על פסוק ועבדו וענו אותם ארבע מאות שנה ונס את הגוי אשר יעבדו דן אנכי ואשרי
כן יצאו ברכוש גדול דק"ל קיס ליה בדרב' מיכיה מי' דייב מיתה פטור ממון וא"כ קשה למה לקה הק"ב את סגרי'
בשתיבן במיתה ובמון אלא נריך לומר הק"ב עשה הכל על פי הדין דהיינו דייב מיתה פטור ממון היכא דייב
מיתה

חלק פשוט ולא על חלק בכורה
ופסיסא שהוא מוקל בפלוגתא
דמקוה מן הנרסות של מדרש רבה
דבמדרש רבה גרס שם הפסוק כי
את הככור יכיר לתת לו פי פנים
והיה רובה ליטול חלק הככורה:
ועוד על התשובה של גביהא בן
פסיסא גרס שם כמו
במסכת זו שאמר הכל בבת אמת
שכ' ויתן אברהם את כל אשר לו
ליצחק ולכני הפלגשי' אשר לאברה'
כתן אברהם מתנות ולא כיון שאית'
במדרש רבא שהבאתי לעיל ואם כן
בזה הם שניים בנרסאות לנרסא
דכאן ובנרסא דמסכת סנהדרין
אך עדין הם מוקלקים בזה כי שם
במסכת סנהדרין יוספייס מי שכתן
ונטיו לכניו כפיו ושיגר זה מעל
זה כלום יש לזה כלום על זה ולא
גרס שם נרסו להם כמו שאיתא
במסכת מגילת תענית ונס לא גרס
בסתלקו משם כנפשת פנים כמו
שיש במדרש רבה: ועוד גרס
שם מ"א מתנות א' רבי ירמיה נר
אבא חלמד שמכר להם שם טומאה
וככאן ובמדרש לא גרס כלום מ"א
מתנות וכו' ולפוס ריהטא כוכל
לומר דשם בסנהדרין גרס בעשרי'

וארבעה בנין איתנטי' לוי דיימכאי וכו' וככאן גרס בעשרים ושמשה בסיון איתנטי' לוי דיימכאי וכו'
וא"כ נעשה זה התעשה שתי פעמים וכל פעם ופעם סיפר המעשה כמו שהיה אך קשה במדרש רבה המשמעות מוזכר
מדכתב סתם בימי אלכסנדרוס מוקדון ומספר המעשה כמו שמספר המעשה במגילת תענית משמע ששתיהן יוספרי' קד
מעשה כמו שהיה א"כ יש לתמוה למה נשנה בלשוננו משה שאיתא במסכת זו ומכ"ש משה שאיתא במסכת סנהדרין פרק
סלק יש ביניהם שינויים הרבה: ובספר כותנות אור מאריך שם בישוב הנרסאות של מדרש רבה ושל מסכת סנהדרין
יעין שם: ועל פי הקדמה זו שיש במסכת זו שמצרים באו כפינה בשביל שכתב בתורה ויתכללו את נגזרים יתנו לנו
כספיו וזהנינו ונביהא בן פסיסא השיב להם שישראל כסלו שכר עבודה שלהם שעבדו ר"ה פנים על פי זה שמעתי ענין
כחיד נפי בעל כותנות אור על פסוק ועבדו וענו אותם ארבע מאות שנה ונס את הגוי אשר יעבדו דן אנכי ואשרי
כן יצאו ברכוש גדול דק"ל קיס ליה בדרב' מיכיה מי' דייב מיתה פטור ממון וא"כ קשה למה לקה הק"ב את סגרי'
בשתיבן במיתה ובמון אלא נריך לומר הק"ב עשה הכל על פי הדין דהיינו דייב מיתה פטור ממון היכא דייב
מיתה

ומנאזו רעות רבות וזרות ונו' ואכזי הסתר אסתיר פני
 ביום ההו' ונד' ועתה כתבו לכם את השירה ונו' למען תהיה
 לי השירה הזאת לעד בכני ישראל כי אביאנו אל האדמה
 ונו' ועתה השירה הזאת לפנינו לעד כילא תשכח מפי זרעו
 *וראו להקשות מאי ועתה כתבו למה לי מלת ועתה ומאי
 הים המקרא חסר אם אמר כתבו לכם את השירה ונו' ועוד
 למה לי שימה כפיהם הא כבר אמר ולמדה את בני ישראל
 וכן שאר דקדוקי' הכל יוכן מחילא והוא הדבר אשר אמרו
 ח"ל במדרש על פסוק אכתבו לנו רובי תורעי כמו ור נחשבו
 היה בדעתו של הק"ה לכתוב כל התור' בכתב אפילו תור'
 שבעל פה ואפילו מה שתלמיד וויתק עתיד למדש אך כפה
 הק"ה שישראל עתידין לעשות העבל ויגלו בין האומות
 העולם ויטלו מהם התורה וישתכח מהם שמו של ישראל לכן
 כתן להם תורה שבעל פה כדי להיות התורה כחלק כללם
 של ישראל וא"כ אף שיהיו בין הא"ה לא ישתכח מהם שמו
 של ישראל מפעת התורה שכללם מה שאין כן אם הכל היה

פי' כחמד
 על פסוק
 ועתה כתבו
 לכם את
 השירה

שנהרגין ואלו שנחנקין וכשהיו כותבין * ארש שואל
 והולך גרואה בספר אומר להם מניין אתם יודעין שורה
 חייב סקילה וזה חייב שריפה וזה חייב הרגה וזה חייב
 חניקה לא היו יודעין להביא ראיה מן התורה אשר יורוך
 שאין כותבין חלכות בספר * ועוד שחיו ביתוסין אומרי'
 עין חחרת עין שן חחת שן הפיל אדם שנו של חברו
 יפיל את שנו של חברו סמא את עינו של חברו יסמא
 את עינו יהו שוויס באחר * ופרשו השמלה לפני זקני
 העיר הרברים ככתבין * וירקה בפניו שתהא רוקקת
 בפניו אמר להם חכמים והלא כתוב * התורה והמצוה
 אשר כתבתי להורותם (ס"א התורה אשר כתבתי
 והמצוה להורות') וכתוב ועתה כתבו לכם את השירה
 הזאת ולמדה זה מקרא שימה כפיהם אלו הלכות ואותו
 היום שבטלוהו עשאוהו יום טוב :

סליק פרק רביעי

ככתב ישתכח מהם התורה לאמר כטילת התורה מהם וא"כ לפי זה ממש אמרו הפסוקים הדברים כהזויתן הכך שכך עס
 אכותיך ונו' וזמרה אפי כהם ר"ל שיגלו בין האומות וא"כ תשתכח מהם התורה לכן אמר ועתה כשיהיה ישראל מייבין
 בלות בין האומות העולם כתבו וז' תורה שכתב ולמדה שימה כפיהם ר"ל תורה שבעל פה משום ויהיה כי תמנאנה אותו
 רעות רבות ועתה השירה הזאת לעד כי לא תשכח מפי זרעו וכל אם לא היו מוטא' לא היה תורה שבעל פה אלא הכל
 ככתב בתורה שכתב :

ועל פי זה כ"ל מה שאמרו חכמי המקובלים * לאמלא שלא הכה משה הסלע לא היה שום משלוקות בישראל בפלפול
 התורה אבל לאחר שהכהו נתרבו בהם משלוקות שכו' וכפטיש יפוצץ סלע מתחלק לכמה כגזרות אף דברי תורה
 מתחלק לכמה טעמים ע"כ וראוי ליתן טעם בזה למה בהכרח הסלע נתרבה משלוקות ולא קודם לכן הא כל מדותיו של
 הק"ה הוא מדה כנגד מדה מאי מדה כנגד מדה יש בזה אבל לפי הקדמה שהקדמנו אתי שפיר דאם לא היו ישראל
 מוטאים היה הק"ה כותב אפילו תורה שבעל פה אבל כשצטאו בתמיצו גלות ומחמת זה כתן הק"ה תורה שבעל פה
 כדי שלא תשתכח מהם התורה ושם של ישראל כמו שאמרו וכבר ידוע זה אם היה משה רבינו ע"ה נכנס לארץ לא היה
 שעבוד מלכות וא"כ אם משה נכנס לארץ לא היה לישראל שעבוד מלכות היה הק"ה כותב אפילו תור' שבעל פה ואם
 היה הק"ה כותב תורה שבעל פה בוודאי היה כותב לנו הכל על פי האמות ועל פי הלכה פסוקה ולא היה שום פלוגת'
 בין התנאים ובין האמוראים דזה אמר אסור וזה אמר מותר וזה כוסל וזה מכשיר דלמי שיהיה לו איזה ספק מיד היה
 משיין בתורה לעסק הלכה וא"כ לזה אמרו חכמי המקובלים ז"ל אם לא הכה משה בסלע היה נכנס לא"י וא"כ כשנכנס
 לא היה לישראל שעבוד מלכות והיה הכל אפילו תורה שבעל פה בכתב לא היה משלוקות בישראל בפלפול של תורה כמו
 שאמרו אבל עכשיו כשהכה הסלע ונחמת זה לא וכה לכנס לא"י ואם כן היה לישראל שעבוד מלכות ונחמת זה כתן
 הק"ה תורה שבעל פה קבלה איש מפי איש ממות משה עד עכשיו א"כ מחמת זה נתרבו משלוקות בישראל דזה אומר
 וזה מתיר דזה אמר כך אמר לירחי וכך קבלתי מפי רבי וזה אמר לא כך וכן כיוצא בזה ודוק :

פי' עמוק
 על היותו
 של חכמי
 המקובלים
 אמלא שלא
 הכה משה
 את הסלע
 לא היה
 משלוקות
 בישראל

ועל פי זה יוכן מדרש תמו' מאוד אשר אין לו שער ואין לו פירוש כלל לפום רהיטא והוא בפרשת בלק בסוף
 הפרשה * לפי שכתעבל משה ר"ל אלל מעשה ומרי שלא עשה מעשה פכחם לכך לא ידע איש את קבורתו ללמדך
 שצריך אדם להיות עו' ככמר וקל ככמר ובכבוד כארי לעשות רצון קונו ומכאן אתה למד שמדקדק הק"ה עם נדיקי' כמות
 השערה פ"כ והנה המדרש הזה קשה להוליוו מאי שייכו זה לזה משום שלא עשה מעשה פכחם לכך ולא ידע איש קבורתו
 הלא כל מדותיו של הק"ה הם מדה כנגד מדה אבל לפי דברינו יוכן שפיר דכבר אמרנו אם היה עשה כככ' לא"י לא היה
 שעבוד מלכות לישראל ומנינו שכתבם תקן המטא של כדכ' ואביהו כמו שפרש בווסר פכחם כן אלעזר כן אהרן הכהן
 והקשה אטו לא ירעין שאלעזר היה כן אהרן הכהן אלא פכחם בעגמו היה כן אהרן וכן אהרן קאי על פכחם שבעה

פי' עמוק
 על מדרש
 לפי שכתעבל
 משה אלל
 מעשה ומרי
 לכך ולא ידע
 איש קבורתו

חידושי של מהרא"ה

מהרב זמרי פרק' כשמותו ממנו' וכתגלגלו כשמות של כדב
ואביהו בתוכו וא"כ פתקם בעצמו היה בן אהרן ע"כ בזה'
ואני הוספתי כוכך משלי על דברי הוזהר כפי מיעוט שכלי
כפי אשר הורוני מן השמים דטעם של גלגול הוא כדי לתקן
עבשיו הקטא האדם שמתגלגל בו עושה שכר כפגמה
הכשמה וא"כ היה צריך לתקן פתקם הקטא של כדב ואביהו
וזה שהם קלקלו ונאמית לכוס דהיטא הא פתקם גם כן
קלקל כמטא כמה שפאטו כדב ואביהו דיש פלוגתא בנמר'
באזה קטא מיתו כדב ואביהו דלמד מ"ד דנוסוס שהורו
הלכה בפני משה רבן וכל המור' הלכה בפני רבו הוא מייב
מיתה ופתקם נ"כ קלקל באותו מטא סעורה הלכה בפני
משה רבו בל הכועל ארמית קאמי' פונעין בו ועל זה הרב
את זמרי ובאמת בנוורא ופכת סנהדרין אמר וירא פתקם
ויקח רמח בידו מאי ראה ראה שאין פגמה ואין תבונה
נגד ה כל מקום שיש מלול שם אין מולקין כבוד לרב ונוסוס
זה לא נטל רשות ממה רבו דפתקם קנא לשם נבאות ד"א
דאה שולאך השמית בעם וא"כ אם היה נטל רשות בחוך
כך הוה המלאך משמית העם כולו משום זה לא נטל רשות
כדי לעבור המנשה : ולפי זה והו כוונת הבסוק* פתקם
בן אלעזר בן אהרן הכהן מחמת שכתגלגלו בתוכו כשמות
בעצמו היה בן אהרן הכהן מחמת שכתגלגלו בתוכו כשמות
של כדב ואביהו והקסה הכתוב בעצמו הקושיא שהקשינו
הא פתקם בעצמו כתקלקל כמטא של כשמות כדב ואביהו
שלא נטל רשות ממה רבו נהריגת זמרי וומתך הבתוב
בעצמו אלו שני תרומים שאמרנו קד נקנאו את קאמתי
במוכס שקינא לשמים ובמקום שיש מלול שם אין מולקין
כבוד לרב והתירוץ השכי ולא בליתי את בני ישראל אם היה
נטל רשות ממה רבו הוה בחוך כך ישראל כלן מכולין
בדבר שהשמי' בהם המלאך לכן לא נטל רשות לכן והיתה לו
לזרעו אמריו נרית כהונת עולם דלמד מ"ד שמתו כדב
ואביהו מחמת שלא היה להם בניס אבל לפתקם והיתה לו
לזרעו מחמת שיש לו ורע לכן נדין הוא שיטול שכרו משלם

חלק הכהונה בשביל כדב ואביהו דהוא תקן הקטא שלהם
כהלכתו וכבר ידוע ליודעי מן שמה רבינו ע"ה התפלל
להק' צה אעברה כ"א ואראה את הארץ ר"ל להיו' מתעבר
משתי נשמות של כדב ואביהו והו שאמר כ"א ר"ת כדב
אביהו ואעברה הוא לשון של הריון והיה מתאוה להיות
מתגלגל' בו בשמות של כדב ואביהו כדי לכנס לא' כמו
שהיה פתקם מוטא מלמדה הסיב לו הק' כה רב לך לתוסף
דבר אלי עוד בדבר הזה ד"ל כבר כתגלגל אלו הכשמות
בתוך פתקם ובפתקם כבר תקן הקטא שלהם וא"כ אין
צדיקין עוד לשום תקון וכבר אמרנו אם היה משה נכנס
לא' לא הוה לישראל שעבוד מלכיות והטעם שלא ידע איש
את קבורתו של משה דאם היו יודעין מיד הולכי' על קברו
להתפלל ומתנטל שעבוד מלכיות ושעבוד מלכיות הוא
בהכרח להיות נשמות שאברהם ביררו לו מלכיות דאם לא
היה מלכיות היה גיהנם וא"כ אם משה נכנס לא' לא הוה
שעבוד מלכיות ולא הוה ב"ה מרב וישראל הוה שרויין בלא
קטא והיה ראוי שידעו קבורתו של משה דלמה לא ידעו
כדי שלא להתנטל השעבוד מלכיות כתפלתם על קברו הא'
בלא זה ג' ב"ל לא הוה שעבוד מלכיות אם היה משה נכנס
לא' ובו נבוא לביאור לפי שכתעגל משה שלא עשה מעשה
פתקם זה היה סיבה שלא נתקבל' תכלתו שהתפלל אעברה
כ"א להיות בתוכו מתגלגל כשמות של "כדב ואביהו שהסיב
לו הק' צה רב לך אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה כמו
שאמרנו דפתקם כבר תקן הקטא שלהם ואם כן לא היה
נכנס לא' ובהכרח להיות שעבוד מלכיות ולכך ולא ידע
איש קבורתו כדי שלא להתפלל על קברו להתנטל שעבוד
מלכיות אבל אם לא היה מתעגל והיה עושה מעשה פתקם
הוה בתוכו כשמות של כדב ואביהו וככנס לא' כמו שכנס
לא' פתקם ולא הוה שעבוד מלכיו' והיו יודעין את קבורתו
אבל עכשיו שלא עשה מעשה פתקם כתגלגל הדבר שלא
נכנס לא' ובהכרח להיות שעבוד מלכיות לכך ולא ידע
איש את קבורתו ודוק היעב ותמצא שפירוט קאמד הוא

פי' כחמד
על פסוק
פתקם בן
אליעזר בן
אהרן הכהן
וגו' כוסף
על פירוש
הזוהר

סליק פרק רביעי

פרק המישו

פירוש

א וזמן אשי כהנים * בעסקת
פענית כפרק בשלשה פרקי' בטכה
קא תשוב שם בעטנה זמן עני
כהני' והעם תעשה באחד בניסן
בני ארס בן יהוד' וכו' כמשה עשר
באב בני ותוא בן יהודה וכו' :

אב נט' ובאפ א זמן אעי בהניא דלא לספדר מפני שכשעלתה גלות
הראשונה לא היו מביאין בו קרבן עצים אמרו חכמים למחר כשיעלה
הגליות אף הם יהיו צריכין להביא התקינו להם חכמי' את יום חטשה עשר באב
שיחיו מביאין בו קרבן עצים וכל מי שחוא מעלה קרבן לסקרש אפי' עצים פטור
מאותו הספר של אותו היום ואינו צריך לומר הטאות ואשמות נדרים ונדרות
בבורות ומעשרות חודות ושלמים לכך הוא אומר כל אינש דאיתי עלהוי אעין
או בכורים ומאי הוא זמן אעי בהניא זה הוא שאתה אומר כט' בו בני דת' בן

ב פרדסיאות שם גרם פרוודאות והיא היא ובעל ערוך פי' אלן השומרים ובערוך חדש

פי' פרדסיאות כלשון רומי אכשי וילקחה כיכבים בעיר על הדרך לשמרו ותרגום נפסוק את הכל עשה יפה נעתו ומני

פרוודוין על שכילא: ג והעלום על כתיבם ורש' גרם שם והעלי

על כתיבם שכי' בוכיא לכן אמרו לשש' שני פלסי דבילה נמכתשת וז

שלפנינו ובעלי הלו שעל כתיביו מפרש רש' זל נמכתשת שלפנינו

שהוא במקום אשר לפני בסוויך וזהו נוככי עלי על שם שמתגכים

מן הפרוודאו' על עסקי עלי עכ"ל: ד נמכתשת וז שלפנינו ה"ג שם

בירושלמי ונותן את הסל על כתפו ונוטל את העלי בידו וכיון שהיה

נוניש באותו התשמר היה אומר לו לאיכן אתה הולך והוא אומר לו

איני הולך לא לעשות יעט קניעו' הללו כפות אחת של דבלה בעלי

הזה שכידי ולא גרם נמכתשת שלפנינו וכל שיתר טוב הוא

לגרום הכי כמו שאיתא בירושלמי דנכאן קשה הא לא תזכיר שום

דבר ומכתשת שהיה עמהן וכשכיל זה דווקא רש' עמנו ומפרש נמכתש'

זו שלפנינו שהיא נחקו' אשר ולא אחר בעלי שכידי לא לסימן בעלמא

והדרך הוא ליסא העלי בידו ולא על כתפו לכן אמר שם בעלי הזה

שכידי:

חיו מביאין שני גזרין ועושים אותם כמין סולסו ומניחים אותם על כתפם ועולין:

ביון שבאו לאותו הששמר אמרו להם לירושלים אתם עולין אמרו להם לאו לא

להביא נזולות מן השובך הזה שלפנינו בכלום הזה שעל כתפינו וכיון שעברו

מהם הותירו השלבים ופרקום והשליכום מעל כתפם ונטלו הגזרים ועלו

לירושלים ולפי שמסרו עצמם על המצות לכך נכתב להם שם טוב במגילה הזאת

מה שאמר וזכר נדיק לברכה ושם רשעים ירקב רכי' אנטכו ליון טעם לשבט למה אמר וזכר נדיק

לברכה ושם רשעים ירקב הא זה אין דבר והיפ'ו' כך ה"ל וזכר רשעים לקללה ועוד למה אמר אנל נדיק לשון יסיד

וזהו נוככי עלי על שם שמתגכים מן הפרוודאו' על עסקי עלי עכ"ל:

ד נמכתשת וז שלפנינו ה"ג שם בירושלמי ונותן את הסל על כתפו

וכיון שהיה נוניש באותו התשמר היה אומר לו לאיכן אתה הולך

והוא אומר לו איני הולך לא לעשות יעט קניעו' הללו כפות אחת של דבלה בעלי

הזה שכידי ולא גרם נמכתשת שלפנינו וכל שיתר טוב הוא לגרום

הכי כמו שאיתא בירושלמי דנכאן קשה הא לא תזכיר שום דבר ומכתשת

שהיה עמהן וכשכיל זה דווקא רש' עמנו ומפרש נמכתש' זו שלפנינו

שהיא נחקו' אשר ולא אחר בעלי שכידי לא לסימן בעלמא והדרך הוא

ליסא העלי בידו ולא על כתפו לכן אמר שם בעלי הזה שכידי:

חיו מביאין שני גזרין ועושים אותם כמין סולסו ומניחים אותם על כתפם ועולין:

ביון שבאו לאותו הששמר אמרו להם לירושלים אתם עולין אמרו להם לאו לא

להביא נזולות מן השובך הזה שלפנינו בכלום הזה שעל כתפינו וכיון שעברו

מהם הותירו השלבים ופרקום והשליכום מעל כתפם ונטלו הגזרים ועלו

לירושלים ולפי שמסרו עצמם על המצות לכך נכתב להם שם טוב במגילה הזאת

ביוצא בהם נאמר וזכר צדיק לברכה ועל ירבצם בן נכט נאמר ושם רשעים ירקב:

ומה ראו בני זתואל בן יהודה ליטול להם שם טוב וזכר טוב לרורות אלא שכל הרוצה ליטול את חשם יטול

וכשעלו בני הנולה ולא מצאו עצים בלשכה עמרו אלו וחתרבו עצים משל עצמם ומסרו אותם לציבור וקרבו מהם

קרבות ציבור וכך התנו עמם בגביאים שבניהם שאפילו הלשכה מלאה עצים ואפילו משל ציבור יהו אלו מתגדבים

עצים זמן הזה ומביאין כל עסן שירצו ולא יהיה קרבן מחקר באלא משלהם תחילה שנאמר והגורלות הפלגו על קרבן העצים והכהנים והלוים

יהוד' ועמם כהנים ולוים וישראלים גרים ועבדים ונתינים ומסורים וכל מי ששערה

בשבטו בני גונבי עלי ובני קוצעי קציעות ובני סלמי הנסופתי: ומה הן בני גונבי

עלי ובני קוצעי קציעות אלא פעם אחת גזרה מלכות יון על ישראל שלא יעלו

בכורים לירושלים והושיבו מלכי יון ב פרדסיאות על הרכים כדרך שהושיב

ירבעם בן נבט משמרו' על התחומין שלא לעלות לירושלים ולא היה אדם מעשרת

השבטים יכול לעלות לירושלים מה עשו הכשרי שבאותו הדור ויראי חטא שבאותו

הדור הביאו בכורים ונתנום בסלים וחיו אותם בקציעות ונוטלים הסלים ג והעלו

על כתפם כיון שהגיעו למשמר אמרו להם לירושלים אתם עולים אמרו להם לאו אלא

לעשות שני פילחי דבילה ד במכתשת זו שלפנינו ובעלי חלו שעל כתפינו וכיון

שעברו מהם עטרום בסלים והעלום לירושלים: ומה הן בני סלמי הנסופתי

אלא פעם אחת גזרה מלכות יון הרשעה שלא יביאו עצים למערבה והושיבו מלכות

יון פרדסיאות על הרכים כדרך שעשה ירבעם בן נבט משמרות על התחומין שלא

לעלות לירושלים ולא יהיה אדם אחד מעשרת השבטים יכול לעלות לירושלים

מה עשו הכשרים ויראי חטא שבאותו הדור הביאו בכורים ונתנום בסלים וחיו

אותם בקציעות ונוטלים הסלים ג והעלו על כתפם כיון שהגיעו למשמר אמרו להם לאו אלא

לעשות שני פילחי דבילה ד במכתשת זו שלפנינו ובעלי חלו שעל כתפינו וכיון שעברו

מהם הותירו השלבים ופרקום והשליכום מעל כתפם ונטלו הגזרים ועלו לירושלים

ולפי שמסרו עצמם על המצות לכך נכתב להם שם טוב במגילה הזאת ביוצא בהם נאמר

וזכר טוב לרורות אלא שכל הרוצה ליטול את חשם יטול וכשעלו בני הנולה ולא מצאו

עצים בלשכה עמרו אלו וחתרבו עצים משל עצמם ומסרו אותם לציבור וקרבו מהם קרבות ציבור

וכך התנו עמם בגביאים שבניהם שאפילו הלשכה מלאה עצים ואפילו משל ציבור יהו אלו מתגדבים עצים זמן הזה ומביאין כל עסן שירצו ולא יהיה קרבן מחקר באלא משלהם תחילה שנאמר והגורלות הפלגו על קרבן העצים והכהנים והלוים

פי' כמוד על זכר נדי' לברכה ושם רשעי' ירקב

בעתם

והעם להביא לבית אלהינו ולבית אבותינו

ה אמר ר' אלעזר בר' דוקי. אכי הייתי מבני בניו של סנאיה וכו' ה"ג בירושלמי מס נמסכת תענית מתניתין פליג על ר' יוסי אונתן ימים כוהנין בהן בשעת קרבן ושלא בשעת קרבן ר' יוסי אומר אינן כוהנין אלא בשעת קרבן ועוד מן הדא דתני' אומר ר' לעזר בי ר' יוסי אכי הרינו מבני סנאיה בן בנימין ומל תשעה באב להיות בשבת ודמינו איתנו למנצח שבת והיו מתעבין ולא משלימין: ונ"ל שהם מחולקים בזה הנהו פרי גרסאות ירושלמי כוכר מן ר' לעזר בי ר' יוסי הוא נזכר כמו מתניתין שאין סילוק בין בשעת קרבן ובין שלא בשעת קרבן לכן אחר שאל תשעה באב להיו בשבת ודמינו איתנו למנצח שבת אף על פי ששעת הקורבן הוא אעפ"כ דמו איתנו

בעתים סומונים שנה בשנה לבינר על סנאיה אלהינו ככתוב בתורה. ואומר כי עזרא הכין את לבבו לדרוש בחגורת ה' ולעשות וללמד בישראל חוק ומשפט ראיה שהסכימו עליהם הרבים ועשו איתו יום טוב ואותן הימים אסורים בהכפר ובתענית בין משחרב חצירת בין שלא חרב ר' יוסי אומר משחרב הבית סותרין מפני שאבל הוא להם ה אמר ר' אלעזר בר' דוקי אכי הייתי מבני בניו של סנאיה בן בנימין ואידע חשעה באב להיות בשבת והתענינו בו ולא השלמנוהו מפני שיום טוב שלנו היה: ו בעשרים וארבעה ביה חבנא לו ינא בימי סלכות

למנצח שבת ה"ה אלו ימים שעשאוהו כמו י"ט ג"כ הם כוהנים אף בשעת הקורבן ונרפא דכאן הוא להיפך מדר' אליעזר בר' דוקי נשמע כמו ר' יוסי אומר משחרב הבית מותרין מפני שאכל להם לכן התענו אפילו בשבת וק"ל: אבל לא היינו משלימין מפני שהוא סיווך ל"ט שלנו שהוא י' באב זמן קרבן עמים להם ועשו סיווך לדבריה ויתר משל תור' ואף שהתענו בשבת לא השלימו מפני י"ט שלהם ו בעשרים וארבעה ביה תבנא לדיכ' וכו' פירש הבת עם הבן וכו' הכי גרסינן במסכת בבא בתרא פירק' ג' דף קט"ו א' אדר רב הונא א"ר כל האומר פירש הבת עם בת הבן אפילו כשיא שנישאל אין שומעים לו שאינן אלא מעשה דוקין דתני' בארבעה ועשרים בטבת תבנא לדיכא שדיו דוקין אומרים תירש הבת עם בת הבן כיטפל להן רבן יוחנן בן ובאי וכו' א"כ ל' לגרום ג"כ הכא במגילת תענית פירש הבת עם בת הבן אבל בת עם הבן עמנו אפילו דוקין מודו שאינו יורשת הבת עם הבן עמנו דוכו עכורש בתורה אבל עם בת הבן היו לומדים ק"ו בדלקתין: ומפרש רש"י שם דאם שכיב מרע ציוה לפני מותו תירש הבת עם בת בנו אין שומעים לו אפילו בלא מעשה דוקין דמתנה על מה שכתוב בתורה שהרי הבת אינה ראויה לירש כלל עם בת הבן אבל תוספות מפרשים אפילו כשיא שנישאל שרונה לתקן לפי כורך שעה שתיירש בת עם בת הבן כעין שמנינו בבני בנימין שהתנו שלא יירש בת הבן עם אמינו אין שומעים לו משום דוקין עכ"ל וא"כ ששע' הוא בלא מעשה דוקין יכול לתקן הנשיא לפי כורך שעה אפי' כנגד התורה כמו מעשה בכימין אך משום מעשה דוקין הוא אסור עיין שם בזה שיושב קצת מאי מקולק תוספות עם רש"י דלפי רש"י קשה מאי אפי' כשיא שנישאל וכו' אטו משום שהוא כשיא יכול הוא לעשו כנגד התורה וכו' לפי מה שפירש משום מעשה דוקין הא אפילו בלא מעשה דוקין כמי אסור להתכות כנגד התורה לכן אמרו התוספות הטעם משום ששע' דוקין הוא אסור לתקן לכורך שעה אפילו כשיא כמו מעשה בכימין דז"ק: ו קרא עלינו המקרא הזה ואלה בני ששיר המרי יושבי הארץ וכו' מפרש רש"י במושג מדכתיב הוא ענה אשר חנא את הימים הוא ענה האומר למעלה שהוא אסיו של זבעון כמו שכתוב למעלה אלה בני ששיר וזבעון וענה ששע' שהוא אסיו ואמר כך אמר ואלה בני זבעון ואיה וענה ששע' שהוא היה בנו של זבעון אלא זבעון לא יולמד שכל זבעון על אמו והוליד ענה והיה אזור וכן הוא שפירש שם בזמרא בהדי' ומפרש שם הרשב"ם ואין לומר דכנו היה של זבעון והאי דקרי ליה בן ששיר לא משום שהיה אסיו של זבעון אלא לאשמועינן דבני בנימין הרי הן כבנים א"כ לא לבתביה בני זבעון (ר"ל משום דזבעון היה בנו ממש של ששיר וענה היה בן בנו ככ"ל) אלא מדקאמר זבעון וענה אסיו היו וא"כ בזה ראייה שבת הבן יורש עם הבן מדכתיב בן ששיר והוא היה בן בנו וקאמר יושבי הארץ כלומר ששע' ירש ארץ ששיר שאני אביו וכו' ונאזנו שבני בנימין יורשים כאלת אבי אביהם כבנים עמקן והוא הדין לבת בנו והילכך לא תירש בת עם בת הבן כי היכי דאינה יורשת עם הבן: ח כרך אתה פוטרני מפרש הרשב"ם בתמי' הלא גם אני מודה לך דכן הבן יורש את זקנו ואפילו במקום בת אבל בת הבן ארדינן שתיירש הבת עמה: ט ולא תהא תורה שלמה שלנו וכו' איכי נריך לדמותך בקס ומיסו מעיקרא לא היה ספק לגלות לו טעמו של דבר דאסור לגלות להם טעמי תורה: י כשיחה בטלה שלכם קל ופומת שאתם דנין מעצמיכם שיש עלינו תשובה מה לבת בנו שייפה כמה במקום אסיו שירשת במקום אביה כגון כמות כלפסד שירשו בככסי מפר אבי אביהן עם בני מפר שכל בתן תתן להם אמות כאלה בתוך אסיו אביהן: יא עאמר זבעון שהירש כמה במקום אסיו כשס שאינה יורשת עם אסיה בככסי אביה כך אינה יורשת עם בת אסיה כל וראה שנגזר כלפסד ירשו בככסי מפר ולא לקמו בני מפר ובנות מפר

פירוש של מהרא"ה מסכת מגילת תענית פרק חמישי חידושי של מהרא"ה

כל נכסי חסד כמאז בת הכן קודמת לכת דהיינו בנות
 כלפסד שקדמו לבנות חסד עכ"ל רש"י ז"ל ועיין בקדושי
 עלי מה שכתבתי עזה טיש לתמוה לפוס רהיטא על פירוש
 רש"י דעיקר ראייה לפי פירושו הוא מה שלא לקחו בני
 חסד ובנות חסד כל נכסי חסד
 כמאז בת הכן קודמת לכת דהיינו
 בנות כלפסד שקדמו לבנות חסד
 וכו' נסתר דברי גדוקין דילמא
 גדוקין מודו כזה מאחר שהיה
 לפטר בניס ובנות כלפסד כמו מה
 שאין כן אם אין לאחד רק בת וכת
 הכן ועיין שם מילתא בטעמו ועיין
 שם היטב ותמצא קידושים רבים :

מלכות יון היו דנין בדינים נכרים מפני
 שהצדוקים אומרים תירש הנת עם הכן
 ניטפל לרהם רבן יוחנן בן זכאי אמר להם
 שוטים זו מנין לכם ולא היה בהם אחד
 שהחזיר לו דבר חוץ מזקן אחד שהיה
 מפטפט כנגדו ואמר ומה בת בני הבאה
 מכח כחי תירשני בתי הבאה מכחי לא
 כל שבן ז' קרא עליו המקרא הזה ולא בני
 שעיר החרי יושבי הארץ וכתוב אחד אומר
 אלה בני צבעון ואיה וענה אלא מלמד שבה צבעון על אמו והוליד מבנה ענה
 אמר לור' ח ובכן אתה פוטריני אמר לו שומה שבעולם מ ולא תהא
 תורה שלמה שלנו י כשיחה בטלה שלכם אמר לו ובכך אתה פוטריני אמר לו
 ומה בת בני שכן יפה כחה במקו' האחין האמ' יא בכח שכן הורע כחה במקום
 האחיים דין הוא שלא תירשני וכשנברה יד בית חשמונאי ובטלום והיו דנין בדיני
 ישראל ואותו היום שבטלו עשאוהו יום טוב :

סליק פרק חמישי

יורש בת עם הכן אבל בת הכן יורש עם הנכס לכן בנות כלפסד בטלו חלק אביהן עם אחי אביהן אבל עיקר ק"ו שלהם
 היה ראש אין רק בת הכן לכה בלא בניס ויש לאבי אביה של בת רק בנות ח"כ כזה ילמדו שבנות ק"ו עם בת הכן
 ימות אין ראיה ונכסי חסד שמפורש נכסוק שהיה לחסד בניס וכרים כמו שכתבנו בתן תתן להם אמות כאלה בתוך אחי
 אביהם והעברת את כאלת אביהן להן ודוק : וי"ש ליישב משום דכתיב בתן תתן להם אמות כאלה בתוך אחי אביהם
 ח"כ מיד כפל השלק היוניע על בנות כלפסד לפני בנות כלפסד אם כן אין יכולין לומר בני חסד אכסנו כטול את כולו
 עשום בנות כלפסד דהם עמדו במקום אביהם ואם כן אחר כך יכולין לומר בנות חסד לבנות כלפסד אכסנו כטול את
 חלקכם מק"ו אבל אעפ"כ נדך עיניי והתוספות מקשים על פי רש"י ז"ל קשה לר"ת דאמאי אהדר לה אענה דילמא
 בן הכן הוה ככנו אבל בת בנו לא יהיה ככנו אלא כבתו וכראיה לר"ת דענה אשה היתה כדמוכח קראי דכתיב ואלה ונ"ו
 אהליכמה בת ענה בת צבעון אמר אשה היתה וכו' וליכא לעימד דענה אחר היה דהא אמר הכא דנבעון הוליד ענה וכו'
 והשתא אהדר להו שפיר רבן יוחנן בן זכאי דבת הכן משונה כן לירש עם שאר בניס שהן קודמים לבת מדקרי ליה
 יושבי הארץ וכך היא קודמת לבת ומכאן סותר לבסוף ק"ו שלהן והא דכתיב הוא ענה בלשון וכו' היינו משום שירשה
 עם אחיו צבעון כוכר וא"ת והיאך ירשה ענה והלא היה לה אח דכתיב ובני צבעון איה וענה וי"ל דמת איה תדע מדלא
 משוכ בני איה כדמשוכ בני ענה ורש"י פי' כפי' ממש דאהליכמה היתה בת ענה ובת צבעון וכי היכי דאמר הכא שרא
 צבעון על אמו והוליד ממנה ענה ולכך משיב ליה בני שעיר הכי נמי בא ענה על אמו והוליד ממנה אהליכמה ולהכי קרי
 לה אהליכמה בת ענה בת צבעון עכ"ל * וכו' למה שמפרש תוספות בלשוננו ומכאן סותר לבסוף ק"ו שלהם פי' שלכסוף
 היה מפרש להן רבן יוחנן בן זכאי מה לבת בנו שכן יפה כחה במקום האסין תאמר בבתו שהרע כחה בעקום האסין היה
 מפרש להן הפ' בהדי דמה שאמר בתחילה וקרא עליו המקרא הזה אלה בני שעיר וכו' שמה מוכח שבת בנו יפה כחה
 במקום האסין אעפ"י שהיה לשעיר שאר בניס אעפ"כ היתה ענה בת צבעון כן ממש לירש עם האסין תאמר בבתו שהרע
 כחה בעקום האסין לא כמאז ככל התורה כולה שירשה בת במקום האסין ודאי אם היה לשעיר בנות לא הוה יורשת עם
 שאר האסין אבל ענה שהיתה בת צבעון היתה יורשת עם שאר אחי אביה דהיינו עם אחי צבעון וכו' ח"כ אם לא היה

לשעיר

לשעיר רק בת ענה ונת צבעון נ"כ יורשת הכל משום
טיפה כמה במקום האמין אבל בתחילה לא היו הדוקים
מבינים מה שהוא אמר מהפסוק אלה בני שעיר לכן היו
אומרים ר' ובכך אתה פוטרני לכן א' להם ולא תהא תורה
שלמה שלכו כשיקה בטלה שלכם ר"ל אני הנאתי ראיה
שלמה ועתה שלי' שלכו אך אין אתם מביני' אותו ואעפ"כ
לא הבינו אותו עד לבסוף אבל לפי דברי הרשב"ם ז"ל קשה
למה לא היה נוגלה להם רבן יוסמן בן זכאי מעיקר'יו כנו'
בלפחד דמן הפסוק של אלה בני שעיר אינו מוכח כלום
דאף הם מודים שכן הבן יורש עם הבנים ומה שמתרץ
הרשב"ם ז"ל ומיהו מעיקרא לא היה חפץ לנגלות לו טעמו
של דבר דאקו לנגלות להם טעמי של דבר דמוק הוא בעיני
התוספות :

ויב"ל

זה שאמרתי שלא היו הדוקין מביני' את רבן
יוסמן בן זכאי עד שהיה מפרש להם לבסוף
הפירוט ומה לנת בנו שכן יפה כמה במקום האמין מפני
שהיתה ענה בת צבעון יורשת עם אחי של צבעון בכבשי
שעיר ולא תכנות בלפחד כמו שמופרש הרשב"ם ז"ל דא"ל
בתחילה היה מביא ראיה מבני שעיר וכו' כמו שמופרשי'
התוספו ואפ"כ אמרו ובכך אתה פוטרני וחור מראיה שלו
מבני שעיר והביא ראיה מן כמות בלפחד א"כ קשה למה
אמרו פעם שנית ר' ובכך אתה פוטרני הא מתחילה לא
הבינו הפי' עד שאמר להם ולא תהא תורה שלמה
שלכו כשיק בטלה שלכם דר"ל דראיה שלמה הוא מן התור'
שלמה א"כ למה אמרו תו ובכך אתה פוטרני : וא"י לומר
דבאמת אמר שאמר להם רבן יוסמן בן זכאי ולא תהא תור'
שלמה וכו' היו מביני' הפי' של רבן יוסמן בן זכאי אך היה
קשה להם הקושיא של תוספות הא כתיב הוא ענה משמע
שהיה זכר א"כ היה ענה בן הבן . וכן הבן מודו הם שיוורש
כמו הבן עמו אך שאלה שלהם היה על בת הבן ועוד היה
קשה להם הקושיא שני של תוספו דאם ענה היתה בת הא
היה לצבעון בן אחר איה ונת במקום בן אינו נוטל כלום
ולא מבירו להם שהיה מת לכן אמרו ר' ובכך אתה פוטרני
דמה אינו ראיה כלום כמו שאמרנו לכן אמר הוא מן ראיה
שלו והשיב הוא להם מן כמות בלפחד אם כן הדרי קושיא
לדוכתא למה לא השיב להם בתחילה מכנות בלפחד אלא
ע"כ כדאמרן שהם לא הבינו לר"ב עד שהיה מפרש להם
דעתו ודוק : וגם כ"ל מדברי תוספות יודו יקיים היטב מן
הפסו' אהליבמה בת ענה בת צבעון שבא צבעון על בתו ענה
אבל אם ענה הוא זכר א"כ צריך לומר שבא ענה על אשת
צבעון והיא אמו או צבעון בא על כלתו אשת ענה אם כן
קשה מאי בת ענה ונת צבעון הא ב"כ לא היתה רק בת של
אחד ולא בת של שתיהן של צבעון ושל ענה . אבל לרש"י לא

נראי דברי תוספות דא"כ קשה הא כתיב הוא ענה משמע
שהיה זכר אלא ע"כ כמו שפרשו התוספות שהיא יורשת
כאם א"כ קשה הא היתה לה אח איה ונת אינו יורש כלום
במקום אח ומה שמופרש תוספות ז"ל שמת איה לא נראים
דבריה לרש"י כי הוא דמוק לרש"י לומר שמת איה וא"כ בזה
כסתלק תמיהת של הרב ר' אלימורשי ז"ל על רש"י ז"ל למה
לא מפרש שענה נקבה היתה כדמופרשי' התוספות ז"ל מן
הטעם שאמרנו וק"ל : **אבל** קשה לי על דברי תוספות
מה שהתוספות מפרשי' לבסוף ורש"י פי' בתומם דאהליבמה
היתה בת ענה ונת צבעון וכו' ובא ענה על אמו והוליד
ממנה אהליבמו ולהכי קרי לה אהליבמו בת ענה ונת צבעון
עכ"ל וקשה הלא רש"י ז"ל מפרש בתומם שצבעון בא על כלתו
אשת ענה והוליד ממנה אהליבמה . וברב רבינו אליהו
מורשי הקשה קושיא זו על רש"י ז"ל למה מפרש שבא צבעון
על כלתו ולמה לא מפרש שענה בא על אמו אשת צבעון
ומתרץ הוא ז"ל תליין קלקל' במקולקל דמנינו שקלקל צבעון
שבא על אמו והוליד ענה א"כ תליין כמי קלקל זה שבא
על כלתו ולא עשה עביר' ענה עכ"ל וא"כ קשה על תוספו'
ז"ל שפיר שענה קלקל שבא על אמו ולמה לא תליין קלקל'
במקולקל כמו שמופרש הרב רבינו אלימורשי ז"ל ונ"ע מאוד
על זה :

ובאמת

כ"ל שיותר נכון לומר שבא ענה על אמו
אשת צבעון מלומר שבא צבעון על כלתו דאם
צבעון בא על כלתו לא שייך קורבה כלל לענה אם כן למה
אמר ואהליבמה בת ענה אבל איפכא אם בא ענה על אמו
אשת צבעון שפיר אמר הפסוק ואהליבמה בת ענה בת
צבעון דבת ענה היתה ממש ונת צבעון מפני שענה היתה
בנו של צבעון ובני בנים כבנים : וא"י להקשות דלפי זה
דבני בנים כבנים א"כ קשה מכלן שעשה עבירה שבא על
כלתו או ענה על אמו מדכתיב אהליבמה בת ענה בת
צבעון דילמא באמת היתה בת ענה בלא שום קטא ומה
שאמר בת צבעון משום בני בנים כבנים כבר הרגיש בזה
הקושי' הרב רבינו אימורשי ז"ל ומתרץ הוא בדוק' עיין שם :
ור' נראה דאם הפסוק אתי לאשמועינן בני בני' כבני' הוה
ליה לכתו בקיבור אהליבמה בת צבעון וכב' ככתב בפסו' אבל
בני ענה ואלה בני ענה דטן ואהליבמה בת ענה וכבר
חשב ענה בנו של צבעון א"כ עכ"ל בני בני' כבני' דבשלמא
אבל בני שעיר מתרץ שפיר הרשב"ם ז"ל דאין לומר אבל בני
שעיר להורות בני בנים כבני' ולא בא צבעון על אמו דא"כ
לא הוה ליה לכתוב ענה אבל צבעון כי צבעון ממש היה בנו
של שעיר וענה היה בן בנו אלא ע"כ צבעון בא על אמו
והוליד ממנה ענה וא"כ היה צבעון וענה אחים מחד האם
לכן אמר שפיר ג' בני שעי' צבעון וענה ולא בני בני' כבני'
אבל

חידושי של מהר"א

אכל בכאן אסיה כתוב ואלה בני ענה דטן ואהליבמה
 וכבר היה כתוב ואהליבמה בת זכעון שפיר הייתי לומר
 עמנה בני בכים ככנים משום דכתיב כל אסד בפני עמנו
 שענה היה בנו של זכעון ואחר כך כתוב ואהליבמה בת
 זכעון ואח"כ כתוב בפני עמנו ולא בני ענה דטן ואהליבמ'
 א"כ ע"כ מוכח מזה שבני בכים ככנים אכל מדכתיב
 ואהליבמה בת ענה בת זכעון בפעם אמת א"כ ע"כ הכנה
 תרי בת הן בשזה ולא בני בכים ככנים א"כ ע"כ מוכח
 מזה שענה היה בא על אמו א"כ היתה בת ענה ממש
 והעול' סבורין היו מדהולדה אשת זכעון שהיפה משיבדת
 מזכעון לכן אמר בת זכעון ג"כ ובאמת אף לפי האמ' שלא
 הייתה בת זכעון אעפ"כ קראה הכתוב בת זכעון משום בני
 בכים ככנים אכל אס היה אפכא זכעון בא על כלתו א"כ
 למה קראה הכתוב בת ענה דאף לפי העול' הייתה בת ענה
 מ"מ האמת לא היה כך א"כ למה אמר הפסוק בת ענה :
 ועוד קשה להולמו על דברי רש"י ז"ל למה אמר פעם אמת
 בפני עמנו ואלה בני ענה דטן ואהליבמה בת ענה הא
 באמת דטן היה בנו ממש ואהליבמה לפי האמת לא הייתה
 בת ענה כל עיקר אלא בת זכעון עם אשת ענה וא"כ היה
 לו למשכב אכל זכעון למעלה ואלה בני זכעון איה וענה
 ואהליבמה : וי"ש ליישב בדומק מושם דקשה לרש"י למה
 אמר הפסוק ואלה בני ענה דטן ואהליבמה בת ענה למה
 לא אמר הפסוק בקיצור ואלה בני ענה דטן ואהליבמה בת
 ענה למה אס בא לאשמועינן שהי' נקבה ה"ל ואהליבמ'
 בתו מאי בת ענה אלא בא לאשמועינן שיש הפרש בין לידת
 דטן ובין לידת אהליבמה שלידת דטן הייתה לידה גמור' בנו
 ממש ואהליבמה לא הייתה לידתו גמורה אלא לפי העולם
 שראו שילדה אותה אשת ענה מסתמא הייתה מענה בעלה
 לכן אמר הפסוק בפני עמנו ואהליבמה בת ענה הייתה בת
 ענה לפי העולם אכל באמת לא הייתה לידה גמורה מענה
 לכן לא כתב בבא אמת ואלה בני ענה דטן ואהליבמה לא
 בפני עמנו ואהליבמ' בת ענה אכל מ"מ קשה למה לא אמר
 הפסוק לידת אהליבמה אכל זכעון מושם שהיא הייתה
 בתו ממש לפי דברי רש"י ז"ל אכל לפי דברי תוספות ז"ל
 שזפרשים שענה בא על אמו אס כן מתורץ שפיר שמשכב
 אהליבמה אכל בני ענה ולא אכל בני זכעון וגם מתורץ
 שפיר שאמר ואהליבמה בת ענה בת זכעון משום שהי' בת
 ענה לפי האמת ובת זכעון לפי העולם שראו שילדה אותה
 אשת זכעון ואף לפי האמת הייתה בת זכעון משום בני
 בכים ככנים :

ובזה נסתלק תמיהת הרב רבינו אליהו מורק"י ז"ל
 מאי שקש' הוא על המרא ועל רש"י מלן שכא

זכעון על אמו דילמא בא שפיר על כלתו אשת זכעון ומה
 שכתוב ענה בנו של זכעון משום לפי העולם שמשכו שראו
 שילדה אותו אשת זכעון א"כ הוא בנו של זכעון כל שאין
 זו תמי' דא"כ למה קא משכב ואלה בני זכעון איה וענה
 ואיה לידה גמורה שלו וענה לא היה לידה שלו כלל לפי
 האמת אלא ע"כ נריך לומר שזכעון בא על אמו א"כ קא
 משכב שפיר ענה אכל איה משום לידה שלו ואמין גמור' היו
 מנד האב וקא משכב שפיר אכל בני שפיר זכעון וענה משום
 שהיו אמין מנד האם וגם היה זכעון בן שפיר מנד בני בכי'
 הם ככנים דבשלתא בלא ואת שלא בא זכעון על אמו לא
 יכול לומר שמשכב ענה בנו של שפיר מן הטעם בני בני ררי
 הם ככנים דא"כ למה קא משכב ענה אכל זכעון משמע
 שהם היו אמין ובאמ' לא היו אמין כי זכעון היה בנו ממש
 של שפיר וענה היה בן בנו של שפיר כמו שמתרץ הרשב"ם
 ז"ל אכל השתא שזכעון בא על אמו א"כ היו זכעון וענה
 אמין מן האם לכן קא משכב שפיר ענה אכל זכעון מחמת
 קורבו אמין מן האם ובנו של שפיר מן הטעם בני בכים
 ככנים אכל איפכא לא יכילנא למימר שזכעון בא על כלתו
 דא"כ קשה למה קא משכב ענה בנו של זכעון אכל איה
 דהא לידה גמורה היה איה וענה לא היה לידה שלו כלל
 רק לפי מראות העין שראו שילדה אותו אשת ענה שהיא
 כלתו של זכעון כמו שאמרנו :

ז"ל והו מוכח הים מתרנים מה שכתוב הרב רבינו
 אליהו מורק"י ז"ל בשם ודקה הרב רבינו אליהו
 מורק"י ז"ל סברת הים מתרנים ובאמת נסתלק דסיה שלו
 לעב"ד ומדקדק את לשונם דיש מתרנים ותמצא שכוונתם
 הוא כמו שכתבתי ועיין שם היטב : וגם מדקדק היטב
 לפי דברי תוספות שאמר הפסוק ואהליבמה בת ענה בת
 זכעון אמר בתפילה בת ענה ואח"כ בת זכעון משום שבת
 ענה הייתה ממש ובת זכעון נוספת בני בכים וגם
 לפי ראות העולם שילדה אותה אשת זכעון סברו שילדה
 אותה עם זכעון אכל לפי דברי רש"י ז"ל שמפרש שזכעון בא
 על כלתו א"כ הייתה אהליבמה בת זכעון ממש ולא בת ענה
 רק לפי ראות העולם וא"כ למה אמר ואהליבמה בת ענה
 בת זכעון איפכא ה"ל ואהליבמה בת זכעון בת ענה *
 והו כוונת התוספות שחסיימים בלשונם ולהכי קרי ליה
 אהליבמ' בת ענה בת זכעון וקש' למה להו להתוספות לכפול
 את לשונם הא כבר אמרו דאהליבמה הייתה בת ענה בת
 זכעון וכו' ובא ענה על אמו והוליד מענה אהליבמה א"כ
 למה ליה למימר עוד ולהכי קרי ליה ואהליבמה בת ענה
 בת זכעון דודאי הוא בסביל זה קרי ליה אהליבמה בת ענה
 בת זכעון ועל הפסוק קא מפרשי' תוספות' אכל לפי דברינו

פירוש של מהרא"ה מסכת מגילת תענית פרק חמישי חידושי של מהרא"ה

ג ונבדל מפרש עש כנראה ת"ר שיר של תורה כנבדלות
 ובכללים ובכללים על כל פינה ופינה ועל כל אופן גדול
 שברושלים אומר ארומך ה' כי דלתני וגו' ושיר של פגעים
 ויא' שיר של פגעים מאן דאמר דפגעים דכתיב ונגעלא
 יקרב באהליך וי' פגעים דכתיב
 יפול תכרך אלף כנבדלות ובכללים
 ובתוסים אומר יושב בסתר עליון
 ככל שרי יתלונן עד כי אתה ה'
 מאסי עליון טות מעוכך וסוד
 ואומר תומר לדוד ככרתו מפני
 אכזבום ככו ה' מה רבו כרי עד לה'
 הישועה על כרכתך סלה ופגעים
 רש"י ז"ל תומר לתורה ארומך ה'
 כי דלתני הוא מן תומר שיר פגעים
 הכית לדוד ושיר של פגעים יושב
 בסתר עליון ולפי שאמר משה
 בהקאת האשן דכתיב ויכרך אות'
 משה ומה כירכין יהי רגון שפגעים
 טכניה כמעשה ידיכם ויהי כועס

ד ובית דין מירדן (ס"א מורדן) והולכין
 אחריהן שנאמר וילך אחריהם הושע' וחצי
 שרי יהודה וגו' ה הפנימית נאכלת
 והציגונה נשרפת ואם לא נחקרשה ו
 בכל אלו הנבנים לשם אינתיבי ו אנא
 שאול אומר שתי ביצים היו בהר המטחה
 אחת למצלה ואחת למטרה החתונה
 נחקרשה בכל אלו ו החציונה לא
 נחקרשה אלא בני הגולה שלא
 ושלא באורים ותומים החתונה שלא
 היתה (ס"א שזיתה) קרושת נמורה חכרים
 וצמי הארץ נכנסים לשם ואוכלין שם
 קרשים קלים

זראה כל ו' ימי מלאים לא ירד אשמן השמים לכן אפר
 ויהי כועס יהי רגון שפגעים טכניה כמעשה ידיכם כמו
 שהבטיח הק"ה להם ומיד ירד האש כדכתיב וירא כל
 העם וירגזו וכתיב שני הים הזרחת טכניה חסר וזה אפר
 מן הפגעים דכתיב שפגעים טכניה
 שני וא"כ לא כפקן זה המזמור
 על זה אלא על בית ראשון לכן לא
 פסק הרמב"ם ז"ל לאמר על
 חוספת הבנין הלא בנין בית שני
 כעצמו לא היה שם טכניה רק כתי
 כפתי' היו אפרים נעזם דכתיב
 מה המזמור ג"כ על הפנימית ככנין
 אבל כשאין הפנימית ככנין וגם
 אין שייכות מהשניות השכיב' כמו
 בבית הראשון אינו נריך לאמר
 וק"ל: אמ"כ מאתי זה כתוספות
 יום טוב דומה לזה:
 ובשתי תורות הרמב"ם ז"ל
 כתב בהלכות בית

הפנימית פרק ו' ושתי תורות זו אפר זו וכתב עליו כעל כסף
 משנה ז"ל ואיני יודע מנין לו לרבינו לפסוק בני"ד זו אפר
 זו ולא כמ"ד זו כנגד זו ואפר דמשום דמשפא דמילתא
 משמע עפי דמהלכו זו אפר זו משום הכי נקיש הכי עכ"ל:
 ואיני יודע למה פשטא דמילתא משמע הכי וכראש
 לי דמסתבר עפי להרמב"ם ז"ל כמ"ד זו אפר זו כדמקשה
 בנזירא כשלמא למ"ד זו אפר זו אמרו להכי פכית' כאכל'
 משום דאיתא שימכה קרא וקדשה לה אלא למ"ד זו כנגד
 זו תרתינו כהדי הדדי קא מיקדשי וא"כ למה פכית' כאכל'
 והשמוכה כשרשת ואע"פי שבגמרא הקשה הכהו תרויהו קרא
 מכה היא ומשום זה א"ר יוסקן ע"פ כביא כאכלת ועל פי
 כביא כשרשת מכל תקום יכולין אבו ליישב התשנה אפילו
 בלא ר"ה מה שאמר במשנה ונשתי תורות הפנימית כאכלת
 זה הציגונה כשרשת משום דבהציגונה הים מקדש אפ
 התקום וכפנימית שאכלת בזה הודע לנו שכבר כתקדש
 התקום מאמר שאוכלין השניה בתוכו משום שלא עברה
 בתקום קול אלא בתקום קדום כמו שפירש רש"י ז"ל והו
 הסעם של הרמב"ם ז"ל שאמר שאוכל לשם תורה בסוף
 התקום שמתקדשים אותו וא"כ למ"ד זו אפר זו יוכל אני
 ליישב לשון המשנה אף בלא ר"ה אבל לר"י משתבר עפי
 למימר על פי כביא עשה הכל ואע"פי שהנהו תרתי קרא
 מכה היא וככת אחת כתקדש הארץ אפילו הכי על פי
 כביא כאכלת ומכ"ש אלביא דמ"ד שאמר לזו כנגד זו א"כ
 פשיטא קרא מכה היא וא"כ עכ"ל על פי כביא כאכלת
 ועל

ה' עלינו וכו' הוא עאף עשר מומרים שאמר משה כספר
 תהלים ותפלה למשה עד סוף תומר לתורה ו אומר ה'
 מה רבו לפי שכבודים אומרים לכפשי אין ישועתה לו
 באלהים סלה שהיו מתלוצצים בשרי יהודה ובכנין כשהיו
 בני ישראל בני הגולה כוכין את השומה שאמרת' ה' יהודים
 האמללים וגו' עכ"ל: ד ובית דין מירדן והולכין
 אחריהם מסיים שם כמשנה ואמ"כ כל איש ישראל ונבמר'
 איתא שם כיכד מהלכות ר' יי"א ור' שמעון ברבי חד אמר' זו
 כנגד זו וחד אמר' זו אפר זו מאן דאמר זו כנגד זו השכימית
 הק דמקריבה לפומה מאן דאמר זו אפר זו השכימית הק
 דמקריבא לב"ד ה תקנה פנימית כאכלת והשימכה
 כשרשת כשלמא למאן דאמר זו אפר זו אמרו להכי פכית'
 לאכלת משום דאיתא שימכה קרא וקדשה לה אלא למאן
 דאמר זו כנגד זו תרויהו כהדי הדדי קא מקדשי ולעשוין
 למאן דאמר זו אפר זו קרא מי מקדשה הא כל שלא כעשי'
 בכל אלו תנן ואפילו למ"ד כאחת מכל אלו תרויהו קרא
 מכה היא אלא אמר ר' יוסקן על פי כביא כאכלת ועל פי
 כביא כשרשת: ומפרש רש"י ז"ל זו כנגד זו שני כהנים
 כושאים אותן זה אכל זה ה' הק דמקריבה לפומה שהיא
 פנימית ממונעת בין העם לפומה: הק דמקריבה לב"ד
 ההולכת אחרונה וקדשה לה ראשונה קדשאת המקום
 וכשכנסה אחרונה לשם לא נפסלה כיוצא שלא עברה
 בתקום קול אלא בתקום קדום: כי הדדי כינהו שתיקן
 יקדשות יחד או שתיקן יאכלו או שתיקן ירשו: קרא מי
 מקדשה

מקדשה את המקום הא אכן תכן כל שלא נעשית בכל אלו
 הכנכם לשם אין מייבין עליה אלא כולהו בעינן אפילו
 למאן דאמר לקמן דכל אלו דעותכתיב אמת וכוונן קאמר
 או מלך או כהן גדול או כביא או כהדדין או שתי תודות
 הכי שתי תודו' מיה' תרויהו בעינן
 ותרויהו מרא מילתא הוא י' על פי
 כביא חני זכריה וזלאכי היו שם
 ועל פיהם נרוח הקדש עטו ואין
 שעס בדבר עכ"ל : ו כל אלו
 שם בנמרא איתמר רב הונא אמר
 בכל אלו תכן רב נחמן אמר באמר
 מכל אלו תכן רב הונא אמר בכל
 אלו תכן קסבר קדושה ראשונה
 קידשה לשעתה וקידשה לעתיד
 לבא ועורא זכר בעלמא הוא דעבד' רב נחמן אמר באמת
 מכל אלו תכן קסבר קדושה ראשונה קידשה לשעתה ולא
 קידשה לעתיד לבוא ועורא קדושי קדיש אע"ג דלא הוא
 אורים ותומים וכי רש"י ז"ל רב הונא אמי' כל אלו תכן קסבר
 זכו' כלומ' ואי מטוס קדוש עורא דהויא בבית שכי בלא מלך
 ובלא אורים ותומים דאמרינן בנכבת יומיא חנושה דנדים
 חבר מקדש שני אש ושכינה וארון ואורים ותומים ורוח
 הקדש קסבר קדושה ראשונה דדוד ושלמה לא בעלה ולא
 הונך עורא לקדש כלום שהוא לא הוסיף כלום באורך
 וברוח ומאי דקדיש כדכתיב ואשמיעה שתי תודות לזכר
 בעלמא עבד עכ"ל . ומסיק שם בנמרא תנאי' בלני' בה
 בתמילה קס"ד תנאי' הם ר' אליעזר ור' יהושע ודחו דכ"ט
 בכרי קדושה ראשונה קידשה לשעתה וקידשה לעתיד לבוא
 אלא ר' שמעל בר' יוסי ור' אליעזר בר' יוסי לפנין בתי ערי
 קומה קא בלני' ע"כ שם . ז אבא טאלו אמר שתי
 ביבי' וכו' הכי גרסינן שם פרוק ידיעת הטומאה מוכת
 טבועות דף ט"ו בבביתא אבא טאלו אמר שכי ביפעין היו
 בהר המשנה תמנונה ועליונה יתמנונה כתקדשה בכל אלו
 עליונה לא כתקדשה בכל אלו אלא בעולי גולה שלא במלך
 ושלא באורים ותומים תמנונה שהיתה קדושה גמורה עמי
 הארץ כנכסין לשם ואוכלין שם קדשי' קליים אבל לא מעשר
 שכי וחכרים אוכלין שם קדשים קלין ומעשר שכי . ח
 עליונה שלא היתה קדושה גמורה עמי הארץ היו כנכסין
 שם ואוכלין שם קדשים קלין אבל לא מעשר שכי וחכרים
 אין אוכלין שם לא קדשים קלין ולא מעשר שכי ומכני מה
 לא קידשה שאין מוסיפין על העיר ועל העורות אלא במלך
 וכביא ואורים ותומים וכנכדין של ע"א ובשתי תודות
 נכסיר ולמה קידשו' למה קידשו' הא אמרת לא קידשו' אלא
 למה

ועל פי כביא כשרפת לכן פוסק כמ"ד וז' אחר וז' ונס פוס'
 כד' י' על פי כביא וכו' דזה מסתבר טפי אפילו הוה תרויהו
 מרא מורה וקדושה אחת הם אשי' הכי על פי כביא כאכלת
 ועל פי כביא כשרפת אבל למ"ד וז' כנגד וז' א"ל ליישב
 המענה בשום אופן רק כד' ונס
 לשון הפנימי ולשון הפנימי
 אינו מדוקדק כ"כ לכן פוסק כמ"ד
 וז' אחר וז' ודוק ועיין בסמוך :
 ודע שהרמב"ם ז"ל כתב שם ז"ל
 ואוכלין שם לשם תודה אחת משתי
 תודו' והשנייה כשרפת ועל פי כביא
 שורפין את וז' ואוכלין את וז' עכ"ל
 וכתב בעל כסף משנה ומצי' הנמר'
 שאמרו בשלמא למ"ד וז' אחר וז'
 וכו' אלא אמר ר' על פי כביא כאכלת ועל פי כביא כשרפת
 ומכרש דנינו דכי מסיק אלא אמר ר' היינו לומר לא תתי'
 כנימית כאכלת ומיזונה כשרפת לא האחת כאכלת והאש'
 כשרפת והכביא אמה להם אי וז' יאכלו ואי וז' ישרפו עד
 כאן לשונו : ור"ב ז"ל לי על הרמב"ם ז"ל לפי סברת הנבל
 כסף משנה מאי דוחקא לר' שהגיה המשנה הנפורה כנימי
 כאכלת הוה ליה לפרש המשנה כשטוה כנימי כאכלת
 והמיזונה כשרפת גמרי' דלא נאכלו שתיקן זה היה על פי
 כביא דווקא כנימי כאכלת והמיזונה כשרפת ולא שתיקן
 נאכלו ולא שתיקן כשרפו או איכא המיזונה כאכלת
 והפנימית כשרפת הכל היה על פי כביא והוה משמעו רש"י
 ז"ל שם כמו שאמרת . ועוד לר' יותנן שמביה המשנה
 לדעת הרמב"ם לפי פי' כסף משנה . הדורות לאמר חני
 זכריה ומלאכי לא ידעו איזה תודה כאכלת ואיזו תודה
 כשרפת אם יתוספו על העיר ועל העורה למ"ד אפילו
 באמר מכל אלו תכן ואפי' בלשמי תודה יכול לקדש ולהוסיף
 ואפשר ליישב זה ר"י אול' לשעמי' קדושה ראשונה קדשה
 לשעתה וקדשה לעתיד לבוא ובכל אלו תכן ועורא עשה זה
 לזכר בעלמא ואין צריך להוסיף . אבל הקושיא ראשונה
 עדין במקומה עומדת וממי' גדולה בעיני :

לכך כ"ל לעכ"ד שהרמב"ם ז"ל סובר כמוו אליבא דר'
 פנימי כאכלת ולא מיזונה וזה היה על פי כביא
 כמו שאמרו ולא להגיה המשנה שלמה ומה שהרמב"ם ז"ל
 לא הזכיר מזה מידי מן כנימית והמיזונה אלא כתב בתס
 ואוכלין שם לשם תודה אחת משתי תודות משום דהרמב"ם
 ז"ל אול' לטעמיה דפוסק כמ"ד וז' אחר וז' ולעיל כתבתי
 דמשום זה פוסק כמ"ד וז' אחר וז' משום דלשון הפנימי
 והמיזונה מסתבר טפי אליבא דמ"ד וז' אחר וז' ולא למ"ד

טוב :
 וכו' אלא אמר ר' על פי כביא כאכלת ועל פי כביא כשרפת
 ומכרש דנינו דכי מסיק אלא אמר ר' היינו לומר לא תתי'
 כנימית כאכלת ומיזונה כשרפת לא האחת כאכלת והאש'
 כשרפת והכביא אמה להם אי וז' יאכלו ואי וז' ישרפו עד
 כאן לשונו : ור"ב ז"ל לי על הרמב"ם ז"ל לפי סברת הנבל
 כסף משנה מאי דוחקא לר' שהגיה המשנה הנפורה כנימי
 כאכלת הוה ליה לפרש המשנה כשטוה כנימי כאכלת
 והמיזונה כשרפת גמרי' דלא נאכלו שתיקן זה היה על פי
 כביא דווקא כנימי כאכלת והמיזונה כשרפת ולא שתיקן
 נאכלו ולא שתיקן כשרפו או איכא המיזונה כאכלת
 והפנימית כשרפת הכל היה על פי כביא והוה משמעו רש"י
 ז"ל שם כמו שאמרת . ועוד לר' יותנן שמביה המשנה
 לדעת הרמב"ם לפי פי' כסף משנה . הדורות לאמר חני
 זכריה ומלאכי לא ידעו איזה תודה כאכלת ואיזו תודה
 כשרפת אם יתוספו על העיר ועל העורה למ"ד אפילו
 באמר מכל אלו תכן ואפי' בלשמי תודה יכול לקדש ולהוסיף
 ואפשר ליישב זה ר"י אול' לשעמי' קדושה ראשונה קדשה
 לשעתה וקדשה לעתיד לבוא ובכל אלו תכן ועורא עשה זה
 לזכר בעלמא ואין צריך להוסיף . אבל הקושיא ראשונה
 עדין במקומה עומדת וממי' גדולה בעיני :

למה הכניסוהו מפני שתורפה של ירושלים היתה זכותה היא
לכבוש משם ע"כ במרא: וזל של רש"י זל שני כינעין
ויריסקא כלפי"ו בירושלמי נרם וזתי בינים ומפר' בפירוש
של ירושלמי הן בריכות מים בהר המזבח הר הזיתים :
ט תתוכה ועליונה כשיפוע ההר היו ואקת למעלה
בנוכהו ואקת בשולו: תתוכה כתקדש בכל אלו שמימי
בית ראשון הכניסוהו וסיבדוהו לעיר על ידי תומה אקרת :
אלא בעולי הגולה שהוסיפו על העיר וככו היוקף תומה
אקרת לחוף ה"ג לה בתוספתא דסנהדרין תתוכה שהיה'
קדושה נמורה עמי הארץ ככנסים לשם ואוכלי' שם קדשי'
קלין אבל לא מעשר שני וזכרים אוכלים שם מעשר שני
וקדשים קלין עליונה שלא היתה קדושה נמורה עמי הארץ
ככנסים לשם ואוכלים שם קדשים קלין אבל לא מעשר שני
וזכרים אין אוכלים שם לא קדשים קלין ולא מעשר שני
ויש לפרש דעמי הארץ המפרישין מעשרות היו זרין לעשות
זו וזוהו מן המוכר לפי שהיו שומעין דרשה עשר בשביל
שתתעשר והיו זריכו' להתודו עשיתי ככל אשר ציוויתני והיו
שומעין את המצוות וזאת לפי ה' אלהיך מעשר דנכך
עירושך וינהרך לכך היו ככנסין עד תוך תומת ירושלים
הפנימי לקיי' לפי ה' אלהיך אבל בקדשים לא היו נטרישין
עמין ואוכלים אותם לפנים מן התומה כיצוה כשאין
מוציאים אכסני' כפנים וכשהיו אומרים להם וקדושה זו
אינה קדושה לא היו שומעין לכו לפי שאומרים זו תומה זו
תומה מה לי תתוכה מה לי עליונה שתורפה של ירושלים
גלויה וערותה חקוק שהיא כותה לכבוש עכ"ל של רש"י :
ואם כן כ"ל להגיה במקו' שלא היתה אבל תתוכה שהיתה
קדושה נמורה ומה שכתוב לא כל שכן מעשר שני
קאי על זכרים אבל עמי הארץ היו נחזירים בוועשר שני
כמו שכתב רש"י זל שבמעשר שני היו זרין לעשות וזוהו
מן המוכר לאכול לפנים מן התומה וא"כ מה שכתוב אבל
העליונה זכרים ככנסים לשם ואין אוכלין שם לא קדשים
קלין ולא מעשר שני זהו דווקא זכרים שהיו שומעין לכו
ד וזוהו התתוכה קדושת נמורה אוכלין שם קדשים קלין
וכו ולא העליונה אבל עמי הארץ לא היו שומעין לכו שהיו
אומרים מה לי תתוכה ומה לי עליונה דזו תומה זו תומה
לכן היו אוכלין קדשים קלין אף בעליונה וגם נרדף להגיה
במקום תתוכה שבו עליונה זכרים וכו' אבל לפי דברי
ירושלמי כ"ל פירש אחר ועין במצודים שלי מה שכתבתי
בוה: ומ"ש י' אלא למה לא קדשה וכו' פי' אם לא קדשה
למה הכניסוהו עירא מפני שהיא תורפה של ירושלמי גלויה
וערותה חקוק שהיא כותה לכבוש: **הגבל** קשה לי מאי
ולשם היו מוכיחין כל תורפות של ירושלים אין לו פירוש
כלל

ו ככנדר ו לכן אינו נרדף להזכיר מזה מידי הרמב"ם זל
דכוונתו הפנימית כאכלת והשינונה כשרפת אלא כתב
סתם וגם כתב ועל פי כתיב כשרפת ו ונאכל' ו ויחדהו
שם כתיב כוונתו היה הכתיב מורה להם ליבא דהלכתא
הפנימית כאכלת והשינונה כשרפת כמו שפורש במשנה
ומה הדין אין לן כפיקותא להדורו הכתיב אשר ימי כתיב
שני וזכריה מלאכי משום דקדושה ראשונה קדשה לשעתה
וקדשה לעתיד לבוא ואם כן אין נרדף לקדש ועורא עשה
זה לזכר בעלמא לכן אינו מוכיר כלום הרמב"ם
זל מן הפנימית ומן המיונה לפי הדין דקדושה
ראשונה קדשה לשעתה וקדשה לעתיד לבוא כי כך פסק
הרמב"ם זל כמו שכתוב אפי' כוונה באריכות כס"ד לכן
כתב סתם הרמב"ם על הדין שהיו כתיבין ואוכלין שם
למס תודה דאכתיבין קא סמוך כמו שכתב ועל פי כתיב
שורשין את זו ואוכלין את זו ולא עבר עורא אלא לזכר
בעלמא ולדורות הכתיב אין לן כפיקותא דקדושה ראשונה
קדשה לשעתה וקדשה לעתיד לבוא דכל אלו נתקן וגם
הוא פוסק כו"ד אחר ו וזה כהא תלי' כמו שכתבתי
לעיל משום דהלשון נוסתר טפי הפנימי כאכלת וכו' לכן
כתב סתם ואוכלין שם למס תודה וכו' ועל פי כתיב וכו'
דלא כאמר זו רק על בימי עורא שעשה הכל לזכר בעלמא
ועל פי כתיב כאכלת ועל פי כתיב כשרפת אבל לא להגיה
המשנה שלמה ודוק היטב :

ד"ע שהרמב"ם זל פוסק כו"ד בכל אלו קתני במתניתין
וא"כ נרדף כל הכוונות דמתניתין עלך וכהן גדול וכו'
וכו"ד קדושה ראשונה קדשה לשעתה וקדשה לעתיד לבוא
וזל שם כל מקום שלא נעשית בכל אלו ובסדר הזה אין
קדוש נמורה וזה שעשה עורא שתי תורות וזכרון הוא שעשה
לא במעשיו כתקדש היוקום שלא היה שם לא מלך ולא אורז'
ותומים וזוהו כתקדשה בקדושה ראשונה שקדשה שלמה
שהוא קדש לעזרה וירושלים לשעתן וקדשה לעתיד לבוא
לפיכך עקריבין הקדושות כולן אפי' שאין שם בית בכני
ואוכלין קדשי קדשים ככל העורה אף על פי שהיא חריבה
ואינה מוקפת במחיצה ואוכלין קדשים קלים וועשר שני
בכל ירושלים אפי' שאין שם תומות שהקדושה ראשונה
קדשה לשעתה וקדשה לעתיד לבוא ולמה אני אומר
בתקדש וירושלים קדושה ראשונה קדושתן לעתיד לבוא
ובקדושת שאר א"י לענין שניעית ומעשרות וכיוצא בהם לא
קדשה לעתיד לבוא לפי שקדושת העקדש וירושלים מפני
השכינה ושכינה אינה בעלה וזהו הוא אומר והשומע
את תקדשיכם ואמר חכמים אפי' ששומעין בקדושתן הן
עומדים אבל סיוב הארץ כשניעית ובמעשרות אינו אלא
תפני

כלל לכן כ"ל ע"פ הערוך שפי' מקו' מכוונ' וטנופ' קרוי תורפ' כמו תורפה של אשה וא"כ מה שאמר אלא למה לא קדשה לא על הכניסה לבד פריך כמו שאמר שם במסכת שבועות אלא על הקדושה כמו פריך למה לא קדשו העליונה כמו תפתונה ומתרחץ מפני שהיא תורפה של ירושלים פי' מפני שהיא מקום מכוונה וטנופך ולשם היו מוציאין כל תורפות של ירושלים כל המכוונות וכל הטנופות של ירושלים לשם היו מוציאין לכן לא היה מקדשין אותו ועל שהכניסוה עור' אם לא היה קדוש משום שהיא תורפה של ירושלים גלויה וערותה מקום שהיא נוסה לכבוש לכן הכניסוה עור' לתוך המז' בירושלמי גרס' נ"כ כמו כאן אלא מסי' מפני שהיא תורפות ירושלים והיתה יכולה לכבוש ואם כן מה שאמר מפני שהיא תורפה וכו' תופס שני פירושים הפירוש כמו שאמר במגורא שם במסכת שבועות והפירוש שאמרתי בשם הערוך כן כ"ל:

מפני שהוא כבוש רבים וכיון שכלקחה הארץ מידיהם בטל הכבוש ונפטרה מן התורה מועשרות ומשביעית שהרי אינה מן א"י. וכיון שעלה עורא וקדשה לא קדשה בכבוש אלא כחוקה שהחזיקו בה ולפיכך כל מקום שהחזיקו בה עולי בבל וכתקדשה בקדושת עורא השנייה הוא מקדש היום ואע"פי שכלקח הארץ ממנו וסייב כשישנו וכו' עשרו' על דרך שבארנו בהלכות תרומה עכ"ל: והראב"ד ו"ל השיג עליו וז"ל סברת עצמו היא זו ולא ידעתי מאין לו ובכמה מקומות במשנה אם אין מקדש ירקב. ובמגורא אמרו דכפול מתינות למא' למ' ד קדושה ראשונה לא קדשה לעתיד לבוא לא חלק בין מקדש לירושלים לשאר א"י ולא עוד אלא שאני אומר שאפילו לר' יוסי דאמר קדושה שנייה קדשה לעתיד לבוא לא אמר אלא לשאר א"י אבל לירושלים ולמקדש לא אמר לפי שהיה יודע עורא שהמקדש וירושלים עתידים להשתנות ולהתקדש קדוש אחר עולמי' בכבוד ה' לעולם. כך נגלה לי עמוד ה' ליריאו' לפיכך הכננס עתה

שם אין זו כרת עכ"ל: **ובעל** כסף משנה ז"ל מתוך דברי הרמב"ם ז"ל משום דהרמב"ם פסק כר' יהושע דהלכתא כוותי' לגבי ר' אליעזר ומכ"ש למאי דדחי התם דילמא דכ"ע קדשה לעתיד לבוא ונר מאי דשמיע ליה קאמר נר מאי דשמיע ליה קאמר וכו' קלע' למה ליה לזניעותא בעלמא. דהשתא אף ר' אליעזר סבר דקדשה לעתיד לבוא. ועוד דבפרק השומע ומעלה גרסינן איתנור העלה בזמן הזה ד"אמר טייב ר"ל א' פטור וידוע דהלכה כר' יוסי וכו' למאי דדחי דכ"ע קדשה לעתיד לבוא. וא"כ מה שכתב הראב"ד ז"ל סברת עצמו ולא ידעתי מאין לו כבוד הנכסתי מאין לו מדהלכה כר' יוסי וכו' יהושע דקדושה ראשונה קידש' לשעתה וקידשה לעתיד לבוא ולא הוכיר אלא ירושלים ומקדש ממילא אית לן למשמע דכהני דוקא קאמרו ולא בשאר א"י ונתן רבינו טעם לדבר וא"כ מניפול מתינות אין שם ראייה אך הכן מקומות דקתני אם אין מקדש ירקב קשו. ואין לומר דאתי דלא כהלכתא שהרי רבינו פסק כן בפ"ו מה' מעשר שני וכו' ע"כ: **וכו"ש** ולא עוד אלא שאני אומר שאפילו לר' יוסי דאמר קדושה שנייה קדשה לעתיד לבוא לא אמר אלא לשאר א"י וכו' אפי' אומר אם קבלה נקבל ואם לדיון יש תשובה דאע"כ למה היה מכיס עורא מלקדש לעתיד לבוא שיהא בזמן המורבן יותן לבו רשות להתקרב: וז"ל לפיכך הכננס עתה לשם אין זו כרת אני תנא דמטיקרא משמע דבזמנא אחרת ובסוף דבריו נראה דפשיטא ליה ופדום גדול הוא והיה צריך להביא ראייה. ומ"מ על מ"ש רבינו אבל סיוב הארץ בשביעי' ובמעשרות אינו אלא מפני שהוא כבוש רבים וכיון שכלקחה הארץ מידיהם בטל הכבוש וכו' וכיון שעלה עורא וקדשה לא קדשה בכבוש אלא כחוקה שהחזיקו וכו' אינו יודע מה כת' חוקה גדול' וכב' כיבוש ולמה לא באמר כחוקה נס כן שכלקחה הארץ ממנו בטלה החוקה ותו בראשונה שכתקדשה בכיבוש וכי לא היה שם חוקה אטו מי עדיפא חוקה בלא כבוש מחוקה עם כיבוש וז"ל עכ"ל:

והחכם המופלג בתור' ובתמידו' מהור' ר' יצחק ז"ל מק"ק ונרמייזא כתב בגליון ספרו הווי"מוכי על קושי' זו דקתני אם אין מקדש ירקב וז"ל ולי לא קשה מידי דהא דתנן ואם אין מקדש ירקב פ"א דמעשר ב"ה"ס ואם אין דין מקדש דהייכואפי' המקדש קיים אלא שפגם המוצא וכתוב וזכחת עליו את עולתך ונו' ודרשינן בזבחים וכי עליו זבחים וכו' אלא בזמן שהוא שלם ולא כשפגם וכינא בזה שאר פסולין שאין אוכלין שם קדשים אין אוכלין שם מעשר שני דנפרק אלנו הן הלוקין ילפינן דמ"א חתקש לכבוד מה בכור אינו כאכל אלא בפני הכית אף מ"ש דכתיב מעשר דגןך ותירושך וינהרץ ובכורות בקרך וזאבך וכמו שכתב רבינו לעיל פ"ב דמעשר שני והא דבכור אינו כאכל אלא בפני הכית היינו שהבי' קיים ומזבח שלם ולא שפגם וכן דין מ"ש וידוע כשאין מקדש הרי אין מוצא ולכך תרקב וכן יש לתרץ שאר מקומות הכי עכ"ל: **וגם** מה שכתב בעל כסף משנה. ומכר' דכיון דמזינן דר' יהושע דהלכתא כוותי' סבר דקדשה לעתיד לבוא ולא הוכר אלא ירושלים ומקדש ממילא אית לן למימר דכהני דווקא קאמרו ולא בשאר א"י. י"ל דגם מטעם זה כתב הרמב"ם כן משום דקשה ליה הקושיא של תוספות וז"ל שם במסכת שבועות ואת' דנפ"ק דמגינה אית ליה לר' אליעזר דלא קדשה לעתיד

חידושי של מהרא"ה פרק ששי

לעתיד לבוא גבי עמון ומואב מעשרין מעשר עני בשביעית ובריש מסכת ביצה וכו' וזל דקדושת הארץ לנבי תרומות
ומעשרות בטלות והכא מיירי בקדושת מחנה דאיפשר דלא בטלה עכ"ל וא"כ הרמב"ם אל פסק כסברא זו משום סכנה
בכוכה הוא וכמו שכתב הרמב"ם מסברא שלו לפי שקדושת ירושלים מפני השכינה הוא ושכינה אינה בטלה וכו':
וב"ש בעל כסף משנה על השנת הראש"ד שכתב לפיכך הנכנס עתה לשם אין בו כרת אכי תמה דמטיקרא משמע
דכחוסק אנורה ובסוף דבריו נראה דפשיטא ליה וכו' כ"ל שאין בזה תמיה כ"כ דמתילה היה אומר מסברא לפי שהיה
יודע וכו' ואם"כ אומר כך נגלה נ"כ מסוד ה"אל יראיו לכן אומר לפיכך הנכנס עתה לשם אין בו כרת מחמת הסברא שלו
ויוחמת הקבלה וק"ל: **וב"ש** בעל כסף משנה על הרמב"ם אל איני יודע מה כח חזקה גדול נכח כיבוש וכו': כ"ל
לייטב דבשלמא אכל כבוש אע"פ שהיה עמו חזקה אע"פ עיקר כוונתם היה כדי להשוות א"ל לעצמן למלוטין ולהיות ידם
על עליונה על א"ה לכן מיד כשלקחה הארץ מידיהם בטל הכבוש וכפטרה מן התורה ממעשרות ומשביעית אבל בחזקה
שהחזיק בה עורא וקדשה לא החזיק בה להיות להם למלוטין להיות ידם על עליונה על א"ה דאף באותו זמן היו ישראל
כסופין תחת ידי א"ה רק החזיק בחזקה וקדש להיות נוהג בו קדושה לעולם לכן אף אחר שגלקחה מהם אינו בטלה
קדושה משום דכוונת עורא היה מתחילה להחזיק בה ולקדש אותה להיות קיימים לעולם כן כ"ל ברור:

כתב בעל תוספת י"ט בשם תוספות על המשנה זו שאין מוסיפין על העיר ועל העורה אלא בחלק וכו' ואורחים
ותומים והקשו התוספות אע"פ דאחרן היה בכנין המושכן וכי נשאלו באורים ותומים לעשות משכן הלא קודם
שכתבהו אחרן ע"י המלוואים נעשה המשכן עכ"ל: והניחם תוספות אל זה הקושיא: ור"י נראה שאין קושיא כלל
דוודאי בתחילת עשיית המשכן לא נשאלו באורים ותומים כי לא היה מן הנזקך לשאול באורים ותומים אם הק"ה
עושים בעשיית המשכן שהרי הק"ה בעצמו אחר ככל
אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן בתחילה והם לא
היו נדעתם לעשות המשכן אם לא אמר הק"ה להם לעשו'
אבל בכאן התנביתין אתיא לאשמועינן שאין מוסיפין
כשהם ירצו להוסיף על הכנין מדעתם נדוך להם שאלת
אורים ותומים אם הק"ה מסב' עמהם להוסיף על הכנין
וזהו שאמר הכתוב ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן ר"ל כמו שעשוי אנו מראה אותך לעשות הכל מדעת
וכן תעשו לדורות דווקא מרצוני מתחילה לדרוש ולחקור אם רצוני זה לעשות דהיינו כשאלת אורים ותומים שהם היו
משתמיים באורים ותומים אם ירצו לעשות דבר מה שיהא בדעת הק"ה וברצונו כ"ל ברור:

וכתב עוד וזל ובסנהדרין של ע"א כתב הר"ב ובימי משה היו ע'וקני' וכן פ'ה"ש' וכ"כ הרמב"ם כאן ובסנהדרין פ"ק
משנה ה' אבל שם פ'ה"ר"ב משום דמשה במקו' סנהדרין הוה קאי וכפי רש"י שם וטעמא דמסתבר הוא לפי שלא
בנזח מיכני ע' לבסנהדרין כי אם כפר' מתאונני' והיה זה אחר שנעשה המשכן כמו שנאמר ולקחת אותם אל אהל' מעוד'
ועוד נאמר ויסעו מהר ה' והמשכן נעשה בעודם נסיגו' ולפי' רש"י דהכא כ"ל דע' וקנים שנאמר במתן תורה בסוף פ'
איש עכ"ל ומה פירש אבל טוב ראיתי בירושלמי מפרש נדהי' הטעם שצריך סנהדרין משום דכתיב אספה לישבעים איש
אבל עדין תמיה על רש"י אל למה בסנהדרין מפרש רש"י הטעם משום דמשה במקום סנהדרין הוה קאי ובשבעות מברש
דש"י אל הטעם שהיו שם ע'וקנים עם משה ונס על ר"ג מברטנורה: ונריך לומר משום דבסנהדרין אחר מיד אחר כך
ואין עושין סנהדריות לשבעים אלא ע"פ ע"א ושם צריך לומר הטעם משום דמשה במקום ע"א הוה קאי דעדיין לא היו
סנהדרין לכן מפרש רש"י גם אצל הוספ' העיר הטעם נ"כ משום דמשה במקום ע"א הוה קאי והו' כ"ל ליישר רש"י בדומק'
אבל בתוספות פ"ק דסנהדרין מביא שם בשם הקונטרס דשבעות נס הטעם זה דמשה במקום ע"א הוה קאי עיין שם:
אירא בירושלמי בפ"ק דסנהדרין אבא שאול אומר שתי בינים היו וכו' התפתוה תקדשה ככולן והעליונ' בעלייתן
מן הגולה לא בחלק ולא באורים ותומים' לפיכך התפתוה עם הארץ אוכלין שם קדשים קלין ומעשר שני'
ואכירים אוכלין שם קדשים קלין אבל לא מעשר שני' והעליונה עם הארץ אוכלין שם קדשים קלים אבל לא מעשר ב'
ואכירים אוכלין שם קדשים קלין ומעשר שני' וכו' ויש לתמו' דהא עליונה הוא גרוע יותר מתחתונה אם בתחתונה סביר'
אין אוכלין מעשר שני' מכ"ש בעליונה שאינם אוכלין ועוד לפי תלמוד שלנו בתחתונה לא היו עם הארץ אוכלים מעשר
שני' במו שפרש רש"י טעמן וא"כ פתאי קמפלגי תלמוד שלנו ותלמוד ירושלמי' וכו' לדב' קמפלגי תלמוד שלנו ותלמוד
ירושלמי'

ירושלמי התלמוד שלנו סוכר דעסי הארץ היו וריון לעשות המזוה מן המוכר כמו שכתב רש"י לך היו ככנסין לתוך
 קומות ירושלים הפנימית וכו' אבל תלמוד ירושלמי סוכר דאלל ע"ה הקילו שלא לעשות המזוה מן המוכר אע"פ שכתוב
 בתורה ואכלת לפני ה' אלהיך דממע תוך קומת הפנימית אפ"ה רשאים לאכול ומעשר שני בנימי תפתוה אבל חכמים
 התקינו לעשות כס המזוה מן המוכר לאכול בתוך קומת הפנימית ולא לאכול בנימי תפתוה אבל בעלזונה שלא היתה
 קדושה כמו תפתוה אף ע"ה חכמים לאכול ומעשר שני רק קדשי קלים ומה שאמר בסוף ומכירין אוכלי' מס קדשים
 קלים ומעשר שני כ"ל להגיה ואין אוכלים מס קדשים קלים ומעשר שני משום דאלל חכמים השמירו יותר וא"כ יש לומר
 הגרסא שלפנינו ככאן בגוילת תענית וכל לומר כמו בירושלמי ומ"ס אלל תפתוה לא כל שכן ומעשר שני זהו קאי על
 ע"ה ולא על חכירי' ואכל עליונה אין אוכלי' וכו' זהו הווק' אלל חכירים אבל ע"ה היו אוכלים קדשים קלים ולא מעשר ב'
 ודוק אבל הלשון של לא כל שכן אינו מדוקדק לפי ירושלמי ונס' מר"ך להגיה מס בירושלמי תפתוה קדושה נמורה וכו' :

פירושי של מהרא"ה מסכת מגילת תענית חירושי של מהרא"ה

יא מושיבין קסטריאות פי' שלטוני' לשערו כן משמע וכשהיו קול ריחים בבורני הא אומרים שבו הבן שבו
 בערוך: יב קול ריחים בבורני וכו' ה"ג במסכת סנהדרין הבן כתנו תוספות י"ל והא דכתיב בירמי' והאנרתי מהם
 פרק אחר ריבי ממנות דף ל"ב ע"ב תנא קול רימי' בבורני קול ששן וקול שחפה קול חתן וקול כלה קול ריחים ואור
 שבו הבן שבו הבן אור הנר בכרור קול תשתה מס משעה הכר איכא למיתר שנס בראשונה היו עושים סימני' לשם
 שס ופי' רש"י ל' סימן הוא שיש שס

ברית מילה כמכריו ואמר שבו הבן כאן ריחים סימן לשקית
 סמינס למכת התיכונן וטעת גורת מלכות היה שגורו שלא למול והיה
 יראי' להניא קול וקבעו סימן זה יב אור הנר בכרור קול ביום אז
 כרופ' כראיס הרבה כלילה סימן הוא כתי' שזעק משתה מס ומשתה
 מס ברית מילה קרי שבו הבן ע"ס שהיא לסוף שבו' ותוספות
 גרסי' איפכא קול ריחים משתה מס וזשקית סימנים על משתה
 ואור הנר בכרור קול שבו הבן ע"ס שמדליק נר במילה ומכאן
 נהגו להדליק נר במילה ונס' מס שנהגו לפרוס המפה על הפתח
 משום דאמרינן בריש המוכר פירות מהג' גדול היה בירושלים
 כל זמן שהמפה פרוסה על הפתח אורחין ככנסין עכ"ל ונס' מוכר
 זה ראיתי בקראקא יד שזעתי שנית דין עומק חפץ ומכיס שלא
 ען העורה וכו' ה"ג מס בסנהדרין ולא לעבור על דברי תורה ומכרם
 רש"י ולא שיתכוננו לעבור על דברי תורה לכוד תלכס חייב תיתה לשאינו חייב אלל מפני כורך שטה ולפי גרסת שלנו ל'
 מפני שכתוב בתורה ה"פ הוא קאי על חכיס שלא מן העורה דהיינו שלא כתוב בתורה לחייב חייפה אלל מפני שהמפה
 כריכה לבן: סו' ומעשה באחד שרכב על בהם כענת וכו' וכי תייב חייס וכו' מעשה רש"י ל' משנו' כעלמא הוא מדרכנן :

וא מושיבין קסטריאות בעירווח להיורד מענים את הכלוד: ואחר כך היו נשואין
 לבעליהן ומניצו את ישראל שלא לשמוח עם נשותיה' לקיים מה שנאמר אשה תארש
 ואיש אחר ישלגה ולא רהיה אדם מבקש לישא אשה מפני הקסטריאו' חורו מכניסין
 אותם בחשאי שנ' והשבתו מהם קול ששן וקול שמחה
 קול חתן וקול כלה קול יב ריחים ואור הנר וכשהיו קול ריחים בבורני
 היו אומרים שבו הבן שבו הבן וכשהיו רואים יב אור הנר בכל יד חיל (ס"א
 בכרור חיל) היו אומרים משתה מס משתה שם ובת אחת היחה למתתית בן יוחנן כהן
 הנדול וכשהגיע זמנה להנש' בא הקסטרין למטאח ולא הניחו אותו וקנאו מחתירה
 ובגוין וגברה ירם על מלכו' יין ונספרו בידם והרגו ובאותו היום שבמלוהו עשאוהו
 יום טוב: בעשרים וחרין ביה תבנא לקטלא רשעיא (ס"א משמריא) מפני שהיו
 יונגים שרין בארץ ישראל ולא היו ישראל יכולין לשלוח יד ברשע' שבהם עד שיצאו
 משם המתינו לחם שלשה ימים אם יעשו חשובה ולא עשו כיון שראו שר' עשו חשובה

תשובה
 רש"י ולא שיתכוננו לעבור על דברי תורה לכוד תלכס חייב תיתה לשאינו חייב אלל מפני כורך שטה ולפי גרסת שלנו ל'
 מפני שכתוב בתורה ה"פ הוא קאי על חכיס שלא מן העורה דהיינו שלא כתוב בתורה לחייב חייפה אלל מפני שהמפה
 כריכה לבן: סו' ומעשה באחד שרכב על בהם כענת וכו' וכי תייב חייס וכו' מעשה רש"י ל' משנו' כעלמא הוא מדרכנן :

עו אלא שהשעה נריכה לכך מפני שהיו פרוצים בעבירות
 שהיו רואין לוחזק של ישראל שהיוונים הם גוהדין עליהם
 בזרות והיו מנות בזויות בעיניהם עכ"ל וכו' ל"ל לתרץ
 מאי שייך לומר בכאן אמר ר' אליעזר וכו' אלא להורות אף
 על פי שדנו את רשעי ישראל כמיתות שלא כתבו בתורה
 אעפ"כ היו דכין אותם לעשות סייג לתורה מפני שבאותו
 זמן היו המצות בזויות בעיניהם וק"ל יו שמעון בן סטח
 תלה שמונים נשים וכו' ה"ג שם בסנהדרין במשנה כל
 הנסקלין כתלין ומכמיס אומרים איכו נתלה אלא המנדף
 והטובד ע"ז האיש תולין אותו פניו כלפי העם והאשה
 כניה כלפי העץ דברי רבי אליעזר ומכמיס אומרים האיש
 נתלה זאין האשה נתלת א' לכן ר' אליעזר והלא שמעון בן
 סטח תלה נשים באשקלון אמרו לו שמונים נשים תלה
 ואין דכין שנים ביום אחד ומפרש רש"י ז"ל ואין דכין שנים
 ביום אחד כב"ד אחד משום דלא מצוי להפוכי בזכותא דכל
 חד וחד נריך לנפקא ראיות למיתה זו ולמיתה זו ונבמרא
 מפרש דבשתי עבירות קאמר דאין ראיותיהן שוות ושמעון

תשובה נמנו עליהם והרנום ואותו היום שהרנום
 עשאוהו יום טוב: יד אמר ר' אליעזר בן יעקב שמעתי
 שבית דין מלקין והרנין שלא סן התורה רבית לוי
 אמר ר' שמעון שמעתי שבית דין עונשין ממון ומכים שלא
 סן התורה לא מפני שכתוב בתורה ס"א לא לעבור על
 דברי חורה אלא משום שנאמר ובערת הרע מקרבך
 עו ומעשה באחד שהטיח באשתו תחת התאנדה
 והוליכוהו לבית דין והלקוהו וכי הייב היה עו אלא
 שהיתה השעה צריכה לכך כדי שילמדו אחרים מפני
 שנהנו מנהג זנות: שוב מעשה באחד שרכב על הכוס
 בשבת והביאוהו לבית דין וכקלוחו וכי הייב היה אלא
 שהיתה השעה צריכה לכך כדי שילמדו אחרים: יו
 שמעון בן סטח תלה שמונים נשים באשקלון ימ וכי
 הייבות הרניה ותלייה היו אלא שהיתה השעה צריכה
 לכך כדי שילמדו אחרות וכל ישראל ישמעו ויראו:

סדיק פרק ששה

ועשה סייג לשעה ותלאן לכרסומי מילתא ודן את כולם ביום
 אחד מפני קרוביהם שלא יתקשרו להצילן עכ"ל ונבמרא מסיק
 צייתות וה"ד כגון שתי עבירות אבל במיתה אחת ועבירה אחת כגון שתי
 שתי עבירות שאין דמות והן תיתה אחת כגון שבת וע"ז וכו' שתי מיתות נמש אכל מיתה אחת ועבירה אחת כגון שתי
 בשלל שבת שתיים כנערה הוואורסה דכין ושמונים נשים לאו בעבירה אחת היו דאיכא בלוב וליכא בידעונו והכתוב
 חלקן בשתיים ושמעון בן סטח לגורך שעה עשה עכ"ל: וא"כ בזה כ"ל לפרש מה שאמר כאן יח וכי חייבות הרניה
 ותלייה היו ומוכח סן הושמעות מועטת דכתיב מכסא בסנהדרין שדג את כולם מיד בלא התראה ועדים לכן אמר וכי
 חייבות הרני' היו הא לא חייבות הרני' בלא התראה ואם תמצי לומר שקייבו הרניה לא היו קייבו תלייה דאין אשה נתלת
 כיוו שאמרנו למעלה בשם המכמיס ואם תמצי לומר שקייבות הרניה ותלייה עכ"ל לא חייבות כולם בזמן אחד דהיינו ביום
 אחד לכן אמר וכי חייבות הרניה ותלייה ר"ל וכי חייבות כולם בבת אחת בזמן אחד אלא שהיתה השעה נריכה לכך כדי
 שילמדו ממנו אחרות וכל ישראל ישמעו ויראו לכך עשה פירכוס גדול שתלה שמונים נשים בבת אחת כדי שילמדו ממנו
 אחרות עושים שהשעה נריכה לכך מפני שהיו פרוצים בכשוף ולהורות בזה דהלכה כמכמיס שאומרים האיש נתלה ואין
 האשה נתלת ושמעון בן סטח עשה זו רק למגדור מילתא לכן אמר כאן וכי חייבות הרניה ותלייה היו אלא שהיתה השעה
 נריכה לכך דמפני זו חייבות היו אכל אם לא היה זו לא חייבות תלייה כ"ל:

פירוש של מהרא"ה

מסכת מגילת תענית פרק שביעי

א. איתנטיילת אדרכתא וכו' בנמרא דסרק הטפקיד
 סדר הדין מוציא המלוה שטרן כב"ד ומקיימו ומסייבין
 בלוח לפרעו לא פרע קורטין לו שטר טובו וכושבין לחלוה
 אדרכתא על ככסי הלוח ומכרין ואתר הכרוה שמין ככסי
 הלוח ומתליטין לחלוה לא מנא ככסין בני סורין כותבין לו
 טרפא ואתר סיסרוף קורטין הטרפא וכותבין אדרכתא
 על ככסי הלוח ואס"כ קורטין האדרכתא וכותבין לו שווא
 עגל שדה זה כן הוא בערוך ערך א"ב וא"כ כ"ל מה שכתוב
 למקד סודע זה את טובו וקורט את שטרן זהו ללא דוקא
 בעטר טוב דהא אפילו אם אינו בורע את טובו אפילו הכי
 קורט

תערי בנ' נחשתי א איתנטיילת אדרכתא
 (ס"א אדרכתא) סן שטריא שפעם אחת
 נזרה מלכו' יין הרשעה נזירה על ישראל ואמרי להם אין
 לבם חלק באלהי ישראל ולא היו מוכירין שם שמים
 בפיהם וכשנבנה בית השמונאי ונצחום התקינו שיהו
 כותבין שם שמים ואפי' בשטרות וכן היו כותבין בשנת
 כך וכך ליוחנן כהן גדול שה' משמש לא עליון וכששמעו
 החכמי בדבר אכרו וכי מוכירין שם שמים בשטרן למחר
 פורע זה את החוב וקורט את שטרן ונמצ' שם שמים מוטל
 באשפת ובטלים ואותו היום עשו יום טוב:

סדיק פרק שביעי

כמי כתיב פעמים כבר אמרו ק"ל
הטעם כדי לפעולתו מו' מדורי
לנהנס אל נן עקן : נ ואחר
וינו העלך וננ' אח"כ כתי' והעלכו'
כסון ביד שלמה משום שמה' היא
לפני המקום מפלת של רשעים :
ד כיון שהנישו לאטוידם פי'
הערך זה לאסכדרום של מנדים :
ה טעם מונח בחותמו של כהן
גדול שלא נטמא והקשו תוספות
ז' כי ענין בחותמו של כהן הגדול
מזי הוי כתי' דאילו נגמו בו
מכתו לא נטמא דכ"י קדם אינו
טמא מנבו אלא יתובו מ"י
ליחוס שמה' הסי' והו' ונעט' שכבר
גזרו על הגוים להיות כוכים
ועתים שהיו מוכזים בחותם
בקרעט שלא הסי' הכלי וכן
משמע מד"ז ז' . והר"ן תירץ
שאל הסי' והו' היו פותחין אותו
לראות אם יש בו זהב או מרגלית'
כיון שראוהו קטנס בחותמו של
כהן הגדול אלא ודאי לא מכאנהו
כלל ולא ראוהו עכ"ל הכ"י בעור
א"ת הלכות מנוכה : ו וזה
ראו לעשות מנוכה שונה ימים
וכו' . זה הסי' קשה להולעו דהא

ביצורים וחד ביה יום הר נריוס דלא למספר : יום שבקשו הכותיים את בית
אלהינו מאלכסנדרוס מוקרן להחריבו ואמרו לו ממור לנו חששת כורים ארץ
בהר המוריה ונתת להם ובאו . והודיעו את שמעון הצדיק מר' יצה לבש בגדי
כהונה ונתעטף בגדי כהונה ויקרי ירושלים עמו ואלף בוליימין (ו כלים של
זהב כלי הים כמקדש ומקדש שמה דומה כמין כלכום ענין וכשכנף מונח לתוכו
דומה כמין בליט היוכים פירוש פרי האלוניס לשון ערוך) מכוסין בלבנים
ופרחי כהונה מקישין בכלי שרת ואכזקות של אור דולקות לפניהם כל הלילה
כולה הללו מהלכין מצד זה והללו מהלכין מצד זה אמר להם מי הללו אמרו
לוהמסורו הללו היהודים ששררו בך כיון שהניעו ד לאנטיפרס זרחה להם
חמה הגיעו למשער הראשון גפניעו זה בזה אמרו להם מי אתם אמרו להם אנן
אנשי ירושלים ובאנו להקביל פני האלך כיון שראה אלכסנדרוס מוקרן את
שמעון הצדיק ירד ממרכבתו השפחוה לו אמרו לו מלך גדול כמותך ישחחוה
ליהודי זה אמר להם דיוקנו של זה אני רואה כשאני יורד במלהא ונוצח אמר
להם למה באתם אמרו לו מקום שאנחנו מפללים עליך ועל מלכותך של
חריב יתעך הללו ותתנו להם . אמר להם ומי הם הללו אמרו לו הללו
חזותיים שנומרין לפניך אלהם חרי הם מסורין בירכס מה עשולאם נקבום
בעקביהם ותלאום כונכי סוסיהם והיו מנררין אותם על הקוצים ועל חברקני'
עד שהניעו לחר גריוס חרשוהו וזרעוהו כרשינין כדרך שבקשו לעשות לבית
אלהינו ובאותו היום ששאו לו כך עשאוהו יום טוב : ביצורים וחמשה ביה
יום חנוכה תמניא יומין דלא למספר כשכנסו יוני' להיכל טמאו כל השמים
שבהיכל וכשגברה יד בית השמונאי ונצחו בדרקו ולא מצאו אלא פך אחר
שהיה סינת בחותמו של כהן גדול שלא נטמא ולא היה בו להדליק
אלא יום אחר ונעשה בו גם והדליקו שגנה ימים לשנה אחרת קבעים שגנה
ימים טובים ומה ראו לעשות חנוכה שגנה ימים ש' ומפתח
אוהל

כבר אמר הטעם בשביל הכס שהדליקו שגנה ימים וא"כ מה אמר כאן ומה ראו לעשות חנוכה שגנה ימים : וכ"ל לפי
כשנשו דהכי קאמר דודאי ראוי לעשות שגנה ימי טובים עמיות גם הדלקה אבל למה נקראו הימים טובים אלו שגנה
ימי חנוכה דע"פ הכס שהדלקה אין שייכות שם זה אלא עכ"ל הטעם משום שבאותו זמן היה ג"כ חנוכה הנוכח והלא
חנוכה שגנה ימים כמדבר לא עשה אלא שגנת ימים וכן שלמה לכן מפרש ע"ש שתקנו כלי שרת באותו זמן והיו מתעסקי'
בו שגנה ימים : ועוד כ"ל לפרש דהרב הכי' ז' הקשה בעור שם וז' ואיכא לעידק למה קבעו ימים חנוכה דכיון דשמן
שכך היה בו כדי להדליק לילה א' וכמאז שלא נעשה הכס אלא בשגנה לילות . וכ"ל שחילקו שמן שכך לש' חלקי' וככל
לילה היו כותבין בחנוכה חלק אחד והיה דולק עד הבקר וכמאז שככל לילות נעשה כס' . ועוד י"ל שלאשך שכתבו שמן
בכרות כשיעור כשאר השך חלק בכתשילה וכיכר הכס חף כלילה פ' . ועוד י"ל שכליל הראשון כתבו כל השמן בכרות
ודלקו כל הלילה וכבקר מלאן הכרות עלאים שמן וכן בכל לילה ולילה עכ"ל לכן תקשה כאן אשר שאמר הטעם משום גם
הדלקה אמר ומה ראו לעשות חנוכה שגנה ימים דהא מטעם הדלקה ראוי לעשות ימים דכיון דשמן שכך היה בו כדי
להדליק לילה א' דנשליח אס עשה ושלמה עשו שגנה ימי חנוכה הו' אמרין דמשום זה עשו שגנה ימי חנוכה דאף שגם
הדלקה לא היה אלא ו' ימים אע"כ עשו שגנה ימי חנוכה לזכר חנוכה דעשה ושלמה אבל כיון דעשה ושלמה לא עשו לא
ו' ימי חנוכה א"כ למה עשו שגנה ימי חנוכה וראוי לעשות ג"כ ו' ימי חנוכה דכיון דכס לא היה רק ו' ימים ושלמה
גם כן עשו שגנה ימים ומתקן דכיון דבאותו שש כנו את המוכס וסדוהו כשיד ותקנו בו כלי שרת והיו מתעסקים בו
שגנה ימים

טובה ימים כ"ל: ז ומה ראו להדליק את הכרות וכו' ע"כ נריך לדחוק לומר דאין מקשה כפשוטה ומה ראויה טעם על תקנת חכמים דהא כבר אמרנו משום הכס הגדול שנטשה בכך טעון אלא הכי קא קשי ליה ומה ראו להדליק את הכרות ר"ל דאותו זמן שנטשה הכס בכך טעון השמן היה טהור והס היו טמאי מתים מחמת חללי מרב א"כ כשהדליקו הכרות של מוכרה היו מטמאים את השמן הטהור לכן מתרץ ספיר אלא בימי מלכות יון בני קסמוכאי ככנסו וטבע ספודים של ברזל מקוכים בעץ ובהם הדליקו את הכרות ר"ל כיון שהם מקופים בעץ א"כ הם פשוט כלי עץ ופשוטי כלי עץ אינו מטמא ובהם הדליקו את הכרו וטעין בלבוש א"ס הוא ע"הר"ך בענין זה בענין הדלקת המכורה באותו זמן לכן אמר כאן ומפוס בעץ וכו' וק"ל:

בצוה נר מנוכה נר איש וביתו והמהדרין נר לכל כפס ונפש והמהדרין מן המהדרין וכו' שם הוא במג' פרק במה מדליקין וכתב ה"ה ז"ל לסידברי הרמב"ם ז"ל משמע דמהדרין מן המהדרין עבדי כמו הדור ראשון דהיינו נר לכל אחד ואחד אם היו אכסי הני' עשרה כליל ראשון מדליק עשרה נרות וכליל ב' עשרים נרות וכליל שלישי שלשים אכל התוספות כתבו נראה לומר דב"ט וכו' לא קאי לא אכר איש וביתו שיש יותר הדור דאיכא היכירא כשמוכקי והולך או מקמר כנגד ימים הככנסים או היוצאים אכל אם יעשה נר לכל אחד אפילו יוכיף ליכא היכירא שיש לומר שכך יש בני הדס גבית עכ"ל והב"י ז"ל מאריך שם וכתבו נראה וכו' הטעם שכהנו להדליק כלילה הראשונה נר אחד ומוסקי והולך בכל לילה עד שבאחרונה הס' ואפילו בני בית הרבה אינם עושים יותר

אוהל מועד לא תצאו שבע ימים וכו' ואומר ויהי הכקריב ביום הראשון אח קרבנו וכו' ובשביעי הקריב אפרים וכן כצינו בהנוכה שעשה שלמה שלא עשה אלא שבעת ימים שנא כי חנוכה המנוח עשו שבעת ימים והחנ שבעת ימים וכה ראו לעשות חנוכה זו ח' ימים אלא בימי מלכות יון נכנסו בית השמונאי להיכל ובנו את הכנובה ושרוהו בשיר ותקנו בו כלי שררה והיו כהתקנים בו שמונה ימים: ז ומה ראו להדליק את הנרות אלא בימי מלכות יון שנכנסו בני השמונאי להיכל שבעה שפודים של ברזל בידם והפוס בעץ והדליקו בדם את הנרות: ומה ראו לגכור ברב את ההלל אלא שכל השועה והשועה שחקנה עושה ד"ר ל ישראל היו כקדימין לפניו בהלל בשירה ובשנה ובהודאה בענין שנא ויענו בהלל ובהודות לה' כי טוב וגו':

נר חנוכה איש וביהו והמהדרין נר לכל נפש ונפש הכהדרין בית שמאי אומרים יום ראשון מדליק שמנה בכאן ואילך פ"הח והולך ובית הלל אומר יום ראשון מדליק א' מכאן ואילך מוכיף והולך: שני זקנים היו בצידון אחד עושה כדברי ב' שואחד עושה כדברי ב' זה נוהן טעם לדבריו וזה נותן טעם לדבריו זה אומר בפרי החג (מתמטטין והולכים בקרבנות דט' פנחס) וזה אומר מעלין בקדש ואין מורידין: בצוה הדלקתה משתקע החמה עד שהכלה רגל מן השוק ובצוה להניחה על פהח ביתו מבחוץ ואם היה דר בעליה מניחה בהלן הכמוכה לרשות הרבים ואם סחירא כן הלצים מניחה על פהח ביתו מבפנים: ובשעת הסכנה מניחה על שלחנו ור"י:

מליק פרק השעה

קאי על המהדרין הראשון אלא על נר איש וביתו וא"כ ה"לל והמהדרין ב"ש אומרים וכו' ואע"פ שיטובל לומר דאם הוא מדליק בסילוק הלילות למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה א"כ כזה הוא טובה במורה ג"כ להדליק דווקא נר איש וביתו כדי להיות היכר וא' כזה נעשה והמהדרין מן המהדרין ודו"ק אע"פ כ' המשמע' הלשון אינו כן אלא כמשמעות הרמב"ם ז"ל שקאי ב"ט וכו' על המהדרין הראשון ועל זה נוסף הלשון לומר והמהדרין מן המהדרין לכן אכתבו כוהנין כדעת הרמב"ם ז"ל ככ"ל וה"ו אמר שם על כלונתא דב"ט וכו' טעמא דב"ט כנגד כרי התנ' א"כ כנגד ימים הככנסים וטעמא דב"ט כנגד ימים היוצאים א"כ משום מעלין בקדש ולא מורידין: וכו' דנלאו הכי יש לכל אחד טעמו שנימוקו כזה דכבר אמרנו ב"ט ז"ל שמקשה למה אכתבו עושים ס' ימים חנוכה הא לא היה הכס רק ז' ימים דכיון דשמן

שלמינין המלכה כמו שאמר אחר כך אמרו אשה טובה היתה ליכאי המלך שקאי על הסנהדרין :

שאינו יודע להביא ראיה מן התורה אינו ראוי לישב בסנהדרין פנים אחרת נפל רכב של מצשה ביניהן ולא היו יודעין להביא ראיה מן התורה חוץ פוקק שהיה מפפפט כנדרו אמר לו תן לי זמן ולמחר אני משיבך נתן לו זמן הלך וישב לו כינו לבין עצמו וכיון שראה שלא היה יודע להביא ראיה מן התורה למחר נתבייש מלבוא ומלישב בסנהדרין גדולה והצמיד שמעון בן שטח אחר מן הגלמיריים והושיבו במקומו אמר להם אין פותחין בסנהדרין של שבעים ואחר וכך היה עושם בכל יום ויום עד שנסתלקו כולם א וישבה סנהדרין של ישראל על דעתה (ס"א על דעתו) ובאותו היום שנסתלקה סנהדרין של צדוקין וישבה סנהדרין של ישראל עשאוהו יום טוב :

סליק פרק עשר

פירוש של מהרא"ה מסכת מגילת תענית הידושי של מהרא"ה

א בשנים ששנט פי בשני פנימוס כשנט הוא י"ט :
 שבראשון מת הורודוס כרך לנז' שכי הורודוס היו דלמעל'
 פרק ט' אחר ששבעה בכסליו עת הורודוס וכן הוא מוכח
 דלמעלה אחר הורודוס שנתא פכמים וכתוב בזכרון רומי
 מהורודוס היה אהב את הפכמי'
 ב"ש וכו"ה וכן פכמים אחרים אך
 מודת רעות אחרות היה בו וכאן
 לא כתב הורודוס טובא את
 הפכמים אם כן ע"כ מוכח מזה
 דשני הורודוס' היו : ב ידעו על
 הבתים פי' שלא יסיה להם שמה
 על טיראז מפלתי ויסיה להם נער
 על איתת רבותם : ג רכך כאלו'
 התיר אותם הוקנים פי' התיר
 אונתו הנזירה שגזר עלך להמית
 הוקנים וזכרון רומי כתב י'
 קודם מותו אמר לו אשתו אל מי
 אשא עיני אחרך ואתה עשית
 רעות הרבה לפרושים וכל יושבי
 הארץ אהבנים אותם וכוונתם
 מנהגם ונחמתיים קבלתם ואם
 רצונך להקנס ממני ונכונך הקטני'
 כל יושבי הארץ יעורום ויאמרו לה
 התלך לא תבכי ולא תכודי ואני
 איענך ענה אם תשעשי לעצתי
 תכלת ותתלכי את וקניך בכל אשר
 תאזה כפשיך אתי סגני מת ואיש
 בעולם אל ידע בנותי ואמרי לי

פרק אחר עשר

כל הכתוב בחנילה וכו' כנמרא שס התענית קח מפלגי
 נפסיקת הלכה דב פוסק הלכה כר' יוסי וישנוול פוסק
 הלכה כר' מאיר וגם ר' זמן פוסק הלכה כר' יוסי בדלא
 להעכאה דאמר דאכור יוס' שלפניו ושלאחריו הוא מותר
 אבל בדלא למוסד הלכה כר' מאיר
 דאמר שאכור יוס' שלפניו ולא יוס'
 שלאחריו י וא"כ נראה כזה מותר
 ככון לפסוק הלכה כרב משו' דספר
 ר' יוסמן כוותיה נגד אחד אף
 דפסק כר' מאיר נבי דלא למספד
 מ"י ק"ל הלכתא כרב באיסורי
 ולא כשמואל וגם פשיטא לבי
 הווסקנה דיוסיק שאמר הלכה
 כרשב"ג דדיוק הלסון של כהון
 כהון דסן ענמן אכורים אבל
 לפסיסם ולאחרים מותרין וא"כ
 פוסק הלכה דלא כר' יוסי ודלא
 כר' מאיר אך יש להסתפק בדין זה
 דלא למספד אם הלכה כרב דאמר
 שאכור לפניו ולאחריו או הלכה
 כר' דאמר שעותר יוס' שלאחריו י
 אבל לפי הסוגי' הלכה כר' אפילו
 נגד רב ועיין בירושלמי שמעון בר
 כח את' אתא עובדא קומי ר' יוסמן
 נהורי כר' יוסי וסיה ר' לעוד
 מעטער אחר שבקין סתמא ועבדין
 כיסודים אשכח וכו' ויוסיק שס
 דאפילו אחרים שנו מחלוקות ור'
 שנה סתם הלכה כסתם אבל ככאן דיש מחלוקת אבל סתם
 אין הלכה כסתם ועיין שס בלשונם והכוסקים אל לא מייירו
 כזה מידי דהס פסקו הלכה שנמלה מגילת תענית לפסיס'
 ולאחרים

שבט

א בשנים בשכמי יוס' טוב דלא
 למספר ולמה שינו זה מזה
 א' שבראשון סת הורודוס וכו' (ס"א וכוה)
 מת ינאי המלך ששמחה היא לפני המקום
 כשהרשעים מסתלקין מן העולם : אמרו
 כשחלה ינאי המלך שלח וחפש שבעים
 זקנים מזקני ישראל נטלן וחבשן בבית
 האסורין אמרו לו לשר בית האסורין אם
 מתי הרוג את הזקנים הללו יעד שישאל
 שחיים לו כ ידעו על רבותם אמרו אשת
 טובה היתה לו לינאי המלך ושלמינין שמה
 וכשמת סלקה טבעתו מעל ידו ושלחה
 לבי' שר האסורין אמרה לו ג רכך כאלו'
 התיר אותם הזקנים התירן והלכו להם
 לבתיהם ואחר כך אמרו מת ינאי המלך
 ואותו היום שמת ינאי המלך עשאוהו יום
 טוב : כל הכתוב במגילת דלא למספר
 מתענין לאחריו ואין מתענין לפניו רבי יוסי
 אומר לא לפניו ולא לאחריו וכל שאין
 בו דלא למספר אלא דלא להחענאה לחוד
 מתענין

פולס הוא ואיני רוצה שאדם בעולם יראה אותי ופניטה
 אותי והתוסיף תלמדתך אל העיר הואת עך שתכבי אותה
 (כי היה באותו עטם כדרך לנודך תלמדה לכבוש מדינו)
 ולכי

חידושי של מהרא"ה פרק תשעה

שנפך היה בו כדי להדליק לילה אחת וכמאז שלא נעשה הכנס אלא בו לילות. ותידן הנה זל שלאחר שכתבו שמן בכרות המכונה כשאר הסך ככתמילה וניכר הכנס אף בלילה הא' א"כ שכלילה הראשונה כתבו כל השמן בכרות ודלקו כל הלילה ובבקר מצאו הכרות מלאים שמן וכן בכל לילה וליילה עכ"ל. ונדיכין לומר לפי השני התרומים אלו היאך מתורץ הקושיא דהא בלילה האחרונה לא היה שום כנס בהדלקה דכשאר השמן או בסך או בכרות המכונה ביום ו' כדי להדליק ליל ת' דאין לומר דאף אחר לילה כשאר הסך מלא או בכרות של המכונה דזה אינו דלמאי היה צריך עוד לשמן זה הא לא היה זו רק משום ימיים של טומאת מת וכיום השמיני כותשין שמן ותיים לשמן מהור' אלא עכ"ל הטעם דמשום בלילה ו' היה יין ראוי להדלק כל השמן שנפך דלא היה בו אלא כדי להדליק לילה אחת וכשאר הסך מלא או בכרות המכונה מלאים בבקר ביום ו' כדי להדליק מיוכו ליל ת' דכיום ת' היה דווקא זמן של כתישת ותי' ולא קודם לכן וא"כ הדליקו בלילה ת' בשמן של כנס ואע"פ דלאחר כך בלה כל השמן כולה בהדלקתו וא"כ לא היה בהדלקה כנס ואע"פ דלאחר דנעשה כנס בשמן לזה קודם שכתבה להדלקה שנשאר מלא שמו יום ת' מוכנה ודוק וזה כראה לי פשוט:

וא"כ כ"ל בשני תרומים אלו כאלו כ"ל זכ"ה דב"ש סבר כתיודן האחרון של כל שכליל הראשון כתבו כל השמן בכרות ודלקו כל הלילה ובבקר מצאו הכרות מלאים שמן וכן בכל לילה וליילה וא"כ בלילה הראשונה הדליקו כל השמן כולה בפעם אחת מה שאות לפי הכנס היה כ"כ שמן שהדליק בו לילות אכל הכנס היה שנשאר הכרות מלאים בבקר כדי להדליק עו לילה השמן לילות לכן בלילה הראשונה הדליקו כל הלילה כן אחר משום דכל לילה שניה הדליקו שמן בפעם אחת מה שהיה ראוי לפי הכנס לו' לילות וכשאר להדליק לו לילות לכן מדליקו ו' כרות והשמן כשאר בבקר כדי שיכול להדליק לשעה לילות לכן מדליק בלילה שלישי ו' כרות וכן כל לילה ובלילה אינו מדליק רק כן אחר משום דבלילה האחרונה לא היה שמן אלא כדי להדליק גם לפי האמת רק ללילה אחת דכלילה זו בלה השמן ולא היה אח"כ שום כנס לכן אינו מדליק רק כן אחר והוא הטעם של ב"ש שאמר כנגד ימיים הנכנסים דמשום הכנס של השמן היה גם כן בדרך זה אכל ב"ה סובר כתיודן הראשון של כל זל דכתבו במכונה כשעור שיכול להדליק לילה אחת ואע"פ כשאר הסך מלא וכן כל לילה וליילה ולא היה שום בכרות כנס בהדלקת לילה הראשונה דהיו כותבי' במכונה ובשעור אלא עיקר הכנס היה בהשארות השמן שנפך לכן אינו מדליק בלילה הראשונה רק כן אחר דנהדלקה לא היה שום כנס רק בשמן שנותר כדי להדליק מיוכו ליל ת' וא"כ לומר כשלהדליקו לילה שניה לא היה בהדלקה שום כנס דהיה בכרות שמן כשעור רק כשנדרף השמן של לילה ת' אל לילה כ"ה היה יין הראוין שכל השמן ידלק בלילה אחרון שלא יאמר שום שמן ואף על פי כן היו דולקין בלילה שניה ג"כ בהשארות השמן א"כ הוכר מזה כנס גדול לכן בלילה שניה מדליק שני כרות כלומר כן של אחרון ושל היום וזה יוכר הכנס גדול וכליל שלישי ג"כ אין בהדלקתה שום כנס אלא כשנדרף השמן לילות של אחרון ושל תמוז שלשום וזוהי יוכר הכנס גדול דעוב"ש היה יין הראוי להדלק כל השמן כולה בשני הלילות הקודם ואע"פ כן היו דולקין בלילה שלישי לכן מדליק בלילה שלישי שלשה כרות כדי לזרעם השני כרות של קודם לזה כדי שיוכר הכנס גדול וכן כל לילה וליילה ובלילה האחרונה כשנדרף הו' לילות קודם לזה פשיטא שזוהי יוכר הכנס הגדול לכן מדליק בלילה האחרונה ת' כרות והוא הטעם של ב"ה שאמר כנגד הימים של היוצאים דלא יוכר הכנס רק כשנדרף הימים של היוצאים אכל לב"ש שלא כשאר נפך קודם הדלקה לא יוכר הכנס רק לאחר שראו שנשאר השמן בתמוזו למחרתו ומילא הוכר הכנס לחשרע בלילה א' שהיה גם בהדלקה לכן אחר כנגד הימים הנכנסים וכלילה האחרונה לא היה שום כנס כיון שאחרנו אכל לב"ה היה להישוק לא היה בלילה הראשונה שום כנס בהדלקה רק למחרתו היה כנס ע"י הנידוף הלילה הראשונה לזה לכן אחר כנגד ימים היוצאים והוא הטעם של ב"ש שהיה ידוק היטב ותמוזא שכנון הוא:

סליק הפרק תשעה

מסכת מגילת תענית פרק עשירי

חידושי של מהרא"ה

טבת בתענית ושמינה בטבת יתבא בנישוא על רינא מפני שבשתי צדוקין יושבין בסנהדרין שלחם וינאי המלך ושלמינין המלכה יושבת אצלו ולא אחר מישראל יושב עמהם חוץ משמעון כן שטח והיו שואלין תשיבות והלכות ולא היו יודעין להביא ראיה סן תעורה אמר להם שמעון בן שטח כל מי שיודע להביא ראיה סן תעורה יהא ראוי לישב בסנהדרין וכל מי שטח

א וינסה סנהדרין של ישראל על דעתה כ"ל להניח על דעתו ד"ל על דעתו של שמעון כן שטח כמו שאת למעלה והוא יושב במקומו ולקיים נרצת הספר כ"ל שהוא על דעתה שלמינין

שלמינין המלכה כמו שאמר אחר כך אמרו אשה טובה היתה ליכאי המלך שקאי על הסנהדרין:

שאינו יודע להביא ראיה מן התורה אינו ראוי לישב בסנהדרין פנים אחרת נפל רכב של מצשה ביניהן ולא היו יודעין להביא ראיה מן התורה חוץ פוקק שהיה מפפפט כנדרו אמר לו תן לי זמן ולמחר אני משיבך נתן לו זמן הלך וישב לו כינו לבין עצמו וכיון שראה שלא היה יודע להביא ראיה מן התורה למחר נתבייש מלבוא ומלישב בסנהדרין גדולה והצמיד שמעון בן שטח אחר מן הגלמיריים והושיבו במקומו אמר להם אין פותחין בסנהדרין של שבעים ואחר וכך היה עושם בכל יום ויום עד שנסתלקו כולם א וישבה סנהדרין של ישראל על דעתה (ס"א על דעתו) ובאותו היום שנסתלקה סנהדרין של צדוקין וישבה סנהדרין של ישראל עשאוהו יום טוב:

סליק פרק עשר

פירוש של מהרא"ה מסכת מגילת תענית הידושי של מהרא"ה

א בשנים ששנט פי בשני פנימוס כשנט הוא י"ט: שבראשון מת הורודוס כרך לנז' שכי הורודוס היו דלמעל' פרק ט' אחר ששבעה בכסליו עת הורודוס וכן הוא מוכח דלמעלה אחר הורודוס שנתא פכמים וכתוב בזכרון רומי מהורודוס היה אהב את הפכמי' ב"ש וכו"ה וכן פכמים אחרים אך מודת רעות אחרות היה בו וכאן לא כתב הורודוס טובא את הפכמים אם כן ע"כ מוכח מזה דשני הורודוס' היו: ב ידעו על הבתים פי' שלא יסיה להם שנתה על טיראז מפלתי ויסיה להם נער על איתת הבתים: ג רכך כאלו' התיר אותם הוקנים פי' התיר אותנו הנזירה שגזר עליך להמית הוקנים וזכרון רומי כתב י קודם מותו אמר לו אשתו אל מי אשא עיני אחרך ואתה עשית רעות הרבה לפרושים וכל יושבי הארץ אהבנים אותם וכווננים מנהגם ומאמינים קבלתם ואם רוב להקנס ממני ועכביך הקטני' כל יושבי הארץ יעורו ויאמרו לה הולך לא תבכי ולא תכודי ואני איעבך ענה אם תשעשי לעצתי תכלת ותתלכי את וכוניך בכל אשר תאזה כפשיך אתי סגני מת ואיש בעולם אל ידע בנותי ואמרי לי

פרק אחר עשר

כל הכתוב במגילה וכו' נגמרא שם התענית קא מפלגי נפסיקת הלכה דב פוסק הלכה כר' יוסי וישנוול פוסק הלכה כר' מאיר ונס ר' זמן פוסק הלכה כר' יוסי בדלא להעטאה דאמר דאכור יוס' שלפניו ושלאחריו הוא מותר אבל בדלא למוסד הלכה כר' מאיר דאמר שאכור יוס' שלפניו ולא יוס' שלאחריו ור"כ נראה כזה מותר ככון לפסוק הלכה כרב משו' דספר ר' יוסמן כוותיה נגד אחד אף דפסק כר' מאיר נבי דלא למספד מ"י ק"ל הלכתא כרב באיסורי ולא כשמואל ונס פשיטא לבי הווסקנה דיוסיק. שאמר הלכה כרשב"ג דדיוק הלסון של כהון כהון דקן ענמן אכורים אבל לפסיסם ולאחריהם מותרין ור"כ פוסק הלכה דלא כר' יוסי ודלא כר' מאיר אך יש להסתפק בדין זה דלא למספד אם הלכה כרב דאמר שאכור לפניו ולאחריו או הלכה כר' דאמר שעותר יוס' שלאחריו אבל לפי הסוגי' הלכה כר' אפילו נגד רב ועיין בירושלמי שמעון בר נח את' אתא עובדא קומי ר' יוסמן נהורי כר' יוסי וסיה ר' לעוד מעטער אחר שבקין סתמא ועבדין כיסודים אשכח וכו' ויוסיק שם דאפילו אחרים שנו מחלוקות ור' שנה סתם הלכה כסתם אבל ככאן דיש מחלוקת אבל סתם אין הלכה כסתם ועיין שם בלשוננו והכוסקים אל לא מייירי כזה מידי דהם פסקו הלכה שנמלה מגילת תענית לפכמי' ולאחריהם

שנט א בשנים בשכמי' יוס' טוב דלא למספד ולמה שינו זה מזה לא שבראשון סת הורודוס וכו' (ס"א וכוה) מת ינאי המלך ששמחה היא לפני המקום כשהרשעים מסתלקין מן העולם: אמרו כשחלה ינאי המלך שלח וחפש שבעים זקנים מוקני ישראל נטלן וחבשן בבית האסורין אמרו לו לשר בית האסורין אם מתי הרוג את הזקנים הללו ועד שישראל שחיים לו כ ידעו על רבותם אמרו אשת טובה היתה לו לינאי המלך ושלמינין שמה וכשמת סלקה טבעתו מעל ידו ושלחה לבי' שר האסורין אמרה לו ג רכך כחלו' התיר אותם הזקנים התירין והלכו להם לבתיהם ואחר כך אמרו מת ינאי המלך ואותו היום שמת ינאי המלך עשאוהו יום טוב: כל הכתוב במגילת דלא למספד מתענין לאחריו ואין מתענין לפניו רבי יוסי אומר לא לפניו ולא לאחריו וכל שאין בו דלא למספד אלא דלא להחענאה לחוד מתענין

חולה הוא ואינו רוצה שאלס בעולם יראה אותי ופכמה אותי והתויקי תלמיתך אל העיר הואת עך שתכבי אותה (כי היה באותו עעס כדרך לכוך תלמיה לכבוש מדינו) ולכי

פירוש של מהרא"ה מסכת מגילת תענית הידושי של מהרא"ה

ולכי לירושלים בשמחה ולא תלכש בנדי אבל ואל תכבי וכו' לאסריהם מותרין ובאותן יומי בעצמו נ"כ מותר להתענו' ואספי אליך כל זקני הפרושי' ודברי אליהם דברי טובים ולכבוד זולת מנוכה ופורים לא בטלו ומשום זה הקשו ואמרי להם אלכסנדר אויביכם והטלובי בפניהם ואמרי להם אם רנוכס השליכוהו באש או לכלבים או קברוהו כי אני יודע כי הם אכזבי סקר ורממים והם יקברונו בכבוד וכן עשתה וקברוהו בכבוד עיין שם * וא"כ לפי זה לא הית' צריכ' להסר' הטבעת ממנו ולשלוח לשר בית הסוהר דהא הוא בעצמו אמר קודם מותו להטיב עם הפרושי' ואפס' המלך לא רצה להשיב דבריו כי דברי המלך אין להשיב והוא כ"ד ניהו לשר בית הסוהר להרוג או זס לכן עשתה בחכמת' שהסיר' הטבעת ממנו ושלחה לשר בית הסוהר לסימן ואמר כך אמרה שהוא מת:

מחענין לפניו ולאחריו ר' יוכי אומ' לאחריו אבל לא לפניו אבל בימים טובים ובראשי הרשים מותר לפניו ולאחריו ולמה באלו אסרו ובאלו התירו אלא אלו דברי חוררה ואין דברי תורה צריכין חיזוק ואלו דברי סופרים ודברי סופרים צריכין חיזוק רבי יוסי בן רוסא אומר משום רבי יוסי הגלילי כל הנשבע להחענו' בערבי שבתות ובערבי ימים טובים הריו זו שבועת שוא שמקצת ערב שבת כשבת ומקצת ערב יום טוב כיום טוב: בעשרים ותריין ביח בטילה עבירתא דאמר סנאה להיחאה להיכלא דלא למספר יום, ששלח נסקלנס אהר' הצלמים

מחענין לפניו ולאחריו ר' יוכי אומ' לאחריו אבל לא לפניו אבל בימים טובים ובראשי הרשים מותר לפניו ולאחריו ולמה באלו אסרו ובאלו התירו אלא אלו דברי חוררה ואין דברי תורה צריכין חיזוק ואלו דברי סופרים ודברי סופרים צריכין חיזוק רבי יוסי בן רוסא אומר משום רבי יוסי הגלילי כל הנשבע להחענו' בערבי שבתות ובערבי ימים טובים הריו זו שבועת שוא שמקצת ערב שבת כשבת ומקצת ערב יום טוב כיום טוב: בעשרים ותריין ביח בטילה עבירתא דאמר סנאה להיחאה להיכלא דלא למספר יום, ששלח נסקלנס אהר' הצלמים

שלפניהם כמו כן הכא כתי' דכיון דיום שלפני הפורים נתבטל משום עצמו ומותר להתענות לא יאסרו משום יום שלפני הפורים עכ"ל פי' מה שכתבו תוספות ז"ל דכיון דיום שלפני הפורים שנתבטלו מ"ט דידהו שהיו רגילין לעשות בהן ר"ל הוא יום נקבד כמו שפירש לקמן * ועוד תירץ הרא"ש על מהגבינו שנוהגין אנו להתענו' בערב פורים משום דכורים הוא דברי קבלה ודברי קבלה הוא כמו של תורה ואין צריכין חיזוק ולפניו ולאחריו הוא מותר כמו שמתרץ הגמרא על ג' ג' ג' ג' * וא"כ לפי משמעות התוספות נתי' סבירא להם שהלכה שנתלה מגילת תענית * וזאת הראב"ד ז"ל פוסק דדוקא יסיד מותר להתענות אבל צבור אסורים להתענות כמו שמוכח כאן בשמעתתא דאמר כי הא דרב קמחן גזר תעניתא בתריסר אמרו ליה רבנן יום טוריינום הוא אמר להו יום טוריינום גופיה בטולה הואיל ונהרנו בו שמעיה ואסיה אחיו משמע מזה משום שגזר תעניתא בצבור לכן אמרו ליה רבנן יום טוריינום הוא ר"ל אע"פ שנתלה מגילת תענית אפילו הכי אסור צבור להתענות בו לכן השיב להם יום טוריינום גופיה בטולה * אבל הר"ן דמה סברתו והביא ראיה מכוף פ"ק דר"ה שהוא להיכך וגם הב"י ז"ל פוסק בש"ע בא"ת כמו הר"ן דאפי' צבור מותר להתענות וגם משמעו' הרמב"ם ז"ל כן שלא מתלק בזה וכן אכחנו נוהגין להתענות אפילו צבור בימים האלו והב"י ז"ל מקשה על הטור ועל רבינו ירוסם שכתבו דברי הראב"ד בלא מולק ולא כתבו שאין המנהג כן עכ"ל וגם הרא"ש בכוף פ"ק דר"ה שכתב תענית כתב דברי הראב"ד בלא מולק וז"ל תכא ימים הכתובים במגילת תענית הם ולפניהם ולאסריהם אסורים שבתות וימים טובים הם אסורים ולפניהם ולאסריהם מותרים וכו' והאידנא בטלה מגילת תענית כדגריסין בפ"ק דר"ה * כתב הראב"ד ז"ל הא דאמר דבטלה מגילת תענית ה"מ לתענית יסיד אבל תענית צבור לא צריכין ביה כדאמר * רב קמחן גזר תעניתא בתריסר אמרו ליה רבנן האי יום טוריינום הוא אמר להו בטולה ולא אמר להו משום דבטלה מגילת תענית דיוסמתא דהא דקאמר והאידנא בטלה מגילת תענית האידנא בימי האמוראים קאמר בתר דשלומי תנאי וא"כ בימי רב קמחן בטלה מגילת תענית וא"ה קאמר דוקא משום דבטלה יום טוריינום אבל משום דבטלה מגילת תענית סממ' לא היה גזר תענית צבור עכ"ל ולא כתב עליו שום מולק כמו שכתב הטור ורבינו ירוסם ז"ל עכ"ל: **ובאמה** כ"ל לעכ"ד דכד עיינת בשמעתת' יתיר מסתבר כדברי הראב"ד ז"ל מדברי הר"ן ז"ל לכן משו' זה הרא"ש ז"ל והטור ורבינו ירוסם ז"ל לא כתבו עליו שום מולק * וזהו תמן תנין בכוף פ"ק דר"ה: איתמר רב דרבי קמינא אמרי בטלה מגילת תענית רבי יוסקן ור' יושע ב"ל אמרי לא בטלה מגילת תענית * רב ורבי קמינא אמרי בטלה מגילת

מגילת

הצלמים להעמידן בהיכל ובאתה שמועה לירושלים ערפ
 י"ט הראשון של חג : אמר להם שמעין הצדיק עשו
 מועדיכם בשמחה שאין אחד סכל הדברים הללו
 ששמעתם מי ששכן שכנתו בבית הזה כשם שעשה
 גיסים לאבותינו ככל דוד ודוד כך יעשה לנו גיסים כזמן
 הזה מיד שמע קול מבית קרשי הקרשים שהוא אומר
 בטילת עבירתא דאמר סנאה להיתאה להיכלא אקטיל
 נסקלנס בטלו נזירותיו וכתבו אותה שעה וכוונתו כיון
 שראה שהיו משמשין ובאין אמר להם צאו וקרמו לפני'ה
 וכשודעת להם הדבר צאו מלפניו כל גדולי ירושלים
 אמרו נמות כולנו ולא תהא לנו כזאת היו צועקים
 ומתחננין לשליח אמר להם עד שאתם צועקים ומתחננין
 לשליח התחננו וצועקו לאלהיכם שבשמי' להושיע אתכם
 כיון שהגיע לכרכין ראה בני אדם שהם מקדימין אותו
 מכל כרך וכרך כיון שראה אות' היה מחמיה אמר כמה
 מרובין אלו אמרו לו המסורות אלו הן היהודי' שהקדימו
 לפניך מכל כרך וכרך כיון שנכנס לכרך ראה בני אדם
 שהיו מוטלין בשוקים על השק ועל האפר לא הגיע
 לאגטיפרס (אגטיפרס כבר פרשתי זה אלכסנדרוס של
 טכרים) עד שבאת לו אנרת שנהרג נסקלנס ובטלו
 נזירותיו מיד בטלואת הצלמים ונררו אותם אותו
 היום עשאוהו יום טוב : בעשרים וחמניא ביה אינטול
 אנטיוכס מלכא מן ירושלים מפני שהיה מצר לבני
 ירושלים ובה להחריב את ירושלים ולהשמיד את כל
 היהודים ולא היו ישראל יכולין לצאת ולבא ביום אר"א
 בלילה ושמע שמועות רעות והלך לו ונפל במקומו ואותו
 היום שנטלוהו משם עשאוהו יום טוב :

סליק הפרק אחד עשר

ונגילת תענית דכתיב כה אמר ה' זכאות צום הרביעי וזום
 החמישי וזום השביעי וזום העשירי יהיה לבי' יהודה לששון
 ולשמחה קרי להו זום וקרי להו זום ושמחה הכי קאמר
 בזמן שיש שלום יהיו לששון ולשמחה אין שלום זום והנך כי
 הכי רבי יוסקן ור"ל אמרי לא בטלה מגילת תענית הכי
 הוא דתליכהו רחמכא בכנין ב"ה אכל הנך דקיימי קיימי
 מתיב רב כהכא מעשה ונזרו תענית במקוה בלוד וירד ר'
 אליעזר ורמץ ור' יהושע וסיפר ואמרו להם צאו והתענו
 על מה שהתעניתם אמר רב יוסף שאני מנוכה דאיכא
 מנוכה אמר ליה אביי ותבטל איהו ותבטל מנות' אלא אמר
 רב יוסף שאני מנוכה דמפרסמא ניסא ומפרש רמ"ז
 בטלה מגילת תענית לאמר מורכב הכית אין שלום זום
 אע"ג דנזמן הכית קריכהו מועדים טובים והנך כגוי
 דמגילת תענית כי הכי משויא להו כי היכא דהכי בטלה
 הכי כמי בטלה : דתליכהו בכנין דעל ידי מורכב הוקבע
 לזום ועל ידי הכנין הוקבעו לזום טובים שכשכנה בית
 שכי שלמו בני הגולה האבכה בזודש החמישי הזה כאשר
 עשיתי זה כמה שנים מיום האורבן כמו שכתב' שם שהשיבס
 הק"כ הכי צמתס וספור בחמישי ובשביעי זה שבעי' שנים
 ונז' ומכאן ואילך יהיו לששון ולשמחה ולמועדים טובים :
 וירד ר' אליעזר וכו' ור"א ור' יהושע אמר מורכב הכית היו
 דבימי רבן יוסקן בן זכאי רבס מרב הכית : התענו כלומר
 עשו תשובה : דמפרסמא ניסא כבר הוא גלוי לכל ישראל על
 יד שכהנו בו הימנה והסויקו בו כשל תורה ולא ככין לכטלו
 עכ"ל ומסקינן בגמרא והלכתא בטלה והלכתא לא בטלה
 קשיא הלכתא והלכתא לא קשיא כאן במנוכה וסורי'
 כאן בשאר יומי וא"כ לפי זה אינו כדקדק דברי הראב"ד
 בשביל התירת הר"ן שהקשה לפי סברת הראב"ד זל שלא
 אמרו שנטלה מגילת תענית אלא לענין תענית יסוד אכל
 לא לתענית צבור מאי מוקשה רב כהכא מעשה שגזרו תענית צבור
 דבטלה לא אמרו רק לענין תענית יסוד אכל לענין תענית צבור מרב כהכא המקשן
 דילמא רב כהכא היה צבור שדעת רב ור' מביא שאמרו לא בטלה אין סילוק בין תענית יסוד לתענית צבור דמשום זה
 הקשה עין הכרייתא מן המעשה של גזרת תענית צבור אכל עיקר הוכחה מן התרין שלא היה מתרץ זה דיש סילוק בין תענית
 צבור לתענית יסוד כוכל לומר באמת היה יכול לתרץ לסילוק זה אך יותר טוב להשיב שאני מנוכה דלפי האמת אין סילוק
 במנוכה בין תענית יסוד לתענית צבור כמו שאמר במסקנא והלכתא בטלה מגילת תענית בר' ממנוכה וסורים אכל אם
 היה משיב לו דמשום זה אמרו להם ר' אליעזר ור' יהושע צאו והתענו על מה שהתעניתם משום שגזרו התענית זה בצבור
 וא"כ משום מזה דאכור להתענות בו תענית יסוד מותר להתענות בו וזה אינו לפי האמת דמסק'
 דבמנוכה וסורים אכור להתענות בהם אף בתענית יסוד לכן השיב ר' יוסף תרין זה לפי האמת דמסקינן שאני מנוכה
 וסורים וכו' וא"כ מזה אינו מוכח כ"כ לומר כדברי הר"ן אכל סברת הראב"ד זל מוכח שפיר נוסכת תענית לפי
 האמת מרב כחמין עמנו וגם מרבנן שאמרו לו מדי מאי אמרו ליה רבנן והא יום טוריינוס הוא הא בטלה מגילת תענית
 בימי רב כחמין ועוד למה השיב לו רב כחמין יום טוריינוס נופיה בטולי בטלה ולמה לא השיב להם דכבר בטלה מגילת
 תענית דהא האמת כך הוא שנטלה מגילת תענית ואדרכא בתשובתו רב כחמין להם יום טוריינוס נופיה בטולי בטלה יש
 לטעות

הירוש' של מהרא"ה פרק אחר עשר

לעשות ולומר דאם לא היו מצטלים יום טוריינום נופיה הוה אסור להתענו' אפילו לאחר הקורבן וזה ליתא לפי האמת
שק"ל שבטלה מנילת תענית וזה שכתב הר"ן ז"ל דכתיב למיקום ארעתיא אי עביד הכי משהו דסבד בטלה ואסור ואמר
להו דאפילו למ"ד לא בטלה דיום טוריינום נופיה בטלי בטלה עכ"ל והו דוקא גדול דלמיה להם למיקום ארעתיא אי עביד
הכי משהו דסבד בטלה דפשיטא עביד הכי משהו דנימי רב נחמן כבר נפסק הלכה דבטלה מנילת תענית כוון שכתב
הרא"ש ז"ל בהד"ל לכן דעת הרא"ש ז"ל מסכים עם דעת הראב"ד ז"ל כן כ"ל : אבל מ"מ קשה לי על דברי הראב"ד ז"ל
שמחלק בין תענית כבוד לתענית ימיד דהא מושמע דלמ"ד שבטלה מנילת תענית אין סילוק בין תענית ימיד לתענית
כבוד ובטלה מנילת תענית מכל וכל ואפי' תענית כבוד גורין נו דהטעם של רב ור' חנינא דאמרו שבטלה הוא מן הפסוק
כה אמר ה' כנאות נוס הרביעי וזו המישי וזו השביעי וזו העשירי יהיה לבית יהודה ששון ושמחה בזמן שיש שלום
יש שמחה אין שלום אין שמחה ויש בוס והכך נמי כי הכי וזו הרביעי וזו המישי כולם הם תענית כבוד ואפילו הכי
אמר אין שלום היינו אחר המורבן בטלה מן השמחה ויש צום היינו צומות אלו לגזור תענית אפילו בכבוד ואמר על זה
והכך פ' שאר ימים של מנילת תענית דומים הם כי הנך משמע שבטלה מנילת תענית מכל וכל ואפי' תענית כבוד מותר
להתענות בהם : ונ"ל ליישב דלאו דווקא אחר והכך נמי כי הכי להיות דומים לכל מילי ואפילו לענין תענית כבוד
כמי אף למקצת הם דומין דהיינו לענין תענית ימיד דאף רב ור' חנינא סברו סברה זו דתלינהו בבנין בית המקדש דבימי
המורבן הראשון היו מניענים צומות אלו וכשכננה בית שני היו ימים טובים וכשסוד נכרוב הבית שני סודו הימים אלו
למקומם הראשון ומותר להתענות בהן בכבוד כמו שהיו בימים הקדמוני' בימי המורבן הראשון אבל הנך ימים של מנילת
תענית באותן הימים לא היה בהן תענית כבוד קבוע בתפילה אלא מי שהיה רוצה היה מתענה כו תענית ימיד או תעני'
כבוד כשאירע לישראל ח' זרה באותן הימים היו מתענים תענית כבוד ואפי' כשאוהו סנויים זל ימים טובים מחמת
הניסים שנעשה בהן ואסרוהו להתענות בהן הן ימיד והן כבוד ואפי' כשבטלה מנילת תענית בטלה מתענית ימיד
אבל כבוד לא בטלה דאף כזו השביעי וזו העשירי אש לא היה קודם בנין בית שני תענית כבוד נ"כ לא היה בטלה
מנילת תענית שלהם לאחר המורבן הבית שני לגזור בהם תענית כבוד אבל לענין תענית ימיד הם דומין לצומות אלו
בזמן שאין שלום צום ה"ה נ"כ בימים אלו של מנילת תענית בזמן שאין שלום היינו לאחר המורבן צום הרביעי וזו
אבל לא תענית כבוד אלא רבי יוסמן ור' זבד סברי שאין להם דמיון כלל להכך צומות שבכתבו בכסוק צום הרביעי וזו
המישי דהני תלינהו רמזא בבנין הבית פי' כשמרב הבית ראשון קבעו צומות אלו וכשכננה בית שני בטלו ויהיה להם
לשון ולשמחה וא"כ הסדרת כותן עכשיו כשמרב בית שני סודו למקומם ומותר להתענות בהם אבל שאר ימים של
מנילת תענית בתפילה לא קבעו אותם מחמת בנין הבית א"כ אף לאחר המורבן אינם בטלים ואסור להתענות בהן
אפילו ימיד וזו ק' יוכן כ"ל פשוט לדעת הראב"ד ז"ל :

מסכת מגילת העניית פרק שנים עשר

פירוש של מהרא"ה

א יום תרועת מטרא לירד מטר בזמנו' ואם התריעו
בראשון למה התריעו ככל למה ב' פעמי' קס"ד שהיו מתריעין
שני פעמים על שנה זו ומשני לא על שנה אחת לא ראשון
משנה זו והשני משנה אחרת לכן אמר ולא כל הכתוב
במגילה הזאת ראשון הוא ראשון וכו' דלא היו מתריעין
השני פעמים על ענין אחת על שנה זו אלא השניה על שנה
אחרת וא"כ אין שייך לומר בזה ראשון ושני אלא תפסו
להם מדש ראשון וכל שיש בו דהיינו אם היתה השנה
משוברת א' ראשון משנה זו פי' אדר ראשון משנה זו ושני זו
אדר שני משנה אחר' וכו' : את לוליינום ואת פסוק אסיו פי'
רש"י ז"ל דמיקום צמודים היו : ב בלודקייא היא לוד
והיינו דאמרינן בכל דוכתא הרוני לוד אין כל בריה יכולה
לעמוד במסיכתא בנן עדן ויש אימרים סכהרנו על בתו של
חלק שמנאפת הרונה ואמרו היהודים הרגו ונגזר גזירה
על

אדר בתסני' ותשעה באדר א' יום תרועת מיטרא
ואם התריעו בראשון למה התריעו בשני לא
ראשון משנה זו ושני משנה אחרת ולא כל הכתוב
במגיל הזאת ראשון הוא ראשון שנ הוא שני שלישי הוא
שלישי אלא הפסוק להם הושראשון וכל שיש בו : בתרין
עשר ביה יום טוריינום מתפס אה לוליינום ואתפסום
אחיו כ בלודקייא אמר אם מעמיו של חנניה מישאל
ועזריה אהם יבא אלהיכם ויציל אתכם מיד יכרדך
שהציל לחנניה מישאל ועזריה מיד נבוכד נצר אמרו לו
חנניה מישאל ועזריה צדיקים כשרין היו ונבוכד נצר
מלך הגוץ היה וראוי לעשות נס על ידו אבל אהה מלך
רשע אהה ואין ראוי לעשות נס על ידך ואנו חייבין מיחה
ואם אן אהה הורגנו הרבה הורגים יש למקום הרבה
דובים הרבה אריות הרבה נחשים הרבה עקריבי' שיפגעו
בנו

של מוכאיהן של ישראל ועמדו אלו וכדו את ישראל ואמר
אכוהרנכו והרנ החלך לאלו בלבד עכ"ל רש"י ז"ל ג
ואם אתה הורגו טס במכת תענית גרם הכי אלא לא
מכרנו הק"נה בידך אלא שעתיד ליכרע דמיכו מידך אף
של פי כן הרנו וכו' ד דיוכלה של רומי מכרש רש"י ז"ל
שני שרים וכן מטפולין של מלכים למון שרים : ה
בגירין מקלות כמו גירי ענים : ו ונדקטות זה ענים
גדולים : ז עשו אותיו טוב ולמעלה אכל הגם של
טוריינום לא מכיים עשו אותו יום טוב כל טסוס דנמרא
מסכת תעני' אער יום טוריינום גוכיה בטולי מצטל הואיל
ונכרנו טו שמעיה ואמיה אחיו ומכרש רש"י טס מס'דים
היו ולא כירוש מי בס דאותו טאלל האריה עידו היה ולא
שמעיה אכל ה"ט של נקבור נטאר דמקומו כמו טאר ימים
טוכים של מגילת תענית עד טבאו האמרוכים זכטלו
מגילות תענית : וכל לפי המבנה דשמעתתא טבטלה
יום טוריינום ה"ט שמשו על הגם של נקבור מיירי בכל
ענין דלא למוסד ודלא להתענה ולא ככברת מוקטן
טרה לאוקמא המתניתין כרבין דוקא ופי' טעשו מתקולס
על הגם של טוריינום מיירי לענין דלא להתענה ולא
למסד ובמר מדעה יט של נקבור ל"ט של טוריינום זא"כ
לפי זה גס יט של נקבור מיירי לענין דלא להתענה ולא
לענין דלא להכפדא אלא מיירי בכל ענין אפי' דלא למכפד
והמתניתין של מסכת מגילה של אעפי' טאמ' מקדימין ולא
מאחרין מותרין בהכפד ובתענית אמיה אליבא דכ"ע או
כרבין או כר' יוסי ודוק בשמעתתא : בירושלמי מסי' וכתב
מלמטן הפה שדיכר באשמה וכיד טפטטה בגאוס תלוין
בקוטטש נגד ירושלים : ו אלא שנאולת אנרים נוספת
טנפה אע"פי שידעו אותו אעפ"כ יט סילוק בינו ובין
גאולת אנרים טזה נוספת טנפה וזה יום אסד : ז
ד"א ומה גאולת אנרים וכו' כלומר טלא מדטו מנאל' מנרי'
למדו ק'ו לעטותו יום טוב : ח אמר ר' יהושע בן קרפס
מיום שמת מטס לא עמד נביא וסידש וכו' טס בירושלמי
כטטלט מרדכי לכעוב נספר לקיים את ימי פורים האלס
כמה זקנים וכנאיים היו מטטטרים על זה אמרו כמוב לה
טטנות אשר טזה ה' את מטס אותו המנות טכטטוינו מפי
מטה כך אמר לנו מטה אין כניא אפר טמיד למדט לבס
דנר מטטה ומרדכי ואסתר מנקטס למדט לנו דנרי' לא
זו טטס כוטאין זנותין דנר עד טהאיר הק"נה את
עיניהם

בנו ג ואם אתה הורגו עתיד הק"נה להכות דמינו
מידך : אמרו לא נפע משם עד שבאת עליו ד דיופלה
של רומי ופצעו את מוחו ס בגירין ו נבבקעות :
בחליכר ביה יום נקבור אמרו ניקבור אחר מאפרכי של
כלבי יונים היה עובר לאלככנריא בכל יום יום היה
מניף ידו כנגד ירושלים וכנגד בית המקדש ומחרף
זכנדף זכנאץ ואמ' כתי יפלו בידי ואהרופ את המגדל
הזה וכשנברר מלכות ב"ח השמונאי ונצחום נכוסו
להילוח שלו והיה הרג' עד שהגיעו לקרובין שלו וההכו
את ראשם וקצצו את בהונות ידיהם ורגליהם והתכואת
ראשו וקצצו בהונות ידיו ורגליו ותלאוהו נגד ירושלים
וכהבו מלכטן הפה שדבר בנאוה וידים שהיו מניפו' נגד
יהודה וירושלים ועל בית הכקדש נקמה זו העשה בהם
ונאותו היום שטשו לו כך עשו אותו יום טוב :
בארבעה עשר ביה ובהטשה עשר ביה ימי פוריא אינון
דלא לככפר ימים שנעשו גרם ניכים לישראל על ידי
מרדכי זאכר ועטאום ימים טובים : י אמר ר'
יהושע בן קרחה מיום שמת משה לא עמד נביא וחירש
טצות לישראל חוץ סטצות פורים : י אלא שגאולת
מצרים גוהנה שבעת ימים וגאולת מרדכי ואסתר אינה
גוהנה אלא יום אחר ז ד"א וכר גאולת מצרים שלא
נגודה גזירה אלא על הזכרים גאולת מרדכי ואסתר
שגוה גזרה על הזכרים ועל הנקבות מנער ועד זקן טף
ונשי' ביום אחר על אחת כמה וכמה טאנו חייבין לעשר'
אוחס ימים טובים בכל טנה ושנה : כ בשיהא עשר ביה
טדיו למבנא שור ירושלים דלא למכפד מפני שכתרוהו
אויבים וכשהחילו לבנותו אותו היום עטאוהו יום טוב
ששפחה היא לפני מקום שירושלים נבנת שני' כה אמר
ה' שבתאי ציון ושכנתי בחוכך ירושלים ונקראה ירושלים
עיר האמת הר' צבאותה הקדש : ואמר שבתאי
לירושלים ברהמים בתי יבנח בה נאם ה' וגומר ואומר
הוא יבנה עירי ונלותי ישלח לא בכחיר ולא בשוחד אמ'
ה' צבאות : בשבעה עשר ביה קמו עממייא על פליטת
בפריא כמדינח בליקות וביה זכראי והנה פורקן לבירת
ישראל שכשירד ינאי המלך להרוג את החכמים ברחו
טלפניו והלכו להם לסוריא ושרו במדינת קובליק ס
ונכנסו ראויים עליה שבאותו מקום וצרו על הם להרגם
והגיעו גרם זיע גדולה ורכו מהם טכה רבה והשאירו
בהם פליטה והלכו להם לבי' זבדי וישבושם עד שהשכה
להם עד השכה וברחו להם ובאותו היום שברחו משם עטאוהו יום טוב :
לסרוג הבמי ישראל עלה הים והשחית שליש בישוב : בעשרים ביה צמו עטא למטרא ונחה להון ספני שהיה רעבון
ברחו משם י רבי יהודה אומר כום קשור היה להם גפה וכל מי שהוא רואה אותו כמדוכה עאי שם יהודי וישבו
להם עד השכה וברחו להם ובאותו היום שברחו משם עטאוהו יום טוב : רבי הידקא אומר יום שבקשו אויבים
לסרוג הבמי ישראל עלה הים והשחית שליש בישוב : בעשרים ביה צמו עטא למטרא ונחה להון ספני שהיה רעבון

תענית להיות סתענה בשני ובחשי חייה מתענה
 וסלים פגעו בו ימים פוכים אלו הכתובים בתגילת
 חזני חריזה מספר יזה הכלל כל שנדרו קוד גזירותינו
 חרחה גזירותינו מפני נדרו ואם גזירותינו קודם נדרו
 ירחח נדרו מפני גזירותינו ואין בין אדר הראשון לאדר
 השני אלא קריאת מגילתו שלוח מתנות לאביזנים רבן
 שמעון בן גמליאל אומר כל מצוה שנהגה באדר ראשון
 אינה נוחגת באדר שני הוציאן האספר ותענית שנהגה
 זה בזה: וכוונתן

כל אינו דאיתי עלוסימן קדמת דכא יאמר כגלו:
 עם כחמפת תעני פרק ראשון דף יב אימת מקטיל
 לה התעני רב אמר במכא ושמואל אמר בתפלת המכא וכו'
 מפרש דף יג רב אמר במכא כוונת המכא ואפילו כשוק
 אומר הריני מתר בתענית ושמואל אמר בתפלת המכא
 בסופה תוספת דני ותקנוכי עד שאומ' הריני מתר בתענית
 ודוקא קצת מכא משו' דסמוך לתפיל' יוס תעניתו לאשוקי
 תפלת יונג דיקא כמי מדפסק שמואל ופליג אדרב דאמר
 כוונת המכא שיטורא יתירא' ותוספות אל מפרשים יאמר
 באלף הוי לשון אסור שאוסר את עצמו וייתר הוי לשון
 קדמת דכא יאמר סתם ולא כגלו דאל' הוי דכריס סמוטין זה את זה כגרייתא גופא שאמר אפ"כ זה הכלל כל שנדרו קודם
 גזירותינו תדחה גזירותינו מפני נדרו משמע סתם כל שנדרו קודם אפילו לא קבלו כשעת תפלת המכא וכן מפרש דף
 יג ועל זה אמר אפ"כ כינר יקיד שקבל פליו תענית להיו מתענה בשני ובחשי חרי' זה מתענה ותפלת המכא משמע מזה שאין
 צריך לקבל דוקא בתפלת המכא דא"כ צריך לקבל בתפלת המכא' ה"לל כפי' חרי' זה מקבל עליו בתפלת המכא ומשלי' לא ע"כ
 עדי' נקבל שקבל כח עליו להיו מתענה ועל זה אמר כל איבש דאימי עלוסי' ען קדמת דכא יאמר כלות' יהא באסורו אפ"כ
 שפגעו בו יט' לאו הכתובים כמגילת תענית אפ"כ הוא באסורו דמן קדמת דכא' וכן הוא עובד מן המקצן שנקשה
 ע"י לאו ייתר כגלו ואם הנרסא שלפניו הוא אע"פ למס' אמר הלשון ע"י לאו הוא כתיב כפירוש יאמר כגלו: וכן הוא
 מוכח מדברי הפוסקים אל ואל בטור א"ת הלכות תענית סימן תקס"ג אימתו עקבנו רב אמר במכא כשיגיע זמן המכא
 אומר הריני בתענית יקיד נמך ושמואל אמר בתפלת המכא פי' ר"ס שיאמר בשועט תפלת הריני בתענית יקיד למס'
 ימי' דגון מלפניך שתקבלנו באכסו וכו' ור"ף פסק כשמואל וסרא"ד פסק כרב וכיון דאיכא פלוגתא דרבנן טוב שלא
 להפסיק בתפילת עכ"ל וכתב ב"ה לן פסק הרמב"ם אל כשמואל וסרא"ד פסק כרב' ואל הראש סרא"ד כתב ב"ה ר"ף
 פסק כשמואל משום דאמר רב יוסף כוונתו מתענה ולא עשור דלא עסק הלכתא אלא מתענה אמר וכיון דתני כדרי'
 דלא כרב יוסף מדמי' סברא ליה וקיימא שמתתא כין רב ושמואל וקיימא לן הלכתא כרב כן נראה לי וכן עמ' דרב
 ער כאן דברי' סרא"ד עכ"ל של ב"ה: ואל' עשע לפי דברי' סרא"ד לגרוס כאן יאמר סתם ולא כגלו אליבא
 דכ"ע אפי' לשמואל דאל' כשפליגו בנרסאות דלשמואל סוף הנרסא יאמר כגלו ולרב סוף הנרסא יאמר סתם א"כ למס'
 כתב סרא"ד ד"ל דמכא כגרייתא נראה דברי' שמואל מכל' וכל' היא סוף הנרסא יאמר כגלו אלא עכ"ל דלא קאמלנו
 אלא מ' אמר יוס' משום לשון ואמר' אימר עכשו בתפילת' כך סבר שמואל ופ' אמר יאמר משמע יהיה אסור אפילו אם
 קבל עליו קודם לכן ואל' ככאן גרס יאמר באלף א"כ כגלו אינו ככן דוח סותר אתו כן כ"ל ברור:

ומה שהקשה הכ"ל על טור ואל' אינו יכול ליישב לפי מה שפירש' אל בדברי רב ושמואל שכתב במכא בואן המכא
 ואפילו כשוק אומר הריני מתר בתענית וכתפלת המכא אליבא דשמואל בסופה תוספת דני ותקנוכיה עד
 שאומר הריני מתר בתענית ודוקא קצת מכא משום דסמוך לתפילת יוס' תעניתו לאשוקי תפלת יונג ודייקא מדפסק
 שמואל ופליג אדרב דאמר כוונת המכא שיטורא יתירא' עכ"ל אמר דשמואל בתפלת המכא דוקא קאמר וכיון שכן ה"לך
 כתב רבינו כיון דאיכא פלוגתא דרבנן טוב שלא להפסיק בתפלת המכא שכתב יונג ידי' כולם וליתא דהא כוונת
 דפסק הלכה כשמואל בתפלת המכא כמי' בדוקא' וגם אין לומר דרבינו סובר כוונתו דברי' שמואל מודה לרב דאם
 קבלו במכא קודם תפלת המכא ספיר דמיוכ' ש קודם לכן אבל רב לית ליה דשמואל ע"כ דלמס' פרוש' צריך לומר
 דרב סובר דקודם תפלת המכא צריך לקבלו אבל משהתחיל להתפלל תפלת המכא לא מהני קבלה דאל' כ' כמי' פליגי
 ואל' יקשה דלמאן דלפסק כרב קודם תפלת המכא דוקא בעינן והוה ליה ליתכנו לכתוב כן כדרי' ואיפשר לומר
 דסבר כפי' רש"י וק' טוב' שלא להפסיק בתפלתו לומר שלא לאומרה בשוגע תפלה כמו שפירש' ר"ס אלא בסוף התפלה
 זכרו שכתב הרמב"ם אל שיאמר אפה התפלה מתר איה בתענית דכיון דסמוך הקבלה לתפלת המכא הוי ליה שואל
 בתפלת המכא ויונא ידי' מוכתו לדברי' הכל' וינתה ככון לפשה דכפי' קאמר מאמר שאין הכל משכימים דהלכה כשמואל
 מוטב להטי' דברי' ולאחו דברי' רב דלמאן לית הלכתא כוונתיה דשמואל ובמנא עסקין בתפלה אבל אי לא יאשום

כה וכותבין בשטר אדר ראשון אלא שכותבין תניין וכו' לכאורה אין לזה פירוש כלל דכאוי קא מפלגי ת"ק ורבינו יוסי ורבי יהודה עד שמצאתי גרסא בירושלמי אבל לענין ספרות כותבין אדר הראשון ואדר השני אלא שכותבין אדר השני תניין ר' יהודה אומר אדר השני בותב ת"ו וד"ו ונפירוש על ירושלמי כותבין וז"ל כותב ת"ו וד"ו פ"ל רמ"ו באות ת"ו שהוא אדר תניין. ופ"ס בירושלמי במסכת שקלים כתב בעל הפירוש וז"ל אבל מצאתי מונה דהכי כ"ל ה"ל להלכה לא אבל לענין ספרות כותבין אדר הראשון ואדר השני שני דברי ר"מ ר' יהודה אומר אדר הראשון סתם ואדר השני תניין ובהא פליגי ר"א סבר אדר שני עיקר ור' סבר אדר הראשון עיקר עכ"ל: וקשה לי על דבריו שכתב ובהא פליגי ר"מ סבר אדר שני עיקר ור"א סבר אדר הראשון עיקר דבשלמא ליבא דר' יהודה ניחא דהוא אומר בפירוש אדר הראשון סתם ואדר השני תניין ר"ל אין צריך לכתוב בפירוש א"ס הוא רונה לכתוב בשטר אדר ראשון אלא כותב סתם אדר ומסתמא הוא אדר ראשון דהו"ו עיקר ונשני צריך לכתוב בהדי תניין אלא לר"מ דאמר בתרווייהו צריך לכתוב ולפרש אדר ראשון ראשון ואדר שני שני א"כ מכלן שאדר שני הוא עיקר:

כס וכותבין בשטר אדר ראשון אלא שכותבין תניין ר' יוסי אומר אין כותבין אלא חגיגין רבי יהוד' אומר אדר השני נכתב ומי בכתב בגיל העני' סיפתו של רבי אליעזר בן חגיגא בן חזקיה בן גרון כתבו סגילות חגיגת' ולמה כתבוה מפני שאין לפורין בצרות ואין הצרות מצויות לבוא עליהם לא בזמן הזה שהם לפורין בצרות והצרות באות עליהם אם היו כל הימים דיו וכל האנשים קולמוסים וכל בני אדם לבלרין אינם מספיקין לכחוב הצרות הבאות עליה' בכל שנה ושנה: ד"א אין שומה נפגע ולא בשר המת מרניש באיזמל:

כ"ל שאל שאל אדם אדם דרכיו בשומע תפלה ועוד דהא איפשר לאומרו בתפלה בלי שיפסיק בה דהיינו שיאמר אותה בסוף התפלה וכמו שכתב רבינו נסיון תקפ"ט שהתענה בשבת יכלול ענינו באלהי נצור וזה הדרך הטוב וישר לצאת ידי כולם דלפי פירוש' שו"ת כפי פשט השמועה לרב ודאי שפיר דעי לקבל בתפלת המנחה בוכ"ט עכ"ל של ב"ר ז"ל:

ותמיה לי עליו שוארין כאן שאינו צורך כ"כ דפשיט' הטור סובר כפי"רש' שמקבל עליו התענית בסוף התפלה קודם להי נצור וזה יוצא ידי כולם דאף רב מודה לשמואל שיכול לקבל בתפלת המנחה ועם שכתב הב"י בלשון ואפשר לומר דסובר כפי"רש' נראה לי פשוט וזהו המשמעות הטור וכיון דאיכא פלוגתא דרבותא טוב שלא להפסיק בתפלה אלא בסוף התפלה כדי לצאת ידי כולם: **ובמה** שהקשה הב"י ולמה לא יפסיק בתפלה דהא ק"ל שאל אדם דרכיו בשומע תפלה כ"ל ליישב דזה קבלת התענית שמקבל על עצמו הוא בשביל הכבוד וא"כ ומה שכתב ר"ס יאמר בתפלת המנחה עשר אהיה בתענית יהי רצון שתהא תפלתי ביום תעבתי מוקובלת עיקר הכוונה כדי לקבל עליו בתפלתו התענית כדאמר בגמרא איעת מקבלו רב אמר במנחה ושמואל אומר בתפלת המנחה ועל זה מפרש ר"ס פירושו ואנב שמקבל עליו התענית בתפלת המנחה

סליק הפרק שנים עשר
יהודה ניחא דהוא אומר בפירוש אדר הראשון סתם ואדר השני תניין ר"ל אין צריך לכתוב בפירוש א"ס הוא רונה לכתוב בשטר אדר ראשון אלא כותב סתם אדר ומסתמא הוא אדר ראשון דהו"ו עיקר ונשני צריך לכתוב בהדי תניין אלא לר"מ דאמר בתרווייהו צריך לכתוב ולפרש אדר ראשון ראשון ואדר שני שני א"כ מכלן שאדר שני הוא עיקר: ונפרק הקונס במסכת כדריס שס על מתניתין קונס יין שאינו טועם לשכר כתעברה השנה וכו' אומר בגמרא שס דתני' אדר הראשון כותב אדר ראשון אדר שני כותב אדר סתם דברי ר"א רבי יהודה אומר אדר הראשון כותב סתם אדר שני כותב תניין. וא"כ שס הוא ניחא דמפרש ר"מ אדר שני כותב אדר סתם אבל לפי גרס' ירושלמי לא מוכח עידי אליבא דר"מ דאמר שני הוא עיקר דילמא דאדר ראשון הוא עיקר אבל לפי גרס' שלנו הוא יותר טוב דפ"ק סבר וכותבין בשטר אדר אלא שכותבין תניין פי' כשרונה לכתוב בשטר אדר ראשון ולא אדר סתם אבל אדר שני אין צריך לכתוב בפירוש אדר שני אלא סתם אדר אלא שכותבין תניין פי' המכהג שלמס הים לכתוב תניין אבל לא מדיכא כי אף סתם אדר ג"כ משמע אדר שני ומסתמא דת"ק ר"מ היא ורבי יוסי סבר אין כותבין לא תניין פי' מדיכא צריך לכתוב בפירוש תניין אבל לא סתם אדר כי סתם אדר קאי על אדר ראשון ועל אדר שני ובא רבי יהודה לפלוג על ר' יוסי דסתם אדר הוא אדר ראשון דוקא וא"כ כשרנה לכתוב אדר ראשון אין צריך לכתוב רק אדר פתס ואדר ב' צריך לכתוב בפירוש אדר ב' ולא סתם אדר לכן אמר ר' יהודה אדר סב' ככתב בפ"ל לאפוקי אדר ראשון אין ככתב בפ"ל אדר ראשון אלא סתם אדר ודו"ק ועיין שס בכדריס ואוקמא הלכה כר"מ:

סליק הפרק שנים עשר
סליק הפרק שנים עשר

חידושי של מהרא"ה פרק שנים עשר

המחנה אומר נ"כ יהי רצון וכו' וההפלה אומר כמו למחר בתפלת עננו וכו' ביום נוס תענית וא"כ אין זה קרא שיש
 אדם זרכיו בתפלה אלא כדי לאמר את עצמו באישר קבלת הכדר של תענית לכן לא יפסיק בתוך שומע תפלה אלא לאמר
 התפלה קודם אלהי נגזר וכמו שכתב הסוד מי שמתענה בשבת יאמר קודם אלהי נגזר עבנו: כן כ"ל כדור וכן הוה
 שביע בש"ע בהנהגה של ר' משה איסרלש שכתב אחר שכתב הכ' הלשון של הרמב"ם ז"ל אימת מקבלו בתפל' המכסה אומר
 בשומע תפלה או אחר שביים תפלתו קודם שיעקר רגליו וכו' ועוד יותר לקבלו אחר התפלה מנשעת התפלה כדי שלא
 להפסיק בתפלתו כי אחר התפלה קודם אלהי נגזר כדי לזאת ידי כולם כמו שכתב הטור וק"ל:

כתבו תוספות ז"ל ואם גזירתו קודם לנדרו תבטל גזירתו את נדרו אומר רמ"א ידמה נדרו מכל וכל ולא יסלם
 אותו התענית והר"י מסופק בדבר ויש להחמיר דוקא אותו היום לא יתענה אבל יסלם אותו ליום אחר וכן
 יש לומר שלא להתענות בר"ק ובמנוחה ובפורים דמאלו ודאי לא בטלה מגילת תענית: ואין בין אדר הראשון לאדר
 השני וכו' דהיינו לכל הדברים לעשות סעודה גדולה וכן שאר הדברים שנהגים בפורים וכן שמעון בן גמליאל סובר
 כל המנוה שניהגת באדר ראשון אינה כוהגת באדר שני מן עין ההספד ותענית שנהגים זה בזה בטור כתב מחלוקת
 בין המוסקים ז"ל וז"ל והא דיוס יד וט"ו דאדר ראשון והשני שוין בהספד ותענית היינו דוקא בשקראו המגילה וכו' ביום
 נראה להם לעבד השנה אבל אם לא קראו המגילה מותרין בהספד ותענית ובהספד המנוה כתב שאסורים בהספד
 ותענית בכל השנים אע"פ שלא קראו המגילה וכן יראה מדברי הרמב"ם ז"ל וכן כתב הר"ק ז"ל שצריך להדביר בסעודה
 ב"ד אבל בט"ו כתב שאין צריך להרבות בו בסעודה וא"ל כתב כסדרא הראשונה עכ"ל: וכתב ב"ד ז"ל וטעם של
 הרא"ש מדאמרינן בפ"ק דמגילה תכן קראו את המגילה באדר הראשון ונתעברה השנה קורין אותה באדר שני ואין בין
 אדר ראשון לאדר שני אלא קריאת מגילה בלבד ומתנות לאיכונים ובגמרא איכילני תנאי במלתא ומסיים בה ושווין
 בהספד ונתענית שאסורים זה בזה וכתב הרא"ש ושווין בהספד ונתענית דאסורים זה בזה פירש אם קראו המגילה ב"ד
 וכו' ביום עברו השנה אסור בהספד ונתענית אבל בשאר שנה מעוברת כ"ל שמוחר בהספד ונתענית עכ"ל וכתב הכ"ז ז"ל
 כידוע על דברי הרא"ש ז"ל וז"ל מה שכתב הראש בן ביום ואם לא נראה להם לעבד עד אחר אותו היום כשיטא דאסור
 בהספד ונתענית שמתאשר שנתו היום לא היה בדעתם לעבד ה"ל באותו היום כשאר שנים בשושות עכ"ל:

ולי נראה דזהו פשוט ואין צריך הרב ב"ד ז"ל להאריך בזה דפשיטא אם לא היה בדעתם לעבד אותו היום וסברו שנת
 פורים היום ועשו אותו יט גמור בוודאי הוא אסור בהספד ונתענית ואם בא לאשמעינן דאם עברו אחר אותו
 היום שמוחר למחר ביום ט"ו להתענות אע"פ שקראו המגילה ב"ד אין הסדרא נותנת כן שיהיה מותר להתענות
 ביום המחר בט"ו ואם כבר קראו המגילה ב"ד דהנהו שני ימים כיומי אריכתא דמי לענין הספד ותענית דאף הר"ק ז"ל
 דמחלק בין שני ימים אלו לא מחלק רק לענין להרבות בסעודה שאין צריך בט"ו להרבות בסעודה כמו ב"ד אבל לענין
 הספד ותענית הם שווין א"כ לא היה צריך הרב ב"ד להאריך בזה דזהו פשוט אך הוא כתב במילתא דפשיט' כמו שפסיק
 בלשונו ופשוט הוא: וב"ד ז"ל כתב בש"ע שלו אלו שתי דעות יא שאסור בהספד ונתענית באדר ראשון ויא שמוחר בהספד
 ונתענית אבל הגהות ר' משה איסרלש ז"ל כתב המנהג כסדרא הראשונה: ומה שכתב הטור בשם הר"ק ז"ל וצריך להרבות
 בו בסעודה ב"ד אבל בט"ו כתב שאין צריך להרבות בו בסעודה כתב ב"ד בשם הנהגת מיימוני וטעמא משום דאמר תלמוד'
 אין בין אדר ראשון וכו' ולא הזכיר ט"ו וטעמא אינו מוכח משום זה דנקט אותו שהוא עיקר עכ"ל:

בירוש של מהרא"ה מסכת מגילת תענית מאמר אחרון

<p>ואלו הימים שמתענין בהן מן התורה מפרש הכ"ז ז"ל על כה"ג שכתב אלו הימים שמתענין בהם אף על גב דמתקב' סמיים הם קרי להן מן התורה למחר שיש לומר נהם כמו בשל תורה עכ"ל: לא יאכל ולא ישתה עו הערב כתב ב"ד ז"ל כלומר עד סקיעת</p>	<p>ואלו הימים שכתענין בהם מן רחורה וכל הסתענה בהם לא יאכל ולא ישתה עו הערב באחד בניסן כררו בניו של אהרן בעשרה בו טהר כרים הנביאה ונכתב חנארי בעשרים ושעה בו כה יהושע בן נון: א בעשרה באייר כת יולי דבהן ושני בניו ונשבה ארון הדבר בעשרים והשעה בו כת שמואל הנביא וכפרו לו</p>
---	--

חידושי של מהרא"ה א בעשרה באייר ופ עלי הכהן וכו' ועכשיו קרה ה' אפני על מדינת כולין גדול בר' תאייר שנת מט"ו לפ"ק הרגו האויבים הרב רב בישראל בניתי ומשונות קשות ונהרגו על קדושת השם ואני הייתי בתוך המהפכה זו ודאייתי רבים קפצו לתוך העים על קדושת השם

מאמר אחרון

סקיפת הקמה דסיינו זאת הכוכבים כמו שכתבאר בסיון
 תקס"ב ולא כמו מי שגיל להתענות עשרת ימי שוכה
 שאין צריך להתענות רק עד שיטאו מבית הכנסת כמבואר
 שם וכל הימים הכתובים בסיון הזה כתובים בכלכו
 סיון ס"ג אבל לא ראיתי מעולם
 ולא שפיעתי מי שכהן להתענות
 דהם ובאמת שיש לתמוה על מי
 שתקן היאך תיקן קצתם להתענו'
 כ"ק עכ"ל וכש"ע כתב בעל
 הג"ה טוב שלא להשלים:
 כ"ק :

לו כל ישראל: ב בעשרים ושלושה בסיון
 בטלו הבכורים מלעלות לירושלים בימי
 ירבעם בן נבט בעשרים וחמשה בו נהרג
 רבן שמעון בן נמליאל ור' ישמעאל בן
 אלישע ור' חנינא סגן הכהנים בעשרים
 ושבעה בו נשרף ר' חנינא בן תרדיון וספר
 חורח עמו בשבעה עשר בחמוז נשתברו
 הלוחות ובטל התמיד ושרף אפוסטומוס
 באחר באב מת אהרן כהן הגדול בהשעה
 באב נגור על אבותינו שלא יכנסו לארץ וחרב הבית בראשונה ובשניה וזכר'
 ביתר ונחרשה העיר בשמונה עשר בו ככה נר מערבי בימי אחו' בשבעה
 עשר ס"א נ' בשבעה באלול מתו מוציא רבת הארץ רעה במגפה
 בשלושה בתשרי נהרג גדליהו בן אחיקם בן שפן והיהודי אשר היו עמו במצפה
 בחמשה בו מתו עשרים אנשים מירושל' ונחבש רבי עקיבא בן יוסף בבית
 האסורין ומת בשבעה בו (ס"א בששה בו) נגור על אבותינו שימותו בחרב
 ורעב מפני מעשה העגל (ס"א בשבעה בו מתו עושי העגל) בששי במרחשון
 עורו אה עני צדקיהו מלך יהודה ושחטו בניו לעיניו בשבעה בכסליו שרף
 יהויקים את המגילה שכתב ברוך בן נריה מפי ירמיהו בשמונה בשבת נכתבה
 התורה יונת בימי חלמי המלך והחושך בא לעולם

השם וימי כי נגש האויב לכוא והיה קרוב מאוד לכוא
 אנחנו והייתי כיוכ' בקנני הסלע וה' היה לי בעורי ויילכו
 מתרב מתם והיה ממש כפשע ביני ובין המות והגיל אותי
 ואת כ"תי ואת זרעי ונהרגו בעו"ה כמה גאוני ארץ ובעלי
 סתריסין ונמרכו כמה כתי וקדשו'
 מעט שלנו וכפלה עטרת ראשינו
 אוי כא לנו כי טאנו ועל כן
 קבלתי עלי ככר נמור שכל ימי
 קיי באותו היום למש אכי וכל בני
 ביתי בתענית ולשמוח באותו לילה
 מיד אחר התענית כשמת סורים
 בשביל כם שעה לי הק"ה :
 ב בעשרים ושלושה בסיון
 בטלו הכוכבים וכו' ועכשיו בחדש
 סיון שנת ת"ל לפ"ק בעו"ה כעשה
 מורכן הגדול שלא היה מוקדו מיו'
 מורכן הכית כהרגו כמה וכמה
 אלפי ורכבות כפשות מירשל בארץ
 דוס' ונמרכ' כמה וכמה מאות כתי
 מקדשות מעט שלנו ועל כן כעשה
 נמוכס כל גאוני ארץ סולין להיו'
 זה אחד מן התענית ככה לישב כל
 איש ואשה ובמורים ובתולות ביום
 עשרים בסיון ואל נקמותה' אל
 נקמות הופיע ויבקום נקמת דס

כאסדי' אשר נשפכו כמים ויהפוך אלכנן לששון ולשמוחה שכאמר והפכתי אלכלם לששון ונקמתים מיוכוס וגו':
 בשבעה באלול מתו מוציא דבת הארץ רעה במגפה כתב ב"י וז"ל כתב בתשובת הרא"ש בסוף כלל י"ג על זה
 שכתב בה"ג בשבעה באלול מתו מוציא דבת הארץ אס על המרגלים הוא אומר קשה על סדר היוקררות אשמע שמתו
 קודם שאמר חסה לישראל שימותו במדבר ומסתמא משה לא המתין להתפלל על ישראל וכו' ב התפלל ואז אמר לו הק"ה
 שימותו ומשה אמר מיד לישראל ואז אמרו ישראל מטאנו ועשו תשובה והיאך ימותו המרגלים בשביעי באלול וכי היו
 מוציא דבה (כתיים) מס"ב עד שבעה באלול ודבריו עמוהי' ושם מוציא דבה אקרי עכ"ל זלי כראה דאיפשר לומר ששוכס'
 של מרגלים היה סמיר כשתרכב לשוכס כדברי המדרש והיו מתמזים בקלאים רעים עד שבעה באלול מה שלא היה כן
 לשאר מתי מדבר שלא היה מיתתם אלא כושל כייתא מלכא * אבל הא קשיא לי למה התקינו להתענות ביום שמתו
 מוציא דבת הארץ שמתה מיכעי באותו היום דכאבוד רשעים רנה ושם מפכי שלא וכו' שתתקבל תשובתם מעשרינן
 דאסתמא שבו ולא כתקבלו עכ"ל דברי ב"י אל ויפה הוא מתרץ על קושיות הרא"ש :

כראה גם כן לתרץ הקושיות הרא"ש אל באופן אחר הכתוב אצל פד יתי לעדה הרעה הזאת פירוש רש"י אלנו
 המרגלים מכאן לעדה שהיא עשרה י' וכנריכס אתם יפלו במדבר הזה וכניכס יהיו רועים במדבר הזה
 ארכעיס שנה וגו' במספר הימים אשר תרתם את הארץ ארכעיס יום לשנה וגו' וא"כ ה"א במספר הימים אשר תרתם
 זהו קאי על המרגלים שתרס את הארץ ועל זה אמר אחר כך וכניכס יהיו רועים במדבר ארכעיס שנה וכטאו את
 זכותיכם עד תום פנריכס עשמי שהמרגלים בעצמם ימותו בתוך ארכעיס שנה ולא מיד ובאמת לא היו בחוד שאר ישראל
 שהאריך להם הק"ה כ"כ ומן ארוך לכן יפשיק הפסוק והאכשי' אשר שלח משה את הארץ וגו' וימותו האכשי' עונאי

בוסכת מגילת הענית מאמר אהרן

חידושי של בהרא"ה

לעולם שלשת ימים: ד בחשעה בו לא כתבו
דבוחינו על מה: בעשרה בו סמך סלך בכל את ידו על
ירושלים להחריבה: בשמחה (ס"א בהמשה) בשבת נתנו
הצדיקים שאין בימי יהושע בן נון: בעשרים ושלשה
בן נתקבצו כל ישראל על שבט בנימין ועל פלגש בנבעה
ועל צלם מיכה: בשבעה באדר מתמשה רבינו
בתשעה בו נזרו הענית שנהלקו ב"ש וב"ח: אלו
ימי התענית שקבלו עליהם ישראל מן התורה:

ועוד נזרו רבותינו שיהו מתענין בשני וצחמשי מפני
שלשה דברים על חרבן הבית ועל החורה שנשרפו
ועל חרפת השם: ולעתיד לבוא עתיד הק"בה
לחפכם לששון ולשמחה שנאמר וחפכתי אבלם לששון
וניחמתים מיגונם: ה אמר רבי אליעזר
אמר רבי חנינא הלמדי חכמים מרבים שלום בעולם
שנאמר וכל בנין ליסורי ה' ורב שלום בנין יחי שלום
בהילך שלוח בארמנותך למען אחי ורעי אדברה נא
שלום בך למען בית ה' אלהינו אבקשה טוב לך וראיה
בנים לבניך שלום על ישראל שלום רב לאוהבי תורתך
ואין למו מכשול ה' לעמו יחן ה' יברך את
עמו בשלום:

סליק מגילת הענית בע"ה סליקא
לה מסכת מגילת הענית יוסף
השם ידו לגאול אותנו שנית
בנלך ואע"י לק"י:

דנת הארץ רעה במנפה לפניה ר"ל הם לא מתמוך
ארכעיש מנה אלא מיד מתו תוך מדשי ימי' או תוך שני
מדש ימים לכן אמר הכפוק אכיה' דנרתי אס לא זאט
אעשה להכופדים עלי לאלו הקופאים אבל האכשיס אשר
סלח משה לתור את הארץ וגו' וילוכו עליו להוציא דבה על
הארץ אס היו המטפאים וימותו במנפה לפניה כמו
שמכרש רש' ז"ל לפי שמדדתי של הק"בה לשלם מדה כנגד
מדה אבל לא מתו מיד לפניה ה' ואמר כך מור הכפוק
למקומו הראשון וידבר משה את הדברים האלה אל כל
ישראל וגו' וא"כ לפי הנרמא של מגילת מענית שאמר
מתו בשביעי באלול ובס"ב היה הנוירה וא"כ מתו תוך
ארכעיש יום ממש אבל לשאר העדה לשוטאים הארץ
הק"בה יום לשנה ואס כן מה שאמר הקדוש ברוך הוא
כחמסר הימים אשר תרתם קאי גם כן על כל ישראל דעכ"פ
היה להם המטא נשלימות הערגלים כן כ"ל: אבל

הקופיא שהקשה הכ"ז ז"ל באכוד רשעי' רנה עדין במקוניה
עומדת והתירון מה שנתרן בה' שמכני שלא וכו' שתקבל
תשובתם מנעטריין והו' דוסק גדול בעיני הא' אס היו
ממטפאים רבים אין מספיקין להם לעשות תשובה:
ואפ"ש ליישב עשוס דבאותו פעם ראוי היה כל
ישראל להיות חייב כלים במנפה כמו
שאמר הק"בה ואבלס אך ברוך ססדו של מקום מס עלינו
ולא הרג במנפה הואת אלא המרגלים בעצמם ולא כל
ישראל לכן אין לנו שמה באותו היום מטעם באכוד
רשעי' רנה כי גם אכאנו היינו רשעים במרדת ביאת הארץ
כמוהס לכן באותו היום מתענים אכאנו כדי לקבל עלינו
תשובה שלמה לתקן המטא שסאכנו בשלימת הערגלי' וק"ל
כן כ"ל:

ד בתשעה בטבת לא כתבו רבותינו על מה ובכל בו
ספיים ונמצא הסוד בו כיום מת עורא הכהן ונממיה בן
מכיליא ובספר קבלת הרא"ה בד כסר' שזאל הלוי כניד היה
קרוב למלכות בארץ כל דברי המלכות הווא היה על
המערכ ובאפריקה ובארץ מצרים סכתבי ובאשקיה ועד ישיבת בבל ועד עיר הקדש כל כני תורה בארצות האלו מהנה
מנכסיו וקנה ספרים הרבה מכתבי הקדש והמשנה והתלמוד שגס הם מכתבי הקדש - וכל מי שהיה רופה להיות
תורתו אועכתו בכל ארץ ספרד ובארצות שהוכרנו הוא היה מוציא עליהם ממונו והיה לו ספרים כותבי משנה ותלמוד
ונתן במתנה לתלמידים שלא היו יכולים לקנות משלהם בין בישיבת ספרד בין בארצות שהוכרנו ועוד היה מספיק שזון
נית לכתבי כנסיות שבירושלים בכל שנה והרביץ תורה הרבה ומת בשיבה טובה וקן לאחר טובה לר' כתרס כתר תורה
וכתר גדולה וכתר לוי וכתר סס טוב ונעשים טובים על גביהם וכפטר בשנת ד' אלפים תתס"י: ושעוד על כנו
רבי' וספ הלוי כנו הכניד ומכל מדוע העוכות שהיו באכיו לא חסר לו אלא שלא היה ענותן כאכיו מפני שנבל בעושר
ולא כשא על כעוריו וגנה לנו עד להסקית ויקנאו אותו סרני פלשתיס עד שהרגו ביום שנת בט' בטבת שנת ד' אלפים

תעב"ד

מתכ' לראוי וכל מעני' בנך באמת על של ועל ג' על ה' שלשה כשביל עומד להיות המקד אין ל' כהונ סברו ור' העול אס שיקר טוא א"ה יומס אדר סמים עיין בעמ כתיב שאר התו כי ד ואל התו התו פל

מתכ"ד הוא והקבל גראנטה וכל הנאים מארצות רחוקות
לראות תורתו וגדולתו ואלו הלך בכל מדינה ומדינה
ונכל עיר ועיר מימי רבותינו הקדמונים שכתבו מנילת
תענית גורו תענית ב"ט בטנת ולא ידעו על מה הוא
מכאן ידענו שכונו ברוח הקדש ליום זה עכ"ל:

ה אמר רבי אליעזר אמר רבי חנינא הלמיד
הבמים מרבים שלום בעולם שנאמר וכל
בניך לימודי' ורב שלום:
כ"ל הטעם
באמת למה ת"מ מרבים שלום בעולם משום דאיתא במשנ'
על שלשה דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה
ועל ג"ס ובמקום אחר א' על שלשה דברים העולם קיים
על הדין ועל האמת ועל השלום ומקשה ב"י ז"ל למה לי
שלשה עמודים אחרים להתקיים העולם בשביל אס
בשביל השלשה עמודים התורה והעבודה וג"ס העולם
עומד בתפילה וכבר העולם בשבילם ומכ"ש יש בהם כח
להיות העולם קיים בשבילם כאן בזמן שבית
המקדש קיים והיה תורה ועבודה וג"ס אכל עכשיו בגלות
אין לנו העבודה וגם התורה לא יוכלין אכסכו ללמוד
כהונן וג"ס גם כן אין יוכלין אכסכו לגמול מהדעם
קברו לכן העולם קיים בשביל העמודים אחרים ע"כ
דבריו:

ו ולי כראה שנאמת הכל אחד הוא הכל בשביל
התורה הכל תלוי בתורה אם אין תורה לא היה
העולם נברא ואחר הדריאה היה סוחר העולם להיות תורה
אם אין לימוד התורה לכן העולם קיים בשביל התורה
שיקר קיום העולם בזמן הזה הוא בשביל התורה כמו
שמאריך בפ"ק דט"ז בענין העדות שמים וארץ שאמרו
א"ה שמים וארץ כונעין בעדוהן הן דכתיב אס לא בריתי
יומם וליילה חוקו שמים וארץ לא שמת והקשו כס תוככו'
אדרבא מזה מוכח שקיימו ישראל את התורה מדקיימו
שמים וארץ עכשיו דאס לא קיימו הוה שמים וארץ נחרבו
עין כס וגם שכי העמודים של העבודה וג"ס ככללין
בעמוד התורה דמחמת התורה יודע לעשות העבודה
כחיקון וגם בתורה הזהיר לגמול מהדעם קברו וגם
שאר שלשה העמודים דין אמת ושלום הכל ככללין בעמוד
התורה דאס אין תורה לא יוכל לעשית השכט נדק על
פי דין תורה וגם התורה נקרא אמת ככאמ' אמת קנה
ואל תמכור כי שקר אין לו רגלים לתורה וגם שלום מחמת
התורה עושה שלום בינו ובין מברו כי כמה כרים הזהיר'
התורה לעשות שלום ולא היה כלי מחזיק את התורה אלא

שלום שנאמר וימן ישראל אחר בלשון ימיד שהיה ישראל
כאיש אחד ואס כן כל שלשה עמודים דין אמת ושלום הכל
תלוי בעמוד תורה לכן אמר הכסוק על מה אנדה הארץ
על עולם את תורתיה שהיו נושליכים דברי תורה לארץ על
כן נכשלו בשלשה והוכיח להם הנביא יתום לא ישפטו
ואס כן לא היה בהם עמוד דין ורודף שלמונים שהיו
רודפין השלום מהם והיה להם שכת סלקו' בלבוב ידברו
ולא היה בהם עמוד של אמת לכן כיון שלא היה להם ה"ג
העמודים האלו לכן אנדה הארץ שכל עמודים אלו הן
תלויין בתור' לכן אמר העול' קיים על הדין ועל האמ' ועל
השלום אס אין דין איש את רעהו מייס בלשו וגם אס אין
אמת ושלום בטבע העול' א"א להתקיים כמו שכתב בעל
בית מדש הבאון רבינו יואל ז"ל עקראקא והכל הס ככללין
בעמוד התורה ואס כן אס אין דין ואמת ושלום גם כן
אין עמוד תורה על כנו ובשביל זה העולם מרכ כמו
שאמרו אכל אס ישנס שלשה העמודים אלוהרי עמוד
התורה כמקומו אס כן ראוי להיו' העולם קיים על מעמדו
ואס כן הס ששה עמודים אכל הכל ככלל בעמוד אחד והו
תורה אס אין תורה אין כלום בעולכ כמו שאמרו ק"ל אין
פרעונית בא לעולם אלא בשביל ע"ה כמעשה דההוא
כודם דפקעי כלילא ואס כן בעמוד התורה שלום בא
לעולם לכן אמר רבי אליעזר אמר רבי מכינא הלמיד
מכמים מרכים שלום בעולם בעולם דייקי ר"ל עמוד
שלום שהעולם עומד עליו והו תלמידי מכמים מרכים
שלום מחמת תורתם הם מרכי' שלום בעול' להיות שלום בין
אחד לקברו להיו' כאחים ורעי' אמת ומתו זה כודעק"ב
להם מדה כנגד מדה לתת שלום בעולם להיות כל אחד
יושב איש תחת גככו ואיש תחת תאנתו שכאמר וכל בניך
לימודי' ורב שלום בניך שלום רב לאוהבי תורחך ואין
לשו מכשול וקשה בהסוק למה אמר ואין למו מכשול
ה"ל ואין להם מכשול אלא להורות לנו בשביל הת"ק שהם
עושים שלום בין אחד לקברו למען אחי ורעי אדברה בא
שלום דך לכן אמר ואין למו מכשול מחמת הת"ק שטושים
שלום בין אחד לקברו אין למו מכשול לכל העולם שלום בא
לעולם ואין טוס פרעונית בא לעולם רק שלום רביהי
שלום בשילך ושלוה בארמוכותי ויהי רצון שיקיים
בקרוב בטינו טון הכביא ישעיה מה כאו על
הכדים רגלי טבכר משמיע שלום מבד רעוב
מונמיק ישועה אומר לבין הלך אלה ד:

פליק המאמר וסככת זו בע"ה עם פירושה וחידושיה בונה ירושלים יי' יכנס נדהיה וכו' לציון נואל ולעביטע
וישינו אתה כל המתאבלים עליה בילאו:

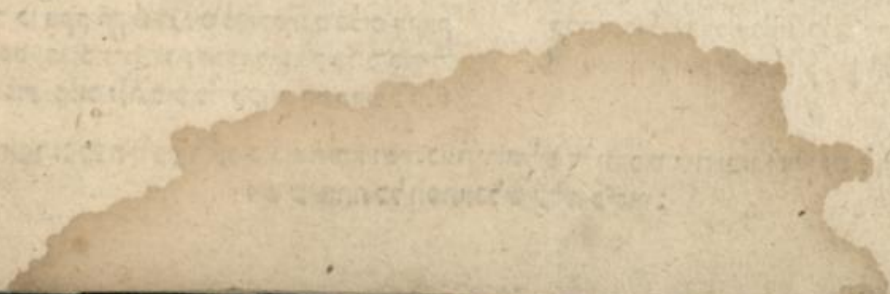

Left column of handwritten text, appearing to be in a historical or religious script.

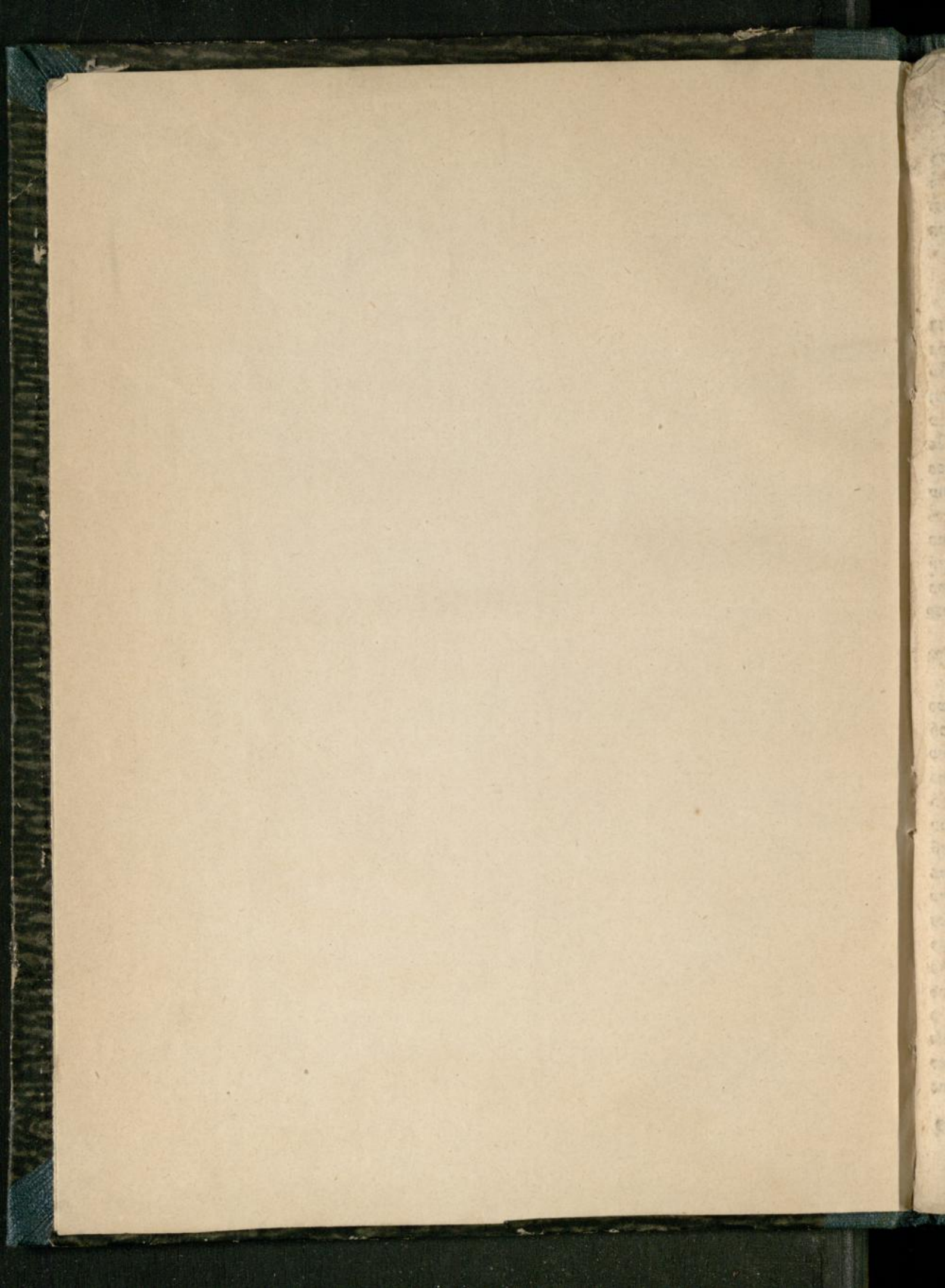
Right column of handwritten text, appearing to be in a historical or religious script.

Left column of handwritten text, appearing to be in a historical or religious script.

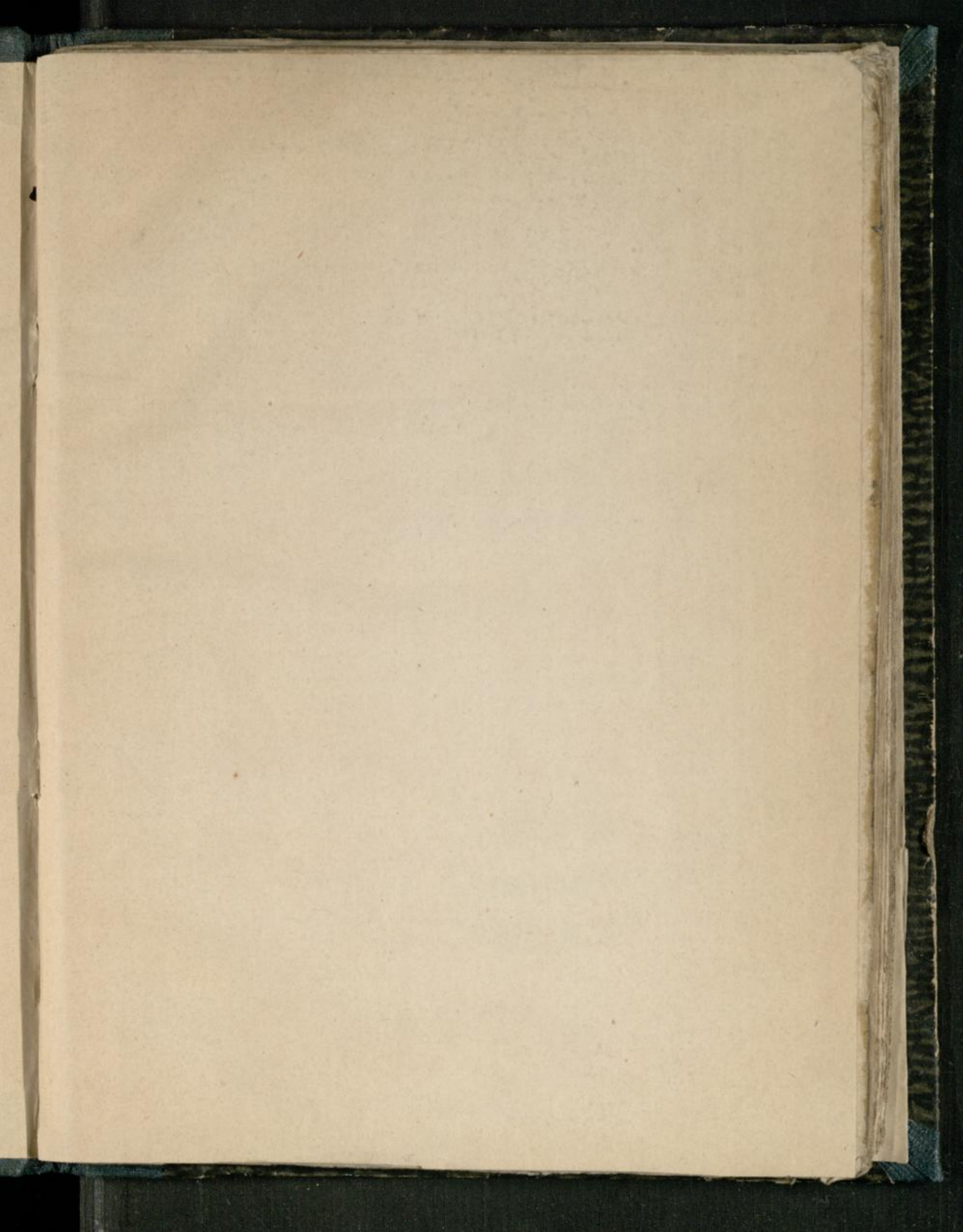
Right column of handwritten text, appearing to be in a historical or religious script.

153

